

Računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo

Računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo

- Odgovor na konzultacijski dokument -

Zagreb, 15 Rujna. 2008

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Sadržaj

1	KONTROLA DOKUMENTA	4
1.1	Informacije o dokumentu	4
2	UVOD I POJMOVNIK	5
2.1	Uvod	5
2.2	Pojmovnik	6
3	TELEKOMUNIKACIJSKI SEKTOR U HRVATSKOJ	9
3.1	Makroekonomski uvjeti	9
3.2	Telekomunikacijski sektor	11
3.3	Regulatorno okruženje	13
4	OKRUŽENJE RAČUNOVODSTVENOG RAZDVAJANJA	15
4.1	Pregled računovodstvenog razdvajanja u EU	15
4.2	Metodologija koju predlaže HAPEK	16
4.3	Ocjena računovodstvenog razdvajanja u EU – 27 država članica EU-a	18
4.4	Ocjena računovodstvenog razdvajanja u EU – 12 država članica EU-a	19
4.5	Ocjena računovodstvenog razdvajanja u EU – države članice slične Hrvatskoj	20
5	REGULATORNI PRAVNI OKVIR	21
5.1	Zakon o elektroničkim komunikacijama	21
6	VAŽEĆI REGULATORNI OKVIR EU	26
6.1	Pregled relevantnih EU smjernica	26
7	NAJBOLJA PRAKSA JAVNIH KONZULTACIJA	30
7.1	Provedba javnih konzultacija	30
8	PREDLOŽENI VREMENSKI OKVIRI	35
8.1	Jedinstveni poslovni model	35
8.2	Računovodstveni dokumenti/dokument o metodologiji alokacije	36
8.3	Nacrt regulatornih financijskih izvješća	39
8.4	Revidirana regulatorna financijska izvješća za 2009. godinu	43
8.5	Regulatorne računovodstvene mogućnosti T-HT-a	49
9	INFORMACIJE ZA OBJAVLJIVANJE	53
9.1	Račun dobiti i gubitka i izvješće o (prosječnom) angažiranom kapitalu	53
9.2	Objava regulatornih financijskih izvješća	53
10	PRIJEDLOG UPORABE RFS I DODATNE INFORMACIJE	57
10.1	Razlozi Agencije za računovodstveno razdvajanje	57
10.2	Testiranje troškova izolirane platforme u vezi s previsokim cijenama	59
10.3	Testovi predatorskog određivanja cijena	62
10.4	Komplementarnosti potražnje	65
10.5	Testovi međusobnog subvencioniranja	65

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

11	ULAGANJA I POVRAT OD ULAGANJA	70
12	ZAHTJEVI REVIZIJE	71
13	TEKUĆE TROŠKOVNO RAČUNOVODSTVO (CCA)	72
13.1	Obrazloženje Agencije za uporabu tekućeg troškovnog računovodstva	72
13.2	Opterećenje uslijed prelaska na CCA	74
13.3	MSFI smjernice u svezi CCA	74
13.4	Uporaba nadoknativog iznosa	75
13.5	Revalorizacija modernog ekvivalenta imovine	75
13.6	Potpuno amortizirana imovina	76
13.7	Revalorizacija imovine	76
14	DUGOROČNI INKREMENTALNI TROŠAK	77
14.1	Obrazloženje Agencije za dugoročni inkrementalni trošak	77
14.2	Zašto LRIC nije prikladan	79
15	REFERENCE	91
16	ODGOVOR NA KONKRETNE ZAHTJEVE	92

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

1 Kontrola dokumenta

1.1 Informacije o dokumentu

Informacije o dokumentu
Naziv dokumenta
Službeni odgovor T-HT-a na konzultacijski dokument Agencije
Skraćeni naziv dokumenta
Odgovor na konzultacijski dokument
Nositelj
Marin Pranjić
Sponzor
Marin Pranjić
Odobrio
Marin Pranjić

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

2 Uvod i pojmovnik

2.1 Uvod

- 1.1 HT-Hrvatske telekomunikacije d.d. (T-HT) pozdravljaju ovu priliku da komentiraju konzultacijski dokument o Računovodstvenom odvajanju i troškovnom računovodstvu, objavljenom od strane Agencije.
- 1.2 Vlada Republike Hrvatske je zacrtala smjer liberalizacije nacionalnog telekomunikacijskog sektora. Opća politika Vlade jest stvaranje tržišno orijentiranog okružja koje će (i) povećati investicije u naprednu telekomunikacijsku infrastrukturu u cilju povećanja penetracije širokopojasnog pristupa internetu, (ii) privući nove investitore u telekomunikacijski sektor, (iii) osnažiti razvoj i dostupnost najšireg mogućeg portfelja informacijskih i komunikacijskih tehnologija/usluga u Hrvatskoj te, (iv) osigurati da Hrvatska nastavi participirati u Europi kao zemlja u kojoj se želi živjeti, raditi i investirati.
- 1.3 Međutim, Hrvatska je trenutno karakterizirana sa ispodprosječnom penetracijom fiksne telefonije i širokopojasnog pristupa u odnosu na tehnološki razvijenije zemlje EU. Bez značajnih investicija, Hrvatska će zaostajati te se neće uspjeti ostvariti smjernice Vlade RH.
- 1.4 Telekomunikacijski operateri širom svijeta su trenutno u tranziciji sa tradicionalne pristupne mreže bazirane na bakrenoj parici i tradicionalnim komutacijama, prema optičkim (ili hibridnim optičko-bakrenim) pristupnim mrežama te višeprotokolnom komutiranju baziranom na internet protokolu (IP). Na primjer, Broadband Stakeholders Group u Ujedinjenom Kraljevstvu je nedavno procijenio da bi izgradnja optičke pristupne mreže koja bi pokrila cijelo UK koštala i do 30 milijardi €.
- 1.5 Slično tome, T-HT se trenutno sprema za značajan investicijski program utvrđen u cilju zadovoljavanja komunikacijskih potreba Hrvatske u 21. stoljeću. No, taj program jest ovisan o dvije pretpostavke. Prvo, da dioničari zarađuju tržišno bazirani povrat koji reflektira rizik involviran prilikom investiranja u imovinu podložnu brzom tehnološkom zastarijevanju. Drugo, da je regulatorni okvir proporcionalan, transparentan te izvjestan.
- 1.6 Regulatorna intervencija koja je neproporcionalna i otegotna će (i) povećati očekivanja dioničara za povratom (te će kao rezultat smanjiti investicije), te (ii) preusmjeriti postojeće resurse na odgovaranje na regulatornim zahtjevima.
- 1.7 U našem odgovoru stavili smo poseban naglasak na područja za koja vjerujemo da su od velikog značaja za ove konzultacije:
 - Poseban naglasak smo stavili na kontekst hrvatskog tržišta te na naše interne mogućnosti koje trebamo razviti u cilju implementiranja i izvršavanja obaveze produciranja regulatornih financijskih izvješća.

Datum printanja 26/09/2008		Stranica 5 of 110
-------------------------------	---	----------------------

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- Dodatno, posebno smo se osvrnuli na vremenske rokove zacrtane u konzultacijskom dokumentu obzirom da bi oni trebali biti realni, ostvarivi te čvrsto izvedeni iz naših mogućnosti da udovoljimo budućim zahtjevima u ograničenom vremenskom periodu.
- Pogled na zahtjeve navedene u konzultacijskom dokumentu iz perspektive zemalja Europske Unije jest nešto što smo dodali u naš odgovor. Potrebno jest usporediti EU zemlje i njihove pristupe prema računovodstvenom razdvajanju da bi se mogao procijeniti realistični scenarij za Hrvatsku. U našoj analizi smo podijelili zemlje EU prema datumu pristupanja EU te prema veličini, a sve u cilju da Hrvatsku usporedimo sa sličnom skupinom zemalja.
- Također smo se fokusirali i na zakonodavni okvir – potrebne smjernice, zakone i preporuke koje postavljaju okvir za računovodstveno razdvajanje.
- Najbolje regulatorne prakse vezane za računovodstveno razdvajanje su važne te ne bi smjele biti izostavljene iz ovakvih rasprava.
- Područje o informacijama o RFS koje se dostavljaju javnosti te samog korištenja RFS je vrlo bitno jer predstavlja naše vitalne i povjerljive poslovne informacije.
- Revizija RFS je vrlo osjetljiv dio procesa koji ima značaj nakon što su RFS-ovi producirani. Stoga smo zahtjeve za revizijom iz konzultacijskog dokumenta stavili u perspektivu hrvatskog tržišta.
- Na kraju, u dokumentu smo jasno naveli što mi smatramo realnim scenarijem za računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo uzevši u obzir specifičnosti hrvatskog tržišta, mogućnosti T-HT-a, stupnja razvoja regulative u Hrvatskoj kao i šire društvene interese.
- Zadovoljstvo nam je predočiti Vam naš osvrt baziran na činjenicama u pisanom obliku. Isto tako, predlažemo te smo zainteresirani raspraviti pojedine dijelove iz naših komentara na naknadnim sastancima sa Agencijom.

2.2 Pojmovnik

Agencija (HAPEK): Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije

ABC: određivanje troškova na temelju aktivnosti (*Activity Based Costing*)

ABM: upravljanje na temelju aktivnosti (*Activity Based Management*)

AD: računovodstvena dokumentacija (*Accounting Documentation*)

ADM: multiplexor s dodavanjem i ispuštanjem prijenosnih grupa (*Ad Drop Multiplexer*)

AMD: dokumentacija o metodologiji alokacije (*Allocation Methodology Documentation*)

APM: arbitražni cjenovni model

AS: računovodstveno odvajanje (*Accounting Separation*)

ADSL: asimetrična digitalna pretplatnička linija (*Asymmetric Digital Subscriber Line*)

BT: British Telecom

BU: poslovna jedinica (*Business Unit*)

B-U: odozdo prema gore (*Bottom-up*)

CAPEX: kapitalna ulaganja (*Capital Expenditure*)

CAPM: cjenovni model vrednovanja kapitalne imovine (*Capital Asset Pricing Model*)

CCA: tekuće troškovno računovodstvo (*Current Cost Accounting*)

CoC: trošak kapitala (*Cost of Capital*)

COMREG: Commission for Communications Regulation

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

CVR: odnos između uzročnika troška i iznosa troška (*Cost Volume Relationship*)
DGM: model rasta dividendi (*Dividend Growth Model*)
DTAG: Deutsche Telekom AG
EK: Europska komisija
EDC: uključeni izravni troškovi (*Embedded Direct Costs*)
EPMU: ekvi-proporcionalno povećanje cijene (*Equi-Proportionate Markup*)
ERP: planiranje resursa poduzeća (*Enterprise Resource Planning*)
ERG: Europska grupa regulatora (*European Regulators Group*)
EU: Europska unija
FAC: Potpuno alocirani trošak (*Fully Allocated Costs*)
FAR: registar dugotrajne imovine (*Fixed Asset Register*)
FC: fiksni trošak (*Fixed Cost*)
FCM: očuvanje financijskog kapitala (*Financial Capital Maintenance*)
FDC/FAC: potpuno raspodijeljeni troškovi (*Fully Distributed/Allocated Costs*)
FRBS: financijski rezultati po uslugama (*Financial Results by Service*)
FTTx: Optika do X (*Fiber to the X*)
FFTWE: prvi osnovni teorem ekonomike napretka (*First Fundamental Theorem of Welfare Economics*)
GBV: bruto knjigovodstvena vrijednost (*Gross Book Value*)
GDP: bruto domaći proizvod (*Gross Domestic Product*)
GRC: bruto zamjenski trošak (*Gross Replacement Costs*)
HCA: povijesno troškovno računovodstvo (*Historical Cost Accounting*)
HCC: kategorija homogenih troškova (*Homogeneous Cost Categories*)
IASB: International Accounting Standards Bord (*Odbor za međunarodne računovodstvene standarde*)
MSFI: Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja (*International Finance Reporting Standards*)
KCH: Kingston Communications
KPI: ključni pokazatelji učinka (*Key Performance Indicators*)
LLU: izdvajanje lokalne petlje (*Local Loop Unbundling*)
LRAIC: dugoročni prosječni inkrementalni troškovi (*Long Run Average Incremental Costs*)
LRIC: dugoročni inkrementalni troškovi (*Long Run Incremental Costs*)
LRAC: dugoročni prosječni troškovi (*Long Run Average Cost*)
LRMC: dugoročni marginalni troškovi (*Long Run Marginal Cost*)
LRTC: dugoročni ukupni troškovi (*Long Run Total Costs*)
LRVC: dugoročni varijabilni troškovi (*Long Run Variable Costs*)
LX: lokalna telefonska centrala (*Local Exchange*)
MDF: glavni razdjelnik (*Main Distribution Frame*)
MIS: informacijski upravljački sustavi (*Management Information Systems*)
MEA: moderni ekvivalent imovine (*Modern Equivalent Asset*)
MK: tržišni pristup računovodstvenom razdvajanju (*Markets Approach*)
MSAN: višesuslužni pristupni čvor (*Multiservice Access Node*)
MPLS: višeprotokolno komutiranje (*Multiprotocol Label Switching*)
NBV: neto knjigovodstvena vrijednost (*Net Book Value*)

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

NGN: mreže nove generacije (*Next Generation Networks*)

NPV: neto sadašnja vrijednost (*Net Present Value*)

NRT: nacionalno regulatorno tijelo

NRC: neto zamjenski trošak (*Net Replacement Costs*)

OCM: očuvanje operativnog kapitala (*Operating Capital Maintenance*)

ODTR: Ured ravnatelja za telekomunikacijske propise (*Office of the Director of Telecommunications Regulations*)

OFT – (*Office of Fair Trading*)

OPEX: operativni troškovi (*Operational Expenditure*)

PDH: Plesiohrona Digitalna Hijerarhija (*Plesiochronous Digital Hierarchy*)

PSTN: javna komutacijska telefonska mreža (*Public Switched Telephone Network*)

PV: sadašnja vrijednost (*Present Value*)

RCU: jedinica udaljenog koncentratora (*Remote Concentrator Units*)

RFS: regulatorna financijska izvješća (*Regulatory Financial Statements*)

ROCE: povrat na angažirani kapital (*Return on Capital Employed*)

RIO: Standardna ponuda za usluge međusobnog povezivanja (*Reference Offer for Interconnection Services*)

RSU: udaljena pretplatnička jedinica (*Remote Subscriber Unit*)

RUO: standardna ponuda za uslugu pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji (Reference Offer for Local Loop Unbundling)

SAC: troškovi izolirane platforme (*Stand-alone Costs*)

SEM: strateško upravljanje poduzećem (*Strategic Enterprise Management*)

SMP: značajnija tržišna snaga (*Significant Market Power*)

SRAC: kratkoročni prosječni troškovi (*Short Run Average Cost*)

SRAIC: kratkoročni prosječni inkrementalni troškovi (*Short Run Average Incremental Cost*)

SRTC: Ukupni kratkoročni troškovi (*Short Run Total Cost*)

SRVC: Kratkoročni varijabilni troškovi (*Short Run Variable Cost*)

SRAVC: Kratkoročni prosječni varijabilni troškovi (*Short Run Average Variable Cost*)

SRMC: Kratkoročni marginalni troškovi (*Short Run Marginal Cost*)

SRVC: Kratkoročni varijabilni troškovi (Short Run Variable Cost)

SQL: strukturirani upitni programski jezik (*Structured Query Language*)

STM: sinkroni prijenosni modul (*Synchronous Transport Module*)

T-D: odozgo prema dolje (*Top-down*)

USO: obveza pružanja univerzalnih usluga (*Universal Service Obligation*)

USB: teret pružanja univerzalnih usluga (*Universal Service Burden*)

WACC: prosječna ponderirana cijena kapitala (*Weighted Cost of Capital*)

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

3 Telekomunikacijski sektor u Hrvatskoj

3.1 Makroekonomski uvjeti

3.1.1 Sukladno informacijama Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, stvarni rast BDP-a u Hrvatskoj u 1. tromjesečju 2008. iznosio je 4,3%. Ovaj podatak ukazuje na značajno usporavanje u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Prijelazno razdoblje i približavanje EU zahtijevaju znatno veće stope rasta kako bi se postiglo usklađivanje s ostalim gospodarstvima EU-a.

Tablica: 3.1: Hrvatski makroekonomski pokazatelji

Državni statistički podaci	
Broj stanovnika	4,4 milijuna
Broj kućanstava	1,5 milijuna
BDP po stanovniku	9.185 eura
Stvarna stopa rasta BDP-a	4,3%
Stopa nezaposlenosti	8,6%
Prosječna neto plaća u razdoblju siječanj - travanj 2008.	690 eura
Indeks potrošačkih cijena (stopa inflacije) - srpanj 2008.	8,4%
Trend CROBEX indeksa – za 2008. do danas	- 33,25%

Izvor: Državni zavod za statistiku – Hrvatska, Zagrebačka burza

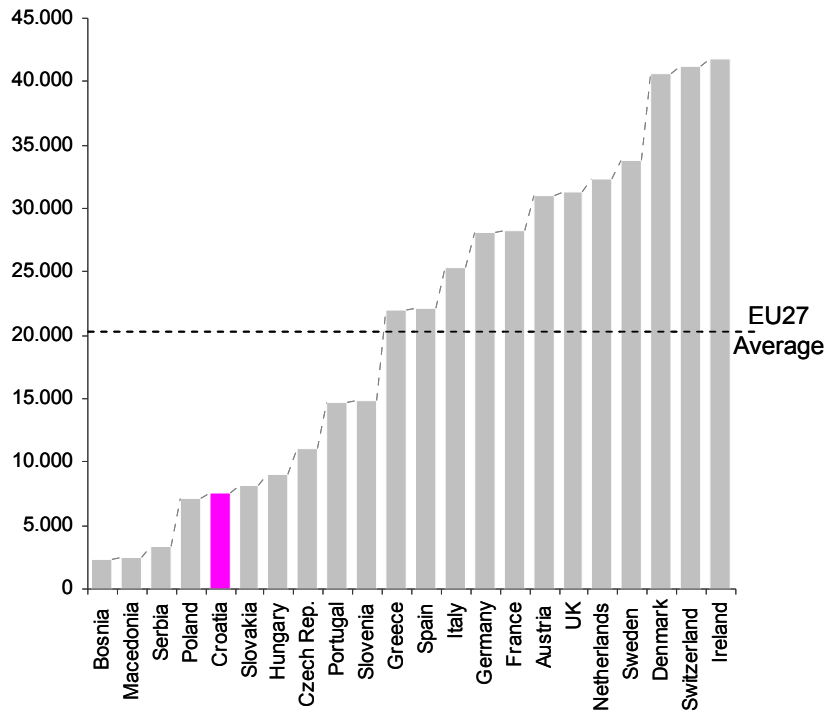
3.1.2 Iako je gospodarski rast Hrvatske iznad prosjeka 27 država članica EU-a (prosjek 27 država članica EU-a je 2,7% u 2008.¹), u usporedbi s državama koje su nedavno pristupile EU (Bugarska 6,2%, Estonija 8,2%, Latvija 7,9%, Slovačka 7,6%)², rast nije toliko snažan. Hrvatska je relativno ispod standarda država zapadne Europe prema prosječnom BDP-u po stanovniku u 27 država članica EU-a. (Slika 3.1.).

¹ www.eubusiness.com

² www.eubusiness.com, podaci dostupni za 2008.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Slika 3.1., BDP po stanovniku u eurima za 2006. godinu

Izvor: EIU

3.1.3 Istovremeno, tržišta kapitala u Hrvatskoj prolaze kroz teško razdoblje zbog općeg pada cijena dionica koji narušava povjerenje dioničara u domaće dionice.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

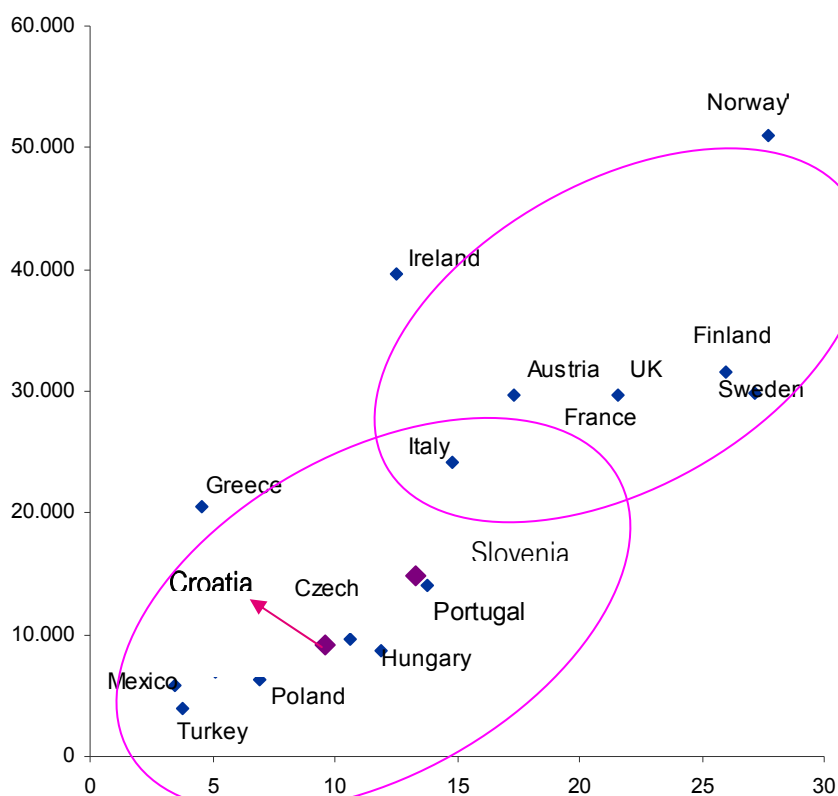
3.2 Telekomunikacijski sektor

3.2.1 Telekomunikacijski sektor u Hrvatskoj je u razvoju, ali još uvijek nije dosegao razinu država EU-a u smislu ponuđenih tehnologija i usluga.

3.2.2 U ovom trenutku alternativni operatori i nacionalni operator ulažu u nepokretnu mrežu, pokušavaju proširiti postojeće usluge i pripremiti se za uvođenje novih kao što su konvergentne usluge i *triple play*. Donošenje novog Zakona o elektroničkim komunikacijama dodatno je otvorilo tržište za tržišno natjecanje.

3.2.3 Slika 3.2. jasno pokazuje da je uzlet u području širokopolasnih usluga obilježje snažnih gospodarstava, što je popratni dokaz na temelju kojeg možemo zaključiti da uzlet boljih tehnologija pozitivno utječe na cjelokupne gospodarske rezultate. Položaj Hrvatske na europskom telekomunikacijskom tržištu ukazuje na dobru dinamiku, ali Hrvatska još uvijek nije u tako povoljnom položaju kao druga tržišta EU-a

Slika 3.2., BDP po stanovniku u odnosu na penetraciju širokopolasnih usluga 2006. Iznos u eurima u odnosu na broj pretplatnika širokopolasnih usluga na 100 stanovnika

Izvor: OECD; Analysis; Si Stat;

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 3.2.4 Penetracija širokopojsnih usluga u Hrvatskoj iznosila je 9,7% na kraju 1. tromjesečja 2008. Penetracija širokopojsnih usluga za isto razdoblje u Sloveniji iznosila je 13,3%, u Mađarskoj 14,9% i u Španjolskoj 18,1%, što jasno pokazuje potrebu za ulaganjima koja će dovesti do razvoja tog tržišnog segmenta u Hrvatskoj. U 1. tromjesečju 2008. povećanje broja širokopojsnih linija uglavnom je bilo rezultat povećanja broja ADSL linija nacionalnog operatora (75% novih širokopojsnih linija), dok su alternativni operatori nedavno počeli nuditi širokopojsne usluge i na široj razini.
- 3.2.5 Hrvatsko je tržište bilo obilježeno znatnim povećanjem (cca. 100%) ADSL prometa u razdoblju od veljače 2007. do listopada 2007. U razvijenim gospodarstvima EU-a uporaba interneta već doseže ukupan raspoloživi kapacitet. Davatelji usluga magistralne mreže već moraju dograđivati postojeću optičku infrastrukturu kako bi osigurali podršku za povećanje prometa. Na primjer, ukupni promet AMSiX-a, najveće europske centrale za internetski promet u Amsterdamu, udvostručio se u posljednjih šest mjeseci. Ovakvi trendovi jasno pokazuju da će T-HT morati povećati postojeće mrežne kapacitete.
- 3.2.6 Trendovi u EU pokazuju da je sljedeći logičan korak ulaganje u FTTx infrastrukturu, koja je, s obzirom na rast, 2007. dala bolje rezultate od kabelaške infrastrukture i DSL-a. FTTx infrastruktura u Hrvatskoj daleko je iza infrastrukture Danske, Latvije, Litve i mnogih drugih europskih zemalja. Tablica 3.2. također pokazuje stupanj razvijenosti tržišta.

Tablica 3.2. Broj FTTH linija po zemlji

Zemlja	FTTH linije
Hrvatska	4,000
Češka	15,000
Danska	20,697
Estonija	42,617
Italija	255,000
Letonija	6,819
Litva	59,640
Nizozemska	65,000
Poljska	1,313
Slovačka	34,580
Švedska	364,195

Izvor: BuddeCom na temelju podataka ECTA-e (Europska udruga za konkurentnost u telekomunikacijama)

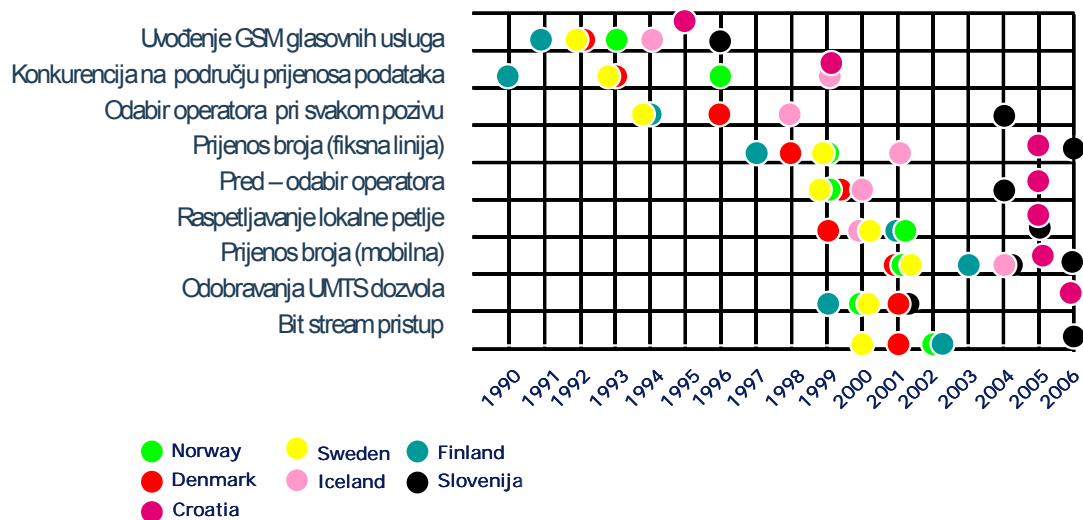
Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 3.2.7 Ulaganje u gore navedene tehnologije jedna je od ključnih aktivnosti koje za cilj imaju osigurati potporu Hrvatskoj u ostvarivanju bržeg gospodarskog razvoja. Hrvatska Vlada snažno podržava navedeno kroz svoj program strategije razvoja širokopojsnog pristupa internetu. Kako bi se ostvarili navedeni nacionalni ciljevi, T-HT će morati uložiti znatne resurse i izgraditi potrebnu širokopojsnu infrastrukturu kako bi Hrvatska dostigla zemlje zapadne Europe.

3.3 Regulatorno okruženje

- 3.3.1 Promatrajući razvoj regulatornih procesa u EU jasno je da je u svrhu liberalizacije tržišta potrebno provesti određene regulatorne aktivnosti po preporukama EU.
- 3.3.2 Prosječno vrijeme potrebno za uvođenje predmetnih regulatornih aktivnosti u Europskoj uniji iznosilo je 10 godina. (Slika 3.3.)
- 3.3.3 Razlog za postupnu provedbu regulatornih odluka u EU je potreba da se tržište i operatori prilagode novim propisima. Hrvatski je regulator pokazao dobru dinamiku pri provedbi nekoliko odluka u posljednje četiri godine, što je pridonijelo razvoju tržišta. Gledajući u budućnost, regulator bi trebao osigurati razumno vremensko razdoblje za nove regulatorne aktivnosti kao što su računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo.

Slika: 3.3., ključni regulatorni događaji od 1990. do 2006.

Izvor: Telecompetition, TeliaSonera

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Uzimajući u obzir prethodno navedene gospodarske uvjete trendova na telekomunikacijskom tržištu i stupanj razvoja tržišta, vjerujemo da svaka predložena regulatorna intervencija:

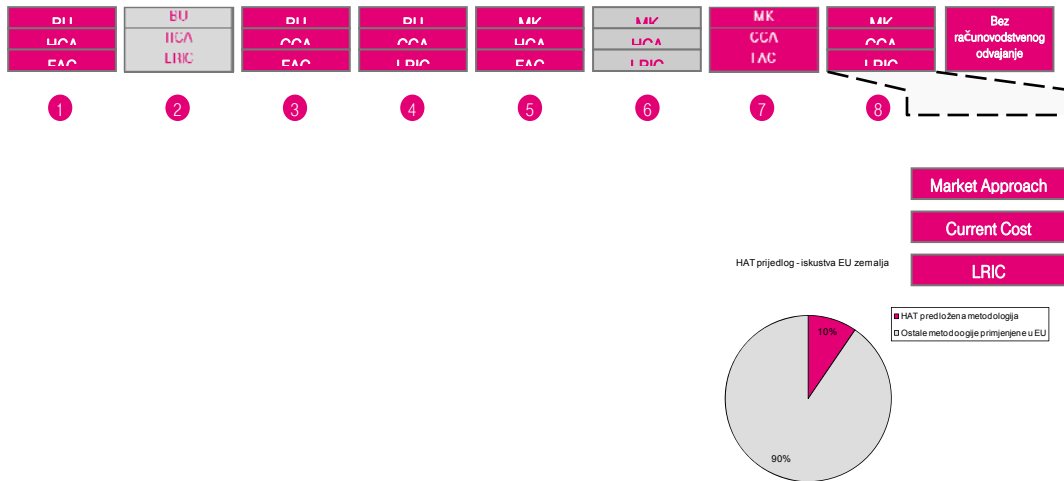
- a) mora biti prilagođena svrsi
- b) mora uvažavati potrebe T-HT-a za znatnim ulaganjima u implementaciji i provođenju regulatornih obveza kao i u mreže nove generacije
- c) mora biti razmjerna položaju u kojem se Hrvatska nalazi s obzirom na njezin stupanj razvoja tržišta.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

4.1.5 Proces odabira najbolje metodologije specifičan je za pojedinu državu i tržište te podliježe različitim parametrima i analizi troškova i dobiti koju je potrebno provesti prije donošenja odluke o metodologiji. U Konzultacijskom dokumentu ne vidimo dokaze o provedbi analize troškova i dobiti; osim toga, razvidno je da će se analiza tržišta provesti u budućnosti, a ne sada kada je to potrebno za računovodstveno razdvajanje.

4.2 Metodologija koju predlaže HAPEK

Slika 4.2. Mogući ishod računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva

Izvor: EU Telekomunikacijske Agencije

- 4.2.1 Metodologija računovodstvenog razdvajanja koju je predložila Agencija grafički je prikazana na slici 4.2. Prijedlog Agencije predstavlja kombinaciju metodologije tržišnog pristupa, tekućeg troškovnog računovodstva i LRIC-a.
- 4.2.2 U Konzultacijskom dokumentu koji je objavila Agencija prikazane su metodologije računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva koje se koriste u samo 10% država iz naše grupe za ocjenjivanje (države EU-a s potpunim informacijama dostupnim javnosti). (Slika 4.2.)

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

4.2.3 U Konzultacijskom dokumentu koji je objavila Agencija prikazane su metodologije računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva koje se koriste u samo 10% država iz naše grupe za ocjenjivanje (države EU-a s potpunim informacijama dostupnim javnosti). (Slika 4.2.)

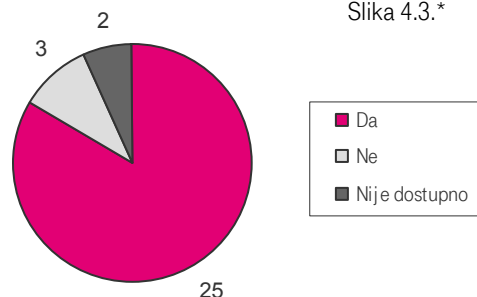
4.2.4 Važno je reći da neke od najrazvijenih država EU-a nisu odabrale tako zahtjevne metodologije računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva kakve predlaže Agencija. Prijelaz na takvu metodologiju dugoročan je proces dovođenja računovodstva tvrtke na visoku razinu, usklađivanja IT alata i obrazovanja djelatnika, a u nekim državama EU-a možemo pronaći dokaze da je prijelaz s jedne metodologije na drugu, sofisticiraniju metodologiju trajao nekoliko godina. Također je važno napomenuti da neke države EU-a poput Njemačke, Slovenije i Bugarske nisu uopće započele s računovodstvenim razdvajanjem.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

4.3 Ocjena računovodstvenog razdvajanja u EU – 27 država članica EU-a³

4.3.1 Velika većina regulatora iz 27 država članica EU-a zahtijeva računovodstveno razdvajanje, ali neke države, poput Bugarske, Slovenije i Njemačke, još ga nisu uvele. (Slika 4.3.)

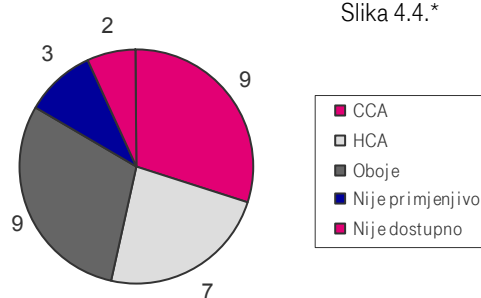
EU 27 Računovodstveno razdvajanje

Slika 4.3.*

4.3.2 Obveze računovodstvenog razdvajanja obično se određuju nacionalnim operatorima, iako najveći operator u Europi (DTAG) nema obvezu pripremiti odvojene račune, dok najmanji (KCH) ima.

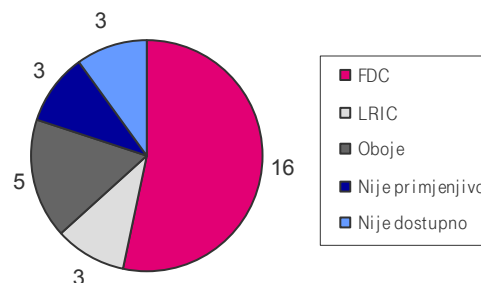
EU 27 Troškovna Baza

Slika 4.4.*

4.3.3 U državama koje su nacionalnim operatorima / operatorima sa znatnijom tržišnom snagom odredile obvezu računovodstvenog razdvajanja najčešće se uvodi CCA – FAC. Od mnogih se operatora zahtijeva da pripreme kombinaciju HCA i CCA ili skup HCA računa i skup CCA računa. Slika (4.4.). Međutim, sedam zemalja EU-a ne mora provesti ponovnu procjenu troškovne osnovice (uporaba HCA).

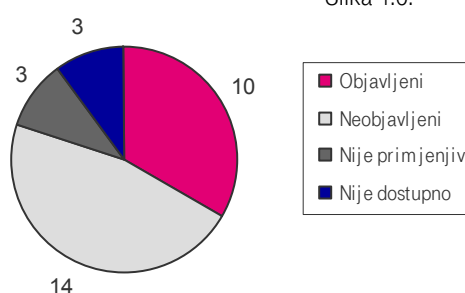
EU 27 Transferne naknade

Slika 4.5.*

4.3.4 Potpuno raspodijeljeni troškovi (FAC) / potpuno distribuirani troškovi (FDC) najčešći je pristup transfernim naknadama. Samo četiri od 30 regulatora koriste LRIC, dok 5 kombinira LRIC/ FDC. 15 država koristi samo FDC! (Slika 4.5.)

EU 27 Računi

Slika 4.6.*

4.3.5 Bez obzira na u konačnici odabranu metodologiju, više od polovice NRT-a u EU odlučilo je da od operatora ne zahtijeva objavu računa zbog osjetljivosti i poslovne zaštite važnih poslovnih podataka nacionalnih operatora. Slika (4.6.)

³ Svih 27 članica EU

*Izvor: Telekomunikacijske Agencije zemaljaEU

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

4.4 Ocjena računovodstvenog razdvajanja u EU – 12 država članica EU-a⁴

4.4.1 Naša analiza pokazuje da iako su bile aktivne u prilagodbi zakonodavstvu EU-a, nove države članice koje su pristupile EU 2004. godine odabrale su različite pristupe računovodstvenom razdvajanju.

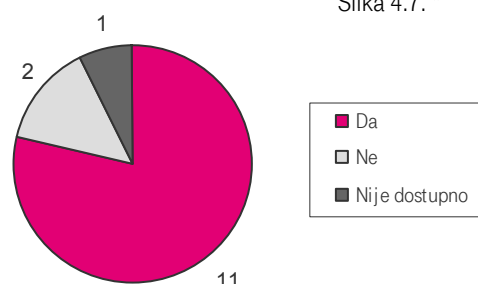
4.4.2 Velika većina od 12 država članica EU-a također zahtijeva računovodstveno razdvajanje. Obveza računovodstvenog razdvajanja obično se određuje nacionalnim operatorima. (Slika 4.7.)

4.4.3 U državama koje su operatorima sa znatnijom tržišnom snagom/ nacionalnim operatorima odredile obvezu računovodstvenog razdvajanja, većina uvodi CCA. Međutim ima još operatora koji zahtijevaju HCA ili kombinaciju HCA/CCA. (Slika 4.8.)

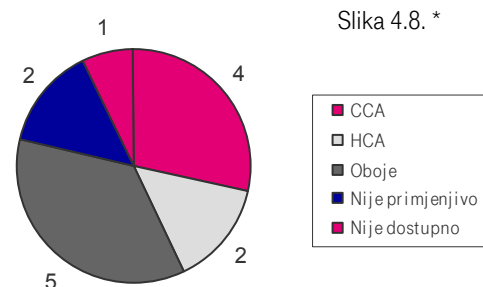
4.4.4 Potpuno raspodijeljeni troškovi (FAC/FDC) ponovno su najčešći pristup u slučaju transfernih naknada.

4.4.5 Bez obzira na u konačnici odabranu metodologiju, više od polovice NRT-a u EU odlučilo je da od operatora ne zahtijeva objavu računa zbog osjetljivosti informacija. Slika (4.10.)

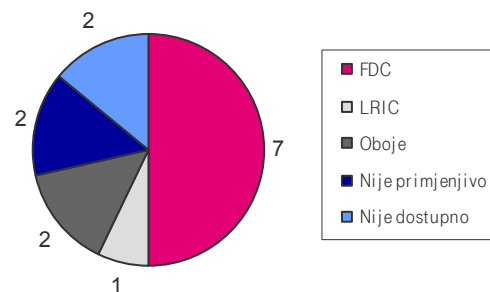
EU 12 Računovodstveno razdvajanje

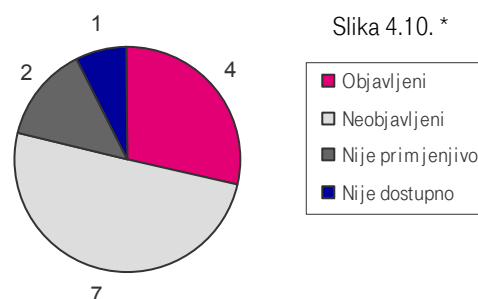
EU 12 Troškovna Baza

EU 12 Transferne naknade

EU 12 Računi

⁴ 10 EU zemalja članica koje su se pridružile 2004. godine, i 2 koje su se pridružile 2007. godine.

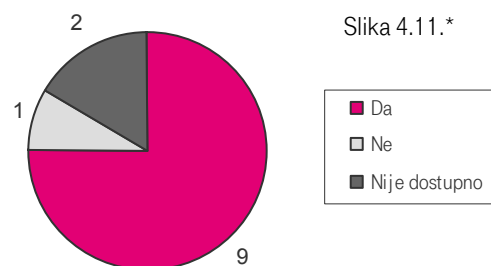
*Izvor: Telekomunikacijske Agencije zemalja EU

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

4.5 Ocjena računovodstvenog razdvajanja u EU – države članice slične Hrvatskoj⁵

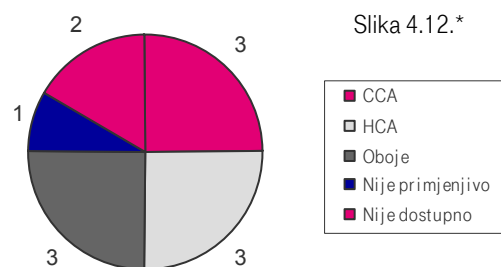
4.5.1 Nakon što smo Hrvatsku stavili u kontekst država EU 27 i EU 12, usporedili smo je s državama EU-a slične veličine. Analiza ponovno pokazuje da se za računovodstveno razdvajanje koristi široki spektar pristupa.

Zemlje slične RH - Računovodstveno razdvajanje

4.5.2 Prilikom ocjenjivanja država EU-a s brojem stanovništva manjim od 8,5 milijuna, statistički podaci pokazuju da je 9 od 12 operatora provelo računovodstveno razdvajanje (Slika 4.11.).

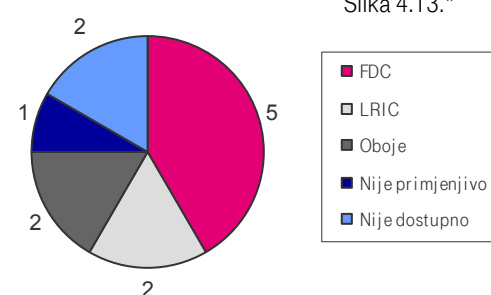
Zemlje slične RH - Troškovna Baza

4.5.3 Navedene države podjednako koriste CCA i HCA metodologiju te njihovu kombinaciju, što ponovno pokazuje da je u mnogim slučajevima transformacija iz HCA u CCA dugotrajan proces koji se odvija postupno čak i u državama koje su već pristupile EU. (Slika 4.12.)

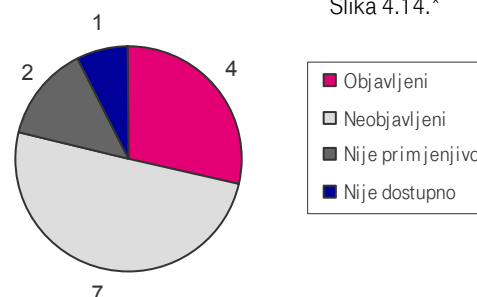
4.5.4 Potpuno raspodijeljeni alocirani troškovi najčešći je pristup u slučaju transfernih naknada. Samo 2 od 12 operatora uvelo je LRIC metodologiju u računovodstveno razdvajanje. (Slika 4.13.)

Zemlje slične RH - Transferne naknade

4.5.5 Bez obzira na u konačnici odabranu metodologiju računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva, većina operatora ne objavljuje svoje račune. Međutim, u svakoj od država uključenih u ocjenjivanje iz ove skupine samo je jedan nacionalni operator sa znatnijom tržišnom snagom, što pokazuje da su na predmetnim tržištima važne poslovne informacije operatora ostale povjerljive. Slika (4.14.)

Zemlje slične RH - Računi

⁵ Zemlje članice EU slične Hrvatskoj – s populacijom manjom od 8.5 milijuna stanovnika

*Izvor: Telekomunikacijske Agencije zemalja EU

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

5 Regulatorni pravni okvir

5.1 Zakon o elektroničkim komunikacijama

5.1.1 Dana 1. srpnja 2008. stupio je na snagu hrvatski Zakon o elektroničkim komunikacijama⁶ (Zakon). Taj je Zakon gotovo u cijelosti zamijenio stari Zakon o telekomunikacijama⁷ pa stoga pozivanje na Zakon o telekomunikacijama u pogledu određivanja obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva nije pravno utemeljeno ni opravdano.

5.1.2 Novi Zakon uveo je u hrvatsko zakonodavstvo važeći regulatorni okvir koji je usvojen u Europskoj uniji 2002. godine. Time je uvedena i zakonska osnova za određivanje i provođenje obveza računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva na principima važećeg EU regulatornog okvira. To je navedeno i u samom Konzultacijskom dokumentu (Poglavlje 2.1.1.)

5.1.3 U članku 5., stavcima 5. i 6. novog Zakona od Agencije se zahtijeva da poštuje preporuke i smjernice EU. Oni glase:

(5) Agencija pridonosi razvoju unutarnjeg tržišta Europske unije, i to osobito na sljedeće načine: (...) 4. suradnjom s drugim nadležnim nacionalnim regulatornim tijelima i Komisijom na transparentan način, kako bi se osigurao razvoj dosljedne regulatorne prakse i dosljedna primjena mjerodavne pravne stečevine Europske unije.

(6) U obavljanju regulatornih poslova propisanih ovim Zakonom Agencija će u najvećoj mjeri voditi računa o preporukama i smjernicama koje donosi Komisija u svrhu usklađene primjene mjerodavne pravne stečevine iz područja elektroničkih komunikacija u državama članicama Europske unije.

5.1.4 Kao rezultat, svaki predloženi oblik računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva kojeg odredi Agencija treba slijediti pravne standarde koji danas važe u EU.

5.1.5 U članku 128. novog Zakona navedeno je:

⁶ NN broj 73/2008 od 26. lipnja 2008.

⁷ NN broj 122/03, 158/03, 60/04, 70/05

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

(1) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona Agencija će po službenoj dužnosti započeti provedbu postupaka iz članka 52. stavka 1. ovoga Zakona⁸, vodeći pritom osobito računa o stanju na tržištu elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga u Republici Hrvatskoj te o mjerodavnoj preporuci Komisije o mjerodavnim tržištima podložnima prethodnoj regulaciji.

(2) Do završetka postupaka iz stavka 1. ovoga članka i određivanja, zadržavanja, izmjene ili ukidanja regulatornih obveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom u skladu s odredbama ovoga Zakona, ostaju na snazi i primjenjuju se sve regulatorne obveze koje su određene ili propisane tim operatorima na temelju propisa koji su važili do stupanja na snagu ovoga Zakona.

5.1.6 Obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva bile su propisane Zakonom o telekomunikacijama. T-HT je ispunjavao, te i nadalje ispunjava navedene obveze sukladno svojim internim metodologijama. Međutim, Agencija nikada nije temeljem Zakona o telekomunikacijama svojom odlukom odredila T-HT-u na koji način treba provesti računovodstveno razdvajanje niti način vođenja troškovnog računovodstva, iako je za to imala propisano ovlaštenje. Drugim riječima, uvjete u vezi provođenja računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva Agencija je propustila odrediti za vrijeme važenja Zakona o telekomunikacijama.

5.1.7 T-HT je mišljenja da ovakav propust ne može ići na štetu T-HT-a te da se ne može odrediti obveza računovodstvenog razdvajanja, odnosno troškovnog računovodstva koja (i) se temelji na ranijoj tržišnoj analizi i postojećem statusu znatnije tržišne snage i (ii) koja nije u skladu s EU smjernicama i preporukama. Argumentacija za to izložena je u nastavku.

5.1.8 Novi Zakon u članku 130. propisuje sljedeće:

(1) Postupci započeti prema odredbama Zakona o telekomunikacijama (»Narodne novine«, br. 122/03., 158/03., 60/04. i 70/05.) do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama toga Zakona i propisa donesenih na temelju tog Zakona.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, postupci iz stavka 1. ovoga članka dovršit će se prema odredbama ovoga Zakona u slučaju kada je to povoljnije za stranku u postupku.

5.1.9 Postupak određivanja obveza računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva započet je za vrijeme važenja Zakona o telekomunikacijama. Međutim, primjena novog Zakona u ovom konkretnom slučaju je povoljnija za T-HT i to iz sljedećih razloga.

5.1.10 U članku 56., stavci 2. i 3., Zakona propisano je:

⁸ Postupak analize tržišta i određivanja operatora sa znatnijom tržišnom snagom

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

(2) Ako Agencija u postupku određivanja i analize tržišta iz članka 54. ovoga Zakona utvrdi nedostatnu djelotvornost tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, donijet će odluku o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu u skladu sa člankom 55. ovoga Zakona, kojom će odrediti, zadržati ili izmijeniti određene regulatorne obveze iz članka 58. do 65. ovoga Zakona. Svakom operatoru sa značajnom tržišnom snagom Agencija mora odrediti najmanje jednu regulatornu obvezu.

(3) Regulatorne obveze određene u skladu s ovim člankom moraju se temeljiti na prirodi utvrđenog nedostatka na tržištu, te moraju biti razmjerne i opravdane s obzirom na regulatorna načela i ciljeve iz članka 5. ovoga Zakona. Pri određivanju tih regulatornih obveza Agencija će uzeti u obzir ulaganja operatora, a osobito ulaganja u razvoj tržišta u nastajanju te mogućnost razumne stope povrata uloženog kapitala, vodeći pritom računa o uključenom riziku.

5.1.11 Kao što je to propisano u gore navedenoj zakonskoj odredbi, po novom Zakonu operatoru mogu biti određene regulatorne obveze samo pod uvjetom (i) da se analizom tržišta koju je Agencija prethodno provela utvrdi nedostatna djelotvornost tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu te (ii) da obveze koje se odrede budu razmjerne svrsi koja se tom mjerom želi postići i da odgovaraju prirodi poremećaja na tržištu. Pri tom Agencija mora voditi računa o troškovima koje operator mora podnijeti za implementaciju i provođenje takve regulatorne mjere kao i o tome na koji će način to utjecati na ulaganja operatora u nova tržišta.

5.1.12 Za razliku od toga, u postupku određivanju T-HT-a kao operatora sa znatnijom tržišnom snagom po starom Zakonu o telekomunikacijama Agencija nije utvrđivala postojanje poremećaja na tržištu već je svoju odluku temeljila primarno na tržišnom udjelu T-HT-a. Uz to, po Zakonu o telekomunikacijama regulatorne obveze primjenjivale su se na operatore sa znatnijom tržišnom snagom po samoj sili zakona neovisno o razmjernosti i opravdanosti propisanih obveza u pojedinom slučaju.

5.1.13 Novi Zakon posebno naglašava važnost primjene načela razmjernosti u regulaciji tržišta. Pa tako kod definiranja opsega ovlaštenja Agencije Zakon u članku 5. stavak 2. određuje:

(2) U obavljanju regulatornih poslova propisanih ovim Zakonom Agencija je obvezna poduzimati sve primjerene mjere, poštujući načelo razmjernosti, kako bi ostvarila regulatorna načela i ciljeve utvrđene u stavku 3., 4. i 5. ovoga članka.

5.1.14 U tom smislu novi Zakon u potpunosti slijedi važeće EU pravne standarde. Tako, sukladno članku 8. st. 1. Okvirne smjernice te članku 8. st. 4. Smjernice o pristupu⁹ pri odabiru regulatornih obveza potrebno je voditi računa o načelu razmjernosti:

⁹ Puni naziv predmetnih smjernica naveden je u napomenama uz tekst br.10 i 11.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

(4) Obveze koje su nametnute u skladu s ovim člankom trebaju biti utvrđene u skladu s prirodom identificiranog problema, proporcionalne i opravdane u svjetlu regulatornih ciljeva navedenih u članku 8. Okvirne smjernice. Takve obveze mogu biti nametnute jedino po provođenju javnih konzultacija, a u skladu s člancima 6. i 7. ove Smjernice.

5.1.15 Nadalje, tržišta koja su podložna prethodnoj regulaciji po novom Zakonu znatno su uže definirana od tržišta određenih po Zakonu o telekomunikacijama. U tom smislu novi se Zakon poziva na primjenu mjerodavne preporuke EU Komisije o mjerodavnim tržištima podložnima prethodnoj regulaciji.

5.1.16 Prema Zakonu o telekomunikacijama pojedina tržišta su toliko široko određena da pokrivaju gotovo sva tržišta u nepokretnoj mreži. Tako je T-HT, zajedno s Iskonom, određen da ima znatniju tržišnu snagu na tržištu usluga prijenos govora, zvuka, podataka, dokumenata, slika i drugog u nepokretnoj telekomunikacijskoj mreži, a iz čega bi se moglo zaključiti da su (gotovo) sva tržišta iz područja elektroničkih komunikacija u nepokretnoj mreži podložna prethodnoj regulaciji.

5.1.17 Uz to, Zakon o telekomunikacijama propisuje obvezu računovodstvenog razdvajanja poslovnih aktivnosti na svim tržištima na kojima operator ima znatniju tržišnu snagu, pa bi slijedom toga, obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva bile primjenjive na T-HT za (gotovo) sve usluge koje T-HT danas pruža na tom tržištu (uključujući maloprodajne usluge).

5.1.18 S druge strane, doseg obveze računovodstvenog odvajanja prema novom Zakonu je znatno uži, a što proizlazi iz članka 60., stavci 1. i 2.

(1) Agencija može, u skladu s odredbama članka 56. ovoga Zakona, odrediti operatorima obvezu računovodstvenog razdvajanja određenih djelatnosti u vezi s međupovezivanjem i/ili pristupom.

(2) Agencija osobito može zatražiti od vertikalno integriranog operatora da učini transparentnim svoje veleprodajne cijene i unutarnje transferne cijene, osobito kako bi se osiguralo ispunjavanje obveze nediskriminacije u skladu sa člankom 59. ovoga Zakona, ili prema potrebi, spriječilo nepravedno međusobno subvencioniranje.

5.1.19 Osobito, obveza računovodstvenog razdvajanja po novom Zakonu nije primjenjiva na maloprodajna tržišta.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

5.1.20 Agencija je već započela s postupkom analize tržišta po novom Zakonu. Dovršenje tog postupka očekuje se u narednom periodu od 6 mjeseci do godine dana u sklopu kojeg će Agencija morati razmotriti zadržavanje, zamjenu ili čak ukidanje postojećih mjera ovisno o rezultatima analize tržišta. U tom smislu smatramo da nametanje jednih od najrigidnijih obveza na zastarjelim standardima koji će uskoro biti zamijenjeni novima, važećima u EU, nije primjereno niti opravdano uzimajući u obzir znatne troškove koji proizlaze iz njihove implementacije i provedbe.

Zaključno:

5.1.21 Podsjećamo da nametanje regulatornih obveza predstavlja ograničavanje poduzetničke slobode te da svako takvo ograničavanje mora biti zakonito i svrsishodno. Primjena novog Zakona u ovom postupku povoljnija je za T-HT budući da analiza tržišta koja se provodi po novom Zakonu može pokazati da se svrha regulacije tržišta može postići mjerom koja je znatno manje otegotna za T-HT te da ova obveza nije prikladna. Ukoliko pak ta analiza tržišta pokaže da je računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo adekvatna mjera za postizanje djelotvornog tržišnog natjecanja, ta će mjera morati biti određena na suvremenim principima regulacije tržišta.

5.1.22 Primjena Zakona o telekomunikacijama kao pravne osnove za određivanje ovih regulatornih obveza nije prikladna jer se temelji na zastarjelim pravnim standardima te ne uvažava osnovna načela upravnog postupka. U tom smislu upućujemo na članak 5. stavak 3. Zakona o općem upravnom postupku:

(3) Ako se na temelju zakona strankama nalažu kakve obveze, prema njima će se primjenjivati one mjere predviđene propisima koje su za njih povoljnije, ako se takvim mjerama postiže svrha zakona.

5.1.23 Uz to, pristup koji predlaže Agencija pridonosi znatnoj pravnoj nesigurnosti, a što je već vidljivo i u samom Konzultacijskom dokumentu. Naime, ukoliko Agencija odluči provesti postupak prema odredbama Zakona o telekomunikacijama, trebala bi dosljedno primjenjivati odredbe toga Zakona kroz cijeli tekst. Jasan primjer kompiliranja odredbi obaju Zakona može se vidjeti u nabrojanju relevantnih tržišta/tržišnih segmenata, koji je očito prenesen iz Zakona o elektroničkim komunikacijama, budući da uključuje tržište kao što je bitstream, nepoznat Zakonu o telekomunikacijama.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

6 Važeći regulatorni okvir EU

6.1 Pregled relevantnih EU smjernica

- 6.1.1 Novi regulatorni okvir u području telekomunikacija, koji je u EU stupio na snagu u ljeto 2003. g. obuhvaća pet temeljnih smjernica Europske komisije: Okvirna smjernica¹⁰, Smjernica o pristupu¹¹, Smjernica o univerzalnim uslugama¹², Smjernica o ovlaštenjima¹³, Smjernica o zaštiti podataka¹⁴.
- 6.1.2 Ključni aspekt novog regulatornog okvira predstavlja proces analize tržišta i utvrđivanja tržišnih poremećaja, prema kojemu je prije nametanja bilo kakve regulatorne mjere potrebno definirati mjerodavno tržište i provesti njegovu detaljnu analizu, kako bi se utvrdilo da li na tom tržištu posluje operator sa znatnijom tržišnom snagom te da li je konkretno tržište učinkovito konkurentno. Tek je na temelju rezultata provedene analize koji upućuju na tržišne poremećaje moguće odabrati i nametnuti adekvatne regulatorne mjere. Tako točka 27. preambule Okvirne direktive navodi:

27. Bitno je da *ex ante* regulatorne obveze budu nametnute samo ako ne postoji djelotvorno tržišno natjecanje, odnosno na tržištima na kojima postoji jedan ili više poduzetnika sa znatnijom tržišnom snagom i ako su mjere koje proizlaze iz nacionalnih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja države ili propisa Zajednice nedostatni za rješavanje problema. Stoga je neophodno da Komisija izradi upute na razini Zajednice u skladu s načelima prava zaštite tržišnog natjecanja koja će nacionalna regulatorna tijela poštivati kada budu ocjenjivala je li tržišno natjecanje na predmetnom tržištu djelotvorno i postoji li znatnija tržišna snaga. Nacionalna regulatorna tijela trebaju analizirati je li određeno tržište proizvoda ili usluga dovoljno konkurentno na određenom zemljopisnom području, koje može biti cijelo područje ili dio područja predmetne države članice ili ga mogu zajedno činiti susjedni dijelovi područja predmetnih država članica. Analiza djelotvornog tržišnog natjecanja treba uključivati i analizu buduće konkurentnosti tržišta, a time i je li bilo koji izostanak djelotvornog tržišnog natjecanja trajan. Te će se upute također baviti pitanjem novih tržišta u nastanku na kojima je de facto vjerojatno da vodeći operator na tržištu ima značajan tržišni udio, međutim on ne bi trebao biti izložen neprimjerenim obvezama. Komisija treba redovito pregledavati upute te na taj način

¹⁰ Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive)

¹¹ Directive 2002/19/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive)

¹² Directive 2002/22/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive)

¹³ Directive 2002/20/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on the authorization of electronic communications networks and services (Authorisation Directive)

¹⁴ Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications)

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

osigurati da one ostanu primjerene na tržištu koje se brzo razvija...

6.1.3 Dakle, novi regulatorni okvir ograničava regulatorne intervencije samo na ona tržišta koja po svojim obilježjima opravdavaju regulatorne mjere. Istovremeno, novi regulatorni okvir usvaja pristup tržišnoj intervenciji i regulaciji tržišta vodeći se načelima prava zaštite tržišnog natjecanja, te daje ovlasti Europskoj komisiji da izdaje preporuke i daje upute državama članicama kako bi se postupci analize tržišta i utvrđivanja tržišnih poremećaja harmonizirali među zemljama članicama. Tako se, na primjer, u članku 15. Okvirne smjernice navodi:

(1) Nakon javnih konzultacija i konzultacija s nacionalnim regulatornim tijelima Komisija donosi Preporuku o mjerodavnim tržištima proizvoda i usluga (u daljnjem tekstu: "Preporuka"). Preporukom se, u skladu s Dodatkom I. ove Direktive, određuju tržišta proizvoda i usluga u sektoru elektroničkih komunikacija s takvim obilježjima koja opravdavaju određivanje regulatornih obveza definiranih specifičnim direktivama, ne dovodeći u pitanje tržišta koja u određenim slučajevima mogu biti definirana u skladu s pravom zaštite tržišnog natjecanja. Komisija definira tržišta u skladu s načelima prava zaštite tržišnog natjecanja. Komisija redovito revidira Preporuku.

(2) Komisija objavljuje, najkasnije na dan stupanja na snagu ove Direktive, upute za analizu tržišta i ocjenjivanje znatnije tržišne snage (u daljnjem tekstu: "Upute") koje moraju biti u skladu s načelima prava zaštite tržišnog natjecanja.

6.1.4 Također, makar prema novom regulatornom okviru NRT-i imaju diskrecijsko pravo odrediti regulatorne obveze, isto je moguće isključivo na temelju "prirode utvrđenog problema, razmjerno i utemeljeno, u svjetlu ciljeva Okvirne direktive".

6.1.5 Po pitanju regulatornog tretmana računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva ključna je Smjernica o pristupu, koja računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo tretira kao moguće regulatorne mjere, čije određivanje pojedinačnim operatorima slijedi tek nakon provođenja gore opisanog procesa analize mjerodavnog tržišta.

6.1.6 Tako članak 8. Smjernice o pristupu navodi:

Ako je, kao rezultat analize tržišta provedene u skladu s člankom 16. Direktive 2002/21/EZ (Okvirna direktiva), operator proglašen operatorom sa znatnijom tržišnom snagom na određenom tržištu, nacionalna regulatorna tijela po potrebi određuju obveze navedene u člancima 9. do 13. ove Direktive.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 6.1.7 Stoga ponavljamo da prema novom regulatornom okviru EU, određivanje obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva bezuvjetno podliježe prethodnoj analizi tržišta, koju je NRT dužan provesti u skladu s uputama i preporukama Europske komisije, te proglašenju operatora sa znatnijom tržišnom snagom na određenom tržištu kao rezultatom analize tržišta provedene u skladu s člankom 16. Okvirne direktive. Činjenica je da takva analiza tržišta još nije provedena po novom Zakonu o elektroničkim komunikacijama.
- 6.1.8 Računovodstveno odvajanje, kao regulatorna mjera prema novom EU regulatornom okviru, detaljnije je uređeno u članku 11. Smjernice o pristupu, prema kojemu:
- (1) nacionalna regulatorna tijela mogu, u skladu s odredbama iz članka 8., odrediti obveze za računovodstveno razdvajanje **u vezi određenim djelatnostima povezanim s međusobnim povezivanjem i/ili pristupom**. Nacionalno regulatorno tijelo može od vertikalno integrirane tvrtke osobito zahtijevati transparentan prikaz njezinih veleprodajnih cijena i unutarnjih transfernih cijena kako bi se, inter alia, osigurala usklađenost ako postoji zahtjev za nediskriminacijom u skladu s člankom 10. ili kako bi se, po potrebi, spriječilo nepravedno međusobno subvencioniranje. Nacionalna regulatorna tijela mogu odrediti oblik i računovodstvenu metodologiju koji će se koristiti.
- 6.1.9 Dakle, važno je istaknuti da se regulatorna mjera **računovodstvenog razdvajanja**, sukladno članku 11. Smjernice o pristupu, odnosi samo na veleprodajna tržišta/usluge **međusobnog povezivanja i/ili pristupa**, a ne i na maloprodajne usluge/tržišta.
- 6.1.10 Člankom 13. Okvirne smjernice utvrđena je potreba za računovodstvenim ili strukturalnim razdvajanjem kada je riječ o horizontalno integriranim tvrtkama koje žele obavljati djelatnosti elektroničkih komunikacija. Taj se članak ne odnosi na vertikalno integrirane komunikacijske operatore kao što je T-HT.
- 6.1.11 Što se tiče **troškovnog računovodstva**, Smjernica o pristupu uređuje ovo pitanje u članku 13. na način da regulatorna tijela "mogu odrediti obveze u vezi s povratom troškova i kontrolom cijena, uključujući i obvezu troškovne orijentacije te obveze vezane uz troškovno računovodstvo... u situacijama gdje **analiza tržišta pokazuje da nedostatak djelotvornog tržišnog natjecanja znači da predmetni operator može zadržati cijene na previsokoj razini ili primjenjivati cjenovno istiskivanje na štetu krajnjih korisnika**. Nacionalna regulatorna tijela dužna su... osigurati razumnu stopu povrata na odgovarajući angažirani kapital, vodeći račun o uključenim rizicima". Dakle, novi regulatorni okvir EU i ovdje inzistira na prethodnom provođenju analize tržišta i utvrđivanju postojanja tržišnih poremećaja, kao uvjetu za nametanje regulatorne obveze troškovnog računovodstva.
- 6.1.12 U pogledu maloprodajnih tržišta, u članku 17. stavku 4. Direktive o univerzalnim uslugama navodi se:
- (4) Nacionalna su regulatorna tijela dužna osigurati da se, ako poduzetnik podliježe regulaciji

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

maloprodajnih tarifa ili drugim kontrolama maloprodaje, uvedu neophodni i odgovarajući sustavi troškovnog računovodstva. Nacionalna regulatorna tijela mogu odrediti oblik i računovodstvenu metodologiju koji će se koristiti. Usklađenost sa sustavom troškovnog računovodstva provjerava kvalificirano nezavisno tijelo. Nacionalna su regulatorna tijela dužna osigurati godišnju objavu izjave o usklađenosti.

6.1.13 Međutim, potrebni su strogi uvjeti za takvu obvezu, a osobito:

- kao rezultat analize tržišta provedene u skladu s člankom 16. stavkom 3. Direktive o univerzalnim uslugama, Agencija određuje da na predmetnom maloprodajnom tržištu utvrđenom u skladu s člankom 15. Okvirne direktive ne postoji djelotvorno tržišno natjecanje;
- Agencija je zaključila da obveze određene u skladu s Direktivom o pristupu, odnosno člankom 19. Direktive o univerzalnim uslugama u vezi s odabirom i predodabirom operatora ne bi rezultirale ostvarenjem ciljeva politike i regulatornih načela određenih Okvirnom direktivom.

6.1.14 Agencija može odrediti regulatorne obveze operatorima sa znatnijom tržišnom snagom samo ako su ispunjena oba navedena uvjeta. Skrećemo pozornost da u konkretnom postupku utvrđivanja obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva T-HT-u nije ispunjen niti jedan od gore navedena dva uvjeta za postupanje po članku 17. stavak 4. Smjernice o univerzalnim uslugama.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

7 Najbolja praksa javnih konzultacija

7.1 Provedba javnih konzultacija

7.1.1 Člankom 22. Zakona o elektroničkim komunikacijama¹⁵ od Agencije se zahtijeva provedba procesa javnih konzultacija pri donošenju odluka od znatnijeg utjecaja na mjerodavno tržište. A posebno:

(1) Prije donošenja odluka i drugih upravnih akata od znatnijeg utjecaja na mjerodavno tržište, koje donosi u skladu s odredbama ovoga Zakona, Agencija će objaviti prijedlog odluke ili drugog upravnog akta u svrhu provedbe javne rasprave, kako bi se svim zainteresiranim stranama omogućilo davanje mišljenja, primjedaba i prijedloga u vezi s predloženim mjerama.

(2) Predmet, postupak i trajanje javne rasprave iz stavka 1. ovoga članka, koje ne može biti kraće od 30 dana, Agencija objavljuje u skladu s odredbama članka 14. ovoga Zakona.

7.1.2 Slično tome, člankom 6. Okvirne smjernice¹⁶ od Agencije se zahtijeva da slijedi proces javnih konzultacija pri donošenju odluka od znatnijeg utjecaja na mjerodavno tržište.

Osim u slučajevima obuhvaćenim člankom 7. stavkom 6., člankom 20. ili člankom 21., države članice dužne su osigurati da nacionalna regulatorna tijela, u slučaju kada namjeravaju poduzeti mjere u skladu s ovom Smjernicom ili specifičnim direktivama od znatnijeg utjecaja na mjerodavno tržište, zainteresiranim stranama daju mogućnost davanja primjedaba na nacrt mjere u razboritom roku.

7.1.3 Stajalište je T-HT-a da se izuzetci opisani u članku 7. stavak 6, članku 20. ili članku 21. ne odnose na Konzulacijski dokument Agencije.

¹⁵ NN 73/2008 od 26. lipnja 2008.

¹⁶ Vidi Direktivu 2002/21/EZ Europskoga Parlamenta i Vijeća o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge (Okvirna direktiva).

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

T-HT smatra neprimjerenim to što je Agencija zainteresiranim stranama odredila samo 30 dana za odgovor, što predstavlja minimalan rok u skladu sa Zakonom o elektroničkim komunikacijama. U Konzultacijskom je dokumentu predložena temeljna izmjena načina na koji T-HT provodi svoje interno računovodstvo. U ovom trenutku od T-HT-a se ne zahtijeva izrada regulatornih financijskih izvješća (RFS). Međutim, Agencija predlaže uvođenje računovodstvenog razdvajanja na temelju tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) i dugoročnog inkrementalnog troška (LRIC). K tome, Konzultacijski dokument sadrži 87 detaljnih prijedloga.

- 7.1.4 T-HT smatra da je rok od 30 dana koji je Agencija odredila za davanje odgovora na Konzultacijski dokument s tako temeljnim izmjenama nerazborit. Ofcom je, na primjer, zainteresiranim stranama dao 10 tjedana za odgovor na konzultacije. U polju 5.1. prikazana su načela koja je Ofcom slijedio pri provedbi konzultacija¹⁷.

Polje-7.1.

Konzultacijska načela Ofcoma

Prije konzultacija

- 1 Ako je moguće, provest ćemo neformalne razgovore s osobama i organizacijama prije najave velikih konzultacija kako bismo utvrdili razmišljamo li u pravom smjeru. Ako nemamo dovoljno vremena za provedbu navedenoga, ubrzo nakon najave konzultacija održat ćemo otvoreni sastanak na kojem ćemo pojasniti prijedloge.
- 2 Jasno ćemo navesti s kim provodimo konzultacije, zašto, koja su pitanja i koliko dugo.
- 3 Konzultacijski dokument ćemo učiniti što kraćim i jednostavnijim, uz sažetak na najviše dvije stranice. Davanje pisanog odgovora pokušat ćemo pojednostaviti u najvećoj mogućoj mjeri. Ako konzultacije budu komplicirane, možemo osigurati skraćenu inačicu za manje organizacije ili pojedince koji u suprotnom ne bi mogli odvojiti vrijeme za razmjenu stajališta.
- 4 **Omogućit ćemo razdoblje od deset tjedana za odgovore**, osim ako je riječ o rješavanju sporova.
- 5 U Ofcomu ćemo zadužiti osobu koja će voditi računa o tome da poštujemo vlastite smjernice i dosegnemo najveći mogući broj ljudi i organizacija zainteresiranih za ishod naših odluka. Ta će osoba (koju zovemo ekspertom za konzultacije) također biti glavna osoba za kontakt u vezi s mišljenjima o načinu provedbe konzultacija.
- 6 Ako ne budemo u mogućnosti slijediti jedno od ovih načela, objasnit ćemo zašto. Do toga može doći zbog žurnosti određenog problema. Ako bude potrebno skratiti vrijeme koje smo odredili za konzultacije, unaprijed ćemo obavijestiti zainteresirane strane da je riječ o 'hitnim konzultacijama' i da se žurno traži njihova pozornost.

¹⁷ Vidi: Pregled veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa: Utvrđivanje i analiza tržišta, određivanje tržišne snage i uspostavljanje uvjeta za određivanje znatnije tržišne snage, Ofcom, 26. kolovoza 2004.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Nakon konzultacija

7 Pažljivo ćemo i bez predrasuda razmotriti svaki odgovor. Navest ćemo razloge odluka i objasniti kako su mišljenja zainteresiranih strana pomogla pri formiranju odluka.

- 7.1.5 Člankom 5. stavcima 5. i 6. hrvatskog Zakona o elektroničkim komunikacijama od Agencije se zahtijeva da poštuje preporuke i smjernice Europske Komisije (EK).
- 7.1.6 Pravna stečevina uključuje Okvirnu direktivu iz stavka 7.1.6.
- 7.1.7 Člankom 6. Okvirne smjernice od Agencije se zahtijeva objava konzulacijskih postupaka, a osobito:
- Nacionalna regulatorna tijela objavljuju svoje nacionalne konzulacijske postupke.
- 7.1.8 T-HT nema saznanja o tome da je Agencija već objavila svoje upute o načinu provođenja postupaka javnih konzultacija. T-HT smatra da bi Agencija trebala objaviti konzulacijski dokument u kojem predlaže način provedbe javnih konzultacija.
- 7.1.9 Nekoliko je razloga zbog kojih NRT-a provode konzultacije o ključnim pitanjima. Prvo, konzultacije osiguravaju transparentnost u vezi s procesom donošenja regulatornih odluka. Drugo, konzultacije operatorima (i zainteresiranim stranama) osiguravaju određeni stupanj regulatorne sigurnosti: regulatorne odluke koje predstavljaju ishod konzulacijskog procesa nisu svojevoljne jer NRT-a mora obrazložiti donesene odluke. Treće, konzultacije predstavljaju način prikupljanja važnih informacija o stajalištima/mišljenjima ključnih sudionika. Četvrto, sve regulatorne odluke su jedinstvene s obzirom na okolnosti određene države. Javne konzultacije stoga predstavljaju način pronalaženja odgovarajućeg rješenja za određeno pitanje, specifičnog za određenu državu. I na kraju, od nekih se regulatora temeljem nacionalnog zakona zahtijeva da (i) konzultiraju zainteresirane strane u vezi s važnim regulatornim pitanjima i (ii) opravdaju regulatorne odluke provedbom analize troškova i koristi (*Cost Benefit Analysis – CBA*).
- 7.1.10 T-HT je proveo fokusirano istraživanje najbolje prakse javnih konzultacija u EU. Rezultati su navedeni u tablici 7.1.

Tablica-7.1 Najbolja praksa javnih konzultacija

Datum printanja 26/09/2008		Stranica 32 of 110
-------------------------------	---	-----------------------

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Struktura	Opis
Konzultacijski dokument	Dokument u kojem su navedene mogućnosti te početna stajališta i preferirani odabiri regulatora. Dokument treba sadržavati niz fokusiranih pitanja na koje su sudionici pozvani odgovoriti.
Odgovori	Nije neuobičajeno da odgovori budu dostupni javnosti. To treba jasno dati na znanje zainteresiranim stranama te im treba dati mogućnost dostavljanja povjerljivih i javnih (redigiranih) inačica odgovora. Objava odgovora osigurava transparentnost procesa donošenja regulatornih odluka jer zainteresirane strane mogu vidjeti koja mišljenja je regulator uzeo u obzir pri objavi konačne odluke.
Naputak	Predstavlja sažetak odgovora zainteresiranih strana na Konzultacijski dokument i konačno stajalište regulatora. Naputak je dio obveze transparentnosti konzultacija općenito.
Odluka	Naputak možda nema pravnu osnovu temeljem Zakona. U tom slučaju može biti potrebna formalna odluka.

7.1.11 U konzultacijskim dokumentima iz najbolje prakse navedeno je, između ostalog, i sljedeće:

- važnost predmetnoga regulatornog pitanja;
- opis dostupnih metodologija ili mogućnosti koje su na raspolaganju za rješavanje pitanja;
- početni preferirani izbor regulatora te razlozi u vezi s metodologijom, ulazne vrijednosti parametara itd.;
- opis konzultacijskog procesa.

7.1.12 ComReg i Ofcom, na primjer, koriste ovaj pristup. Regulatorno tijelo Malte za komunikacije (MCA) također primjenjuje ovaj pristup. Na primjer, konzultacijski dokument MCA o troškovima kapitala za regulatorne svrhe sadrži najmanje 12 pitanja o pristupu predloženom za izračun istih.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

7.1.13 Jasno je da Konzultacijski dokument i konzultacijski proces Agencije nisu u skladu s najboljom europskom praksom. Sam Konzultacijski dokument ne slijedi gore opisanu strukturu. Na primjer, u Konzultacijskom se dokumentu raspravlja o samo dva moguća uobičajena mehanizma povrata troškova (Ramsey načelo i jednako proporcionalni dodatak (*Equal Proportional Mark-up* – EPMU). Međutim, mogući su i drugi mehanizmi (kao što je metoda bruto prihoda).

7.1.14 Koliko T-HT može razaznati (u nedostatku objavljenoga konzultacijskog procesa), proces javnih konzultacija prema prijedlogu Agencije je sljedeći:

Po završetku javnih konzultacija Agencija će objaviti odluku kojom se proglašenom operatoru određuju neophodne obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva. Navedena odluka temeljit će se na prijedlozima i preporukama sadržanim u ovom Konzultacijskom dokumentu, zaključcima javnih konzultacija te naknadnoj raspravi sa zainteresiranim stranama. Osnovna svrha ovog dokumenta je potpora i provedba važećeg zakonodavnog okvira u skladu s mjerodavnim zakonodavnim okvirom Europske unije (EU) u sektoru elektroničkih komunikacija. [Stranica 1.]

7.1.15 Kao stranka u postupku T-HT od Agencije traži dostavu svih relevantnih analiza i dokumenata izrađenih od strane Agencije kao i od Agencije prihvaćenih komentara drugih na Konzultacijski dokument, uključujući zapisnike svih naknadnih rasprava sa zainteresiranim stranama, a na kojima Agencija ima namjeru temeljiti svoju odluku kako bi se T-HT-u, prije donošenja odluke, dala mogućnost da se na isto očituje. Samo se na taj način u konzultacijskom procesu može ispuniti načelo transparentnosti proizišlo iz smjernica i preporuka EU-a i slijediti najbolja praksa.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

8 Predloženi vremenski okviri

8.1 Jedinstveni poslovni model

- 8.1.1 T-HT je osnovan, organiziran i vođen kao jedinstveno komercijalno poduzeće koje pruža integrirani niz telekomunikacijskih usluga. Računovodstveno razdvajanje (u bilo kojem obliku), kao što je navedeno u Konzultacijskom dokumentu, ne odgovara načinu na koji je T-HT organiziran za potrebe upravljanja i računovodstva. Stoga računovodstveno razdvajanje zahtijeva od T-HT-a da reorganizira svoje aktivnosti s računovodstvene točke gledišta.
- 8.1.2 T-HT nema saznanja o bilo kojem integriranom operateru koji pruža cijeli spektar telekomunikacijskih usluga i koristi sustav financijskog računovodstva ili planiranja resursa poduzeća (ERP) kako bi pripremio niz odvojenih računa za potrebe regulatornog troškovnog računovodstva¹⁸. Razlog tome jest činjenica da je sustav financijskog računovodstva/ERP-a operatora oblikovan:
- (a) za jedinstveno ili u potpunosti integrirano poslovanje; i
 - (b) za izradu internih izvješća o upravljanju i praćenje stvarno potrošenih nasuprot planiranih troškova.
- 8.1.3 Nasuprot tome, računovodstveno razdvajanje i regulatorno troškovno računovodstvo nameću posve različite zahtjeve. Kao rezultat, operatori moraju razviti posebne modele i sustave računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva. Za razvoj takvih sustava potrebni su vrijeme i znatni resursi. Ovo se posebice odnosi na slučaj T-HT-a budući da se od njega nikad prije nije tražilo da pripremi regulatorne račune (uključujući i regulatorna financijska izvješća).
- 8.1.4 T-HT je stajališta da vremenski okviri navedeni u Konzultacijskom dokumentu ne uzimaju u obzir (a) stvarno vrijeme koje je bilo potrebno za računovodstveno razdvajanje u drugim zemljama niti (b) postojeće mogućnosti T-HT-a¹⁹. T-HT je stajališta da svaki vremenski okvir koji predlože Agencija mora biti (i) realističan, (ii) provediv i (iii) mora uzeti u obzir postojeće mogućnosti T-HT-a za implementaciju računovodstvenog razdvajanja.

¹⁸ Iako se sirovi podaci za izračunavanje naknada međusobnog povezivanja ili pripremu odvojenih računa često uzimaju iz baznih sustava financijskog računovodstva ili ERP-a, ne koriste se i sami sustavi.

¹⁹ Ove mogućnosti detaljno razrađujemo u daljnjem tekstu.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 8.1.5 Međutim, Agencija se nije savjetovala s T-HT-om glede njegovih mogućnosti implementacije računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva. Stajalište je T-HT-a da pri određivanju vremenskih okvira navedenih u Konzultacijskom dokumentu Agencija nije uzela u obzir postojeće mogućnosti T-HT-a.

8.2 Računovodstveni dokumenti/dokument o metodologiji alokacije

- 8.2.1 U poglavlju 3.2.1.1 Konzultacijskog dokumenta navedeno je sljedeće:

Proglašeni operator će tijekom tri mjeseca od dana objavljivanja odluke pripremiti svoje nacрте računovodstvene dokumentacije (u daljnjem tekstu: AD) i dokumenta o metodologiji alokacije (u daljnjem tekstu: AMD). Navedeni nacрти dokumenata će se **do 15. prosinca 2008.** predati Agenciji na pregled. Za uvid u sadržaj AD i AMD molimo pogledati poglavlje 3.2.4. Za uvid u predloženu metodologiju troškovnog računovodstva u svrhe računovodstvenog razdvajanja molimo pogledati tablicu 5.1. [Stranica 19. Naglasak naknadno dodan.]

- 8.2.2 Prema Konzultacijskom dokumentu, Agencija će 15. listopada 2008. donijeti odluku o računovodstvenom razdvajanju i troškovnom računovodstvu. **Sukladno izračunu T-HT-a, tada ostaje samo dva mjeseca (15. listopada 2008. – 15. prosinca 2008.) za pripremu nacрта računovodstvene dokumentacije, a ne tri mjeseca kao što se to navodi na stranici 18. Konzultacijskog dokumenta.**
- 8.2.3 U Konzultacijskom su dokumentu su općenito opisani računovodstvena dokumentacija i dokument o metodologiji alokacije. (vidi tablicu 8.1.).

Tablica 8.1 Opis računovodstvene dokumentacije

Računovodstvena dokumentacija	Dokument o metodologiji alokacije
Računovodstvena načela	Opis alokacije troškova u troškovnom modelu.
Metode revalorizacije	
Opis troškovnog modela	
Detaljni opis izračuna ponderiranog prosječnog troška kapitala	
Ostali podaci	

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 8.2.4 Konzultacijski dokument ne pruža daljnji opis računovodstvene dokumentacije niti dokumenta o metodologiji alokacije.
- 8.2.5 T-HT drži da su dva mjeseca prekratko razdoblje za pripremu službenih dokumenata koji će služiti kao osnova za izradu regulatornih financijskih izvješća i koje će revizor koristiti pri izradi svoga mišljenja. Navedeno je osobito istinito ako se u obzir uzme da se od T-HT zahtijeva priprema regulatornih financijskih izvješća na osnovi tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) i dugoročnog inkrementalnog troška (LRIC).
- 8.2.6 T-HT napominje da u ovom trenutku nema mogućnost troškovnog modela za računovodstveno razdvajanje. T-HT izjavljuje da nije u mogućnosti kreirati LRIC model u roku od dva mjeseca. LRIC modeli često sadrže nekoliko stotina (homogenih) troškovnih kategorija, desetke individualnih mrežnih komponenti i nekoliko stotina veza između uzročnika troška i iznosa troška (CVR)²⁰. CVR-i su kompleksni troškovni graničnici koji u potpunosti opisuju sve varijabilne troškove, specifične troškove mrežnih komponenti i sve kombinatorne zajedničke i združene troškove. Nije razumno očekivati da će T-HT biti u mogućnosti razviti cjeloviti opis ovakvog troškovnog modela u samo dva mjeseca.
- 8.2.7 T-HT izjavljuje da brze tehnološke promjene u telekomunikacijama koje se u ovom trenutku događaju značajno kompliciraju proces revalorizacije mrežnih sredstava. U komutacijskoj su tehnologiji glasovne i podatkovne platforme kao i glasovne i podatkovne linije bile u potpunosti odvojene. Udaljeni koncentratori (RCU-ovi) i glasovni preklopnici nisu prenosili nikakav podatkovni promet osim faksimila.
- 8.2.8 Nasuprot tome, mreže novih generacija (NGN) koriste integrirane uslužne platforme u obliku višeuslužnih pristupnih čvorova (MSAN-ova) i višeprotokolnog komutiranja (MPLS). Međutim, funkcionalnost i kapacitet MSAN/MPLS platformi izrazito se razlikuje od komutacijskih/podatkovnih platformi korištenih u prošlosti²¹. To komplicira proces dokidanja funkcionalnosti/kapaciteta koji se traži u skladu s tekućim troškovnim računovodstvom i Konzultacijskim dokumentom.
- 8.2.9 T-HT napominje da regulatorne računovodstvene dokumente slične onima koji su opisani u tablici 8.1 izdaje BT. Tablica 8.2 sadrži popis regulatornih računovodstvenih dokumenata koje je objavio BT te njihov kratki opis.

20 Nije neuobičajeno da LRIC modeli sadrže 500 i više troškovnih kategorija.

21 Na primjer, tradicionalne komutacije i prijenosni uređaji bili su dimenzionirani korištenjem formule Erlang B. Formula Erlang B bila je razvijena za takozvane sustave "izgubljenih poziva". Međutim, NGN IP/ paketski preklopnici i prijenosni uređaji dimenzionirani su korištenjem formule Erlang C. Formula Erlang C odnosi se na sustav "čekanja u redu" (queuing).

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Tablica 8.2 Regulatorni računovodstveni dokumenti BT-a

Dokument	Opis	Dužina
Računovodstveni dokumenti	Sadrže opis računovodstvenih načela, politika i sl.	90 stranica
Detaljna metodologija alokacije	Sadrži detaljan opis temeljnih računa glavne knjige i s njima povezanih pravila o alokaciji troškova	2.000 stranica
Detaljna metodologija procjene	Sadrži opis metodologije revalorizacije dugotrajne imovine	16 stranica
LRIC parametri i odnosi	Sadrže detaljan opis CVRS-a	600 stranica
Ukupno		2.706 stranica

8.2.10 Kao što se može vidjeti, računovodstvena dokumentacija BT-a sadrži 2.706 stranica.

8.2.11 ComReg zahtijeva od Eircoma da objavi slične računovodstvene dokumente. Računovodstveni dokumenti Eircoma sastoje se od (i) računovodstvenih načela, (ii) metoda alokacije, (iii) transfernih naknada, (iv) računovodstvenih politika, (v) metodologije procjene tekućih troškova i (vi) LRIC metodologije. Računovodstveni dokumenti Eircoma sadrže otprilike 100 stranica.

8.2.12 T-HT vjeruje da će mu biti potrebno četiri do šest mjeseci (15. listopada 2008. – 15. veljače 2009./15. travnja 2008.) za izradu opsežne računovodstvene dokumentacije koja će obuhvaćati (i) računovodstvena načela i politike, (ii) detaljne metode alokacije, (iii) *prosječne forma* revizorska mišljenja, (iv) opis troškovnog modela, (v) metodologiju procjene tekućih troškova, (vi) LRIC metodologiju, (vii) metodologiju ponderiranog prosječnog troška kapitala. Ovo vremensko razdoblje omogućilo bi T-HT-u da angažira stručne savjetnike, dogovori *prosječne forma* revizorsko mišljenje, pripremi opsežne i dosljedne opise metodologije, izradi troškovni model za izračun LRIC-a i provede T-HT-ove unutarnje procese.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

8.3 Nacrt regulatornih financijskih izvješća

- 8.3.1 Agencija predlaže da T-HT završi pripremu nacrt regulatornih financijskih izvješća najkasnije 30. lipnja 2009. Međutim, rok do kojega će Agencija odobriti računovodstvenu dokumentaciju i dokument o metodologiji alokacije T-HT-a je 31. ožujka 2009. T-HT je zabrinut glede vremenskog okvira za pripremu nacrt regulatornih financijskih izvješća. Prvo, ne bi bilo pravedno očekivati da T-HT počne s pripremanjem nacrt regulatornih financijskih izvješća prije nego što je Agencija službeno odobrila računovodstvenu dokumentaciju i dokument o metodologiji alokacije T-HT-a.
- 8.3.2 Zbog izostanka detaljnog konačnog odobrenja računovodstvene dokumentacije i dokumenta o metodologiji alokacije, T-HT bi morao donositi odluke *ex ante*, a Agencija se s navedenim odlukama može ne slagati *ex post*. To bi predstavljalo angažiranje značajnih resursa te bi bitno utjecalo na ostale aktivnosti T-HT-a. Razvijanje mogućnosti regulatornog računovodstva složeni je proces koji zahtijeva multidisciplinarni pristup brojnih unutarnjih sektora (Regulative, Financija, Mreže, itd.) i angažman stručnjaka s raznim znanjima i vještinama na različitim razinama razumijevanja. T-HT je korisnički orijentirana, komercijalna tvrtka posvećena izvrsnosti u pružanju usluga i ostvarivanju vrijednosti za dioničare. Postojeći stručni resursi u T-HT-u su opterećeni zahtjevnim vremenskim rokovima. Naprosto nije izvedivo niti opravdano angažirati značajne resurse prije nego što Agencija odobri računovodstvenu dokumentaciju i dokument o metodologiji alokacije.
- 8.3.3 Prema tome, T-HT-u bi tada preostalo samo tri (3) mjeseca za pripremu regulatornih financijskih izvješća. To ne bi bilo razumno očekivati i ne bi zadovoljilo "razumno" testiranje.
- 8.3.4 Kao drugo, iz Konzultacijskog dokumenta ne može se jasno vidjeti treba li nacrt RFS-a proći kroz reviziju ili ne. Stoga T-HT zahtijeva pojašnjenje ovog specifičnog pitanja. Ukoliko Agencija zahtijeva reviziju nacrt RFS-a, tada to svakako nije moguće učiniti u roku od tri (3) mjeseca. Normalan (regulatorni) proces revizije bio bi da T-HT prvo pripremi RFS te da ga zatim revizor revidira. Ovakav vremenski slijed procesa također je uvažen i u Konzultacijskom dokumentu.
- 8.3.5 Uprava društva je odgovorna za sastavljanje i objektivan prikaz ovih financijskih izvješća pripremljenih za regulatorne namjene i u odgovarajućem formatu... [Stranica 122.]

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 8.3.6 Međutim, nije neuobičajeno da regulatorna revizija traje i po tri (3) mjeseca. Stoga nije moguće da nacrt RFS-a bude i pripremljen i revidiran u tri (3) mjeseca.
- 8.3.7 Ukoliko pak nacrt RFS-a ne mora biti revidiran, nezavisna stručna treća strana ga neće revidirati. U tom slučaju T-HT neće moći jamčiti za izvješća uz napomenu da se "ova regulatorna financijska izvješća ne mogu pouzdano smatrati točnima". Stoga Agencija neće moći donijeti nikakvu regulatornu odluku ili ocjenu tržišta (u potpunosti ili djelomično) na osnovi tih izvješća.
- 8.3.8 Na koncu, kako bi se pripremio nacrt RFS-a i nacrt izvješća o jediničnim troškovima potrebno je primijeniti troškovni model. U ovom trenutku T-HT nema mogućnost regulatornog određivanja troškova.
- 8.3.9 Većina regulatornih troškovnih računalnih modela ima arhitekturu koja se sastoji od 5 razina kao što je prikazano u tablici 8.3.

Tablica 8.3 Opća arhitektura modela

Razina	Opis
Razina sigurnosti	Ograničava pristup na ovlaštene korisnike.
Korisnička razina	Dozvoljava korisniku da otvori, izmijeni i uređuje podatke u ograničenom opsegu, kao i da pokrene model. Također dozvoljava korisniku da promijeni ključne ulazne parametre.
Podatkovna razina	Čuva osnovne podatke u strukturiranim tablicama podataka u bazi podataka. Također sadrži i određene ključne podatke potrebne svim korisnicima (npr. detalje o prijavi).
Poslovna razina	Sadrži izračunsku jezgru i izvršava ključne izračune s valjanim grupama podataka.
Izlazni izvještaj /razina izvješća	Sadržava izlazne rezultate poslovne razine. Omogućava korisniku analizu i tumačenje rezultata.

- 8.3.10 Svi modeli, neovisno radi li se o jednostavnim samostalnim tabličnim modelima kreiranim u Excelu ili modelima razvijenim putem programa Java, C++ i drugih sličnih programa, imaju istu arhitekturu i razlikuju se uglavnom po sofisticiranosti.
- 8.3.11 Na podatkovnoj razini, grupe podataka su strukturirane tablice i gotovo se uvijek čuvaju u nekom obliku multidimenzionalne baze podataka. Glede ABC/M softverskih platformi, ove baze podataka su uglavnom vlasničke. Zbog toga se podaci uređuju i izmjenjuju kroz samu aplikaciju. Glede rješenja alata, mogu se koristiti obično dostupne baze podataka kao što su Oracle, SQL Server i slično.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 8.3.12 Poslovna razina sadrži poslovna pravila ili algoritme za obradu podataka. Glede ABC/M paketa, i poslovna razina sadrži intelektualno vlasništvo dobavljača te je stoga vlasnička i ne može se značajno mijenjati (ABC/M paketi dozvoljavaju jednostavno programiranje uključujući aritmetičke izračune).
- 8.3.13 Nasuprot tome, alatno rješenje omogućuje točno određivanje i programiranje poslovnih pravila, no očito su za njihov razvoj potrebni vrijeme i resursi.
- 8.3.14 Na koncu, važna je i korisnička razina budući da putem nje korisnik pristupa podacima, izmjenjuje ih i uređuje, pokreće model i kreira izvješća.
- 8.3.15 Općenito govoreći, postoje četiri softverske/platformske opcije koje se nalaze između jednostavnog (samostalnog) modela i sofisticiranog alatnog rješenja kreiranog putem Hyperiona ili SAS-a.
- 8.3.16 Oblikovanje i izrada regulatornog troškovnog modela uključuje proces koji se sastoji od pet koraka kao što je prikazano na slici 8.1.

Slika 8.1 Dizajn modela

- 8.3.17 Prvi korak obuhvaća dokumentiranje onoga što korisnici zahtijevaju od modela. Specifikacija korisničkih zahtjeva detaljan je opis točnih izlaznih rezultata i zahtjeva krajnjih korisnika na korisničkoj razini. Na kraju ovog koraka donosi se odluka o izboru softverskog paketa koji će se implementirati.
- 8.3.18 Drugi korak obuhvaća logički dizajn sustava ili specifikaciju modela. Specifikacija modela opisuje ulazne podatke, izračune i izlazne rezultate potrebne za postizanje ključnih ciljeva modela.
- 8.3.19 Nakon specifikacije korisničkih zahtjeva te specifikacije modela i izbora softverske platforme, treći korak zahtijeva oblikovanje samog modela. U praksi je to detaljna analiza koja rezultira detaljnim dokumentom o dizajnu u kojem je opisano kako će se softver koristiti/programirati.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 8.3.20 Četvrti korak obuhvaća izradu modela na traženoj softverskoj platformi.
- 8.3.21 Peti korak se odnosi na testiranje modela prema strogoj testnoj proceduri. Ovaj se dio procesa često zanemaruje, no radi se o ključnom koraku izrade bilo kojeg modela.
- 8.3.22 Razlog zbog kojeg je potrebno da T-HT slijedi gore navedeni proces je taj što Konzultacijski dokument zahtijeva reviziju regulatornog troškovnog modela. Konkretno:
- Revizija uključuje provođenje procedura u svrhu pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objavama u regulatornim financijskim izvješćima kako slijedi: 1. ispitali smo usklađenost ulaznih financijskih podataka iz troškovnog modela s revidiranim godišnjim regulatornim financijskim izvješćima; 2. ispitali smo usklađenost računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva s odlukom Agencije; te 3. ispitali smo je li troškovni model ispravan te je li u skladu s opisom u pripadajućoj dokumentaciji troškovnog računovodstva. [Stranica 122. Naglasak naknadno dodan.]
- 8.3.23 Kao rezultat ovog zahtjeva, revizor će željeti ispitati dokumente o izradi modela te programe za testiranje modela kako bi se osvjedočio da model ne sadrži nikakve greške i izračunava troškove u skladu s očekivanjima.
- 8.3.24 Kao i ostali operatori s obvezom računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva, T-HT će morati zadržati vanjske revizore za izradu, razvoj, provedbu, testiranje i popunjavanje troškovnog modela. Prema standardnoj proceduri, T-HT raspisuje natječaj za sve svoje značajne projekte. Međutim, proces (i) izrade natječajne dokumentacije, (ii) čekanja na podnošenje ponuda, (iii) ocjene ponuda, (iv) pregovaranja o pravno obvezujućem ugovoru i (v) dogovaranja datuma početka može trajati najmanje šest (6) do osam (8) tjedana.
- 8.3.25 T-HT vjeruje da bi nerevidirani nacrt RFS-a bio nepouzdan i besmislen. Stoga zahtjev iz Konzultacijskog dokumenta da nacrt RFS-a treba biti izrađen najkasnije 30. lipnja 2008. nije moguće ispuniti pa ga je potrebno revidirati.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

8.4 Revidirana regulatorna financijska izvješća za 2009. godinu

8.4.1 Agencija predlaže da T-HT pripremi revidirana regulatorna financijska izvješća i izvješće o jediničnim troškovima najkasnije 30. lipnja 2010. Ta regulatorna financijska izvješća moraju se zasnivati na financijskoj godini 2009.

8.4.2 Kao što je navedeno u Konzultacijskom dokumentu:

Revidirana regulatorna izvješća za sva mjerodavna tržišta, tržišne segmente i usluge za 2009. godinu, dostavljeni u lipnju 2010. godine, te za sve godine nakon toga, temelje se na tekućim troškovima kao troškovnoj osnovici te potpuno raspodijeljenim troškovima (FAC) kao računovodstvenoj metodologiji. Nadalje, za postizanje visokog nivoa troškovne orijentiranosti cijena operatora za 2009. i nadolazeće godine, Agencija predlaže da se: jedinični trošak maloprodajnih usluga izračuna primjenom povijesnog troškovnog računovodstva i tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) kao troškovne osnovice, te potpuno raspodijeljenih troškova kao računovodstvene metodologije (FAC). Jedinični trošak veleprodajnih usluga izračunava se primjenom tekućeg troškovnog računovodstva kao troškovne osnovice te dugoročnih inkrementalnih troškova (LRIC) kao računovodstvene metodologije. [Stranica 38.]

8.4.3 To znači da se u Konzultacijskom dokumentu od T-HT-a zahtijeva priprema regulatornih financijskih izvješća na osnovi CCA. Osim toga, u Konzultacijskom se dokumentu od T-HT-a zahtijeva da pripremi izvješće o veleprodajnim jediničnim troškovima na osnovi LRIC-a.

8.4.4 Budući da se računovodstvena dokumentacija i dokument o metodologiji alokacije odobravaju 31. ožujka 2009., to znači da T-HT-u ostaje 15 mjeseci (31. ožujka 2009. – 30. lipnja 2010.) za revalorizaciju dugotrajne imovine na osnovi tekućeg troška i za razvoj opsežnog LRIC model. Nadalje, računajući od donošenja konačne Odluke Agencije o računovodstvenom razdvajanju i troškovnom računovodstvu, zaključujemo da T-HT-u ostaje 20 mjeseci (15. listopada 2008. – 30. lipnja 2010.) za revalorizaciju dugotrajne imovine na osnovi tekućeg troška i za razvoj opsežnog LRIC model.

8.4.5 T-HT napominje da je priprema RFS-a trajala znatno duže od 20 mjeseci u Danskoj, Irskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Ujedinjeno Kraljevstvo (UK)

- 8.4.6 UK predstavlja jedan od najkonkurentnijih telekomunikacijskih sektora u Europskoj uniji (EU). Ofcom (bivši Oftel), nacionalno regulatorno tijelo, općenito se smatra vodećim regulatorom u čitavoj Europskoj Uniji. Ofcom/Oftel pokazao je put i za računovodstveno razdvajanje/troškovno računovodstvo i za prijelaz na isključivu primjenu pravila tržišnog natjecanja pri regulaciji sektora općenito (ukidanje *sector specific* regulacije). Stoga je predložena metodologija u Konzultacijskom dokumentu, koja je dosta slična onoj primijenjenoj u UK-u, primjerena suvremenim naprednim gospodarstvima kao što je Ujedinjeno Kraljevstvo, ali je rok za implementaciju predložen u dokumentu prekratak čak i za zemlje kao što je UK. Tržišne razlike nameću drugačiji regulatorni pristup glede vremena potrebnog za implementaciju računovodstvenog razdvajanja.
- 8.4.7 U tablici 8.4. prikazan je kronološki sažetak računovodstvenog razdvajanja u UK-u. Tablica 6.4 odnosi se samo na BT i ne pokriva alternativnog operatora KCH koji također ima obvezu računovodstvenog razdvajanja.

Tablica 8.4 Računovodstveno razdvajanje - UK

Godina	Ključna točka
Lipanj 1992.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ravnatelj Opće uprave za telekomunikacije (<i>Director General of Telecommunications</i> – DGT) objavljuje Naputak o politici međusobnog povezivanja i računovodstvenog razdvajanja. ▪ Do tada je BT pripremio razdvojene račune na temelju usluga. To su bili financijski rezultati po uslugama (FRBS). ▪ Regulatorna izvješća o FRBS-u pripremala su se na temelju HCA – FAC-a.
Lipanj 1993.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DGT objavljuje prvi Konzultacijski dokument o međusobnom povezivanju i računovodstvenom razdvajanju. ▪ DGT predlaže računovodstveno razdvajanje po poslovnim jedinicama. Poslovne jedinice obuhvaćaju BT Pristup, BT Mrežu i BT Maloprodaju. ▪ Razdvojene račune treba pripremiti na temelju HCA – FAC-a.
Ožujak 1994.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DGT objavljuje Naputak o međusobnom povezivanju i računovodstvenom razdvajanju: ldući koraci ▪ Naputak definira pristup prema međusobnom povezivanju i računovodstvenom razdvajanju u tri (3) faze. ▪ Naputkom se također uvodi koncepcija naknada za međusobno povezivanje na temelju LRIC-a.
Srpanj 1996.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prvi komplet revidiranih razdvojenih računa koje je objavio BT. Računi pripremljeni na temelju HCA – FAC-a.
Srpanj 1997.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ DGT objavljuje Naputak o mrežnim naknadama iz 1997. LRIC NCC bio je uveden 1. listopada 1997. ▪ Razdvojeni računi BT-a još uvijek su se sastavljali na temelju HCA – FAC-a. Međutim, primjenjive transferne naknade sada su se

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

	<p>obračunavale na temelju LRIC-a.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Naputkom je također uveden raspored prijelaza s HCA – FAC-a na CCA – FAC.
Rujan 1998.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ BT objavljuje prvi komplet razdvojenih računa na temelju CCA – FAC-a.
Svibanj 2003.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oftel objavljuje Konzultacijski dokument o obvezama financijskog izvješćivanja na tržištima na kojima postoji značajnija tržišna snaga. ▪ ConDoc signalizira prijelaz s pristupa računovodstvenom razdvajanju po poslovnim jedinicama na pristup po tržištima
Svibanj 2004.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ofcom objavljuje Naputak o računovodstvenom razdvajanju i troškovnom računovodstvu: Konačna obavijest i obrazloženje. ▪ KCH-u, kao operatoru sa znatnijom tržišnom snagom, određena je obveza računovodstvenog razdvajanja/troškovnog računovodstva
Srpanj 2004.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ofcom objavljuje Naputak o računovodstvenom razdvajanju i troškovnom računovodstvu: Konačni Naputak i obavijest.
Rujan 2005.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ BT objavljuje prvi komplet razdvojenih računa koristeći novi pristup po tržištima.
Srpanj 2007.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ KCH objavljuje Opis svog sustava troškovnog računovodstva. ▪ KCH objavljuje svoj prvi komplet razdvojenih računa (za 2006./2007. godinu). Računi su pripremljeni na temelju CCA – FAC-a.

8.4.8 Napominjemo da je BT-u trebalo 29 mjeseci (ožujak 1994. – srpanj 1996.) da pripremi skup RFS-a na temelju HCA – FAC-a. To je devet (9) mjeseci više no što je Agencija odredila u Konzultacijskom dokumentu.

8.4.9 Napominjemo da je BT-u trebalo 55 mjeseci (ožujak 1994. – rujan 1998.) za pripremu skupa RFS-a na temelju CCA – FAC-a. To je 35 mjeseci (ili tri godine) više no što je Agencija odredila u Konzultacijskom dokumentu.

8.4.10 Napominjemo da je BT-u trebalo 13 godina (lipanj 1992. – rujan 2005.) da objavi prvi skup razdvojenih računa po tržištima. To je 11 godina više no što je Agencija odredila u Konzultacijskom dokumentu za T-HT.

8.4.11 BT je morao objaviti znatnu količinu dokumentacije kao podršku svojim razdvojenim računima. Bila je potrebna sljedeća dokumentacija:

- (1) Računovodstveni dokumenti (90 stranica)
- (2) Detaljna metodologija alokacije (preko 2.000 stranica)
- (3) LRIC odnosi i parametri (600 stranica)
- (4) Detaljna metodologija procjene (16 stranica)

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

(5) Revidirana financijska izvješća o poslovanju i aktivnostima (preko 100 stranica)

S druge strane, KCH je morao izraditi znatno manje dokumentacije uključujući: Opis sustava troškovnog računovodstva (37 stranica) i Revidirana financijska izvješća o poslovanju i djelatnostima (71 stranica). Povrh toga, KCH ne mora primjenjivati istu metodologiju (KCH ima CCA-FAC po tržištima) računovodstvenog razdvajanja kao BT (CCA-LRIC po tržištima).

Irska

8.4.12 Irska je po broju stanovnika vrlo slična Hrvatskoj. Nacionalno regulatorno tijelo ComReg (bivši ODTR) smatra se vodećim regulatorom u čitavoj EU.

8.4.13 U tablici 8.5 prikazan je kronološki sažetak računovodstvenog razdvajanja u Irskoj.

Tablica-8.5 Računovodstveno razdvajanje - Irska

Godina	Ključna točka
Ožujak 1999.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ComReg (službeno ODTR) objavljuje Konzultacijski dokument o računovodstvenom razdvajanju. ▪ ConDoc se temelji na Smjernici EU-a 97/33/EZ (Smjernica o međusobnom povezivanju). ▪ U ConDocu je dana prednost pristupu računovodstvenom razdvajanju po poslovnim jedinicama. ▪ Predloženi je pristup doslovno identičan pristupu Ofcoma/BT-a. ▪ U ConDocu su navedeni predloženi raspored objave prvog skupa računa i njihova godišnja objava.
Travanj 1999.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ComReg objavljuje Konzultacijski dokument o metodologijama određivanja troškova za upotrebu u računovodstvenom razdvajanju. ▪ ConDoc usko prati Preporuku Komisije o računovodstvenom razdvajanju. ▪ ConDoc ističe potrebu da se razdvojeni računi pripremaju na temelju CCA.
Svibanj 1999.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ravnatelj ODTR-a objavljuje Odluku o računovodstvenom razdvajanju i objavi financijskih informacija za telekomunikacijske operatore. ▪ Odlukom je naloženo da se računovodstveno razdvajanje primijeni na eircomu i da se usvoji pristup po poslovnim jedinicama. ▪ Odlukom je također naloženo da se prvi skup računa objavi 6 mjeseci nakon zakonskog kraja godine. Naknadni se računi objavljuju najkasnije 4 mjeseca po završetku godine.
Srpanj 1999.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ravnatelj ODTR-a objavljuje Odluku o metodologijama

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

	<p>određivanja troškova za upotrebu u računovodstvenom razdvajanju.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Odlukom se od eircoma zahtijevalo da objavi opis svog sustava troškovnog računovodstva i razinu detalja koje treba objaviti u svojim razdvojenim računima. ▪ Odlukom su također određena primjenjiva načela regulatornog računovodstva (troškovna uzročnost, objektivnost, materijalnost itd.)
Prosinac 1999.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ravnatelj ODTR-a objavljuje Odluku o računovodstvenom razdvajanju i objavi financijskih informacija za telekomunikacijske operatore. ▪ Odluka se uglavnom bavila pitanjem koje aktivnosti Eircoma treba klasificirati kao "ostale" u svrhu računovodstvenog razdvajanja.
Rujan 2000.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eircom je objavio prvi skup razdvojenih računa na temelju HCA – FAC-a za godinu koja je završila s 31. ožujka 2000. ▪ Računima je priložen prateći računovodstveni dokument.
Studeni 2000.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nakon što je ComReg proveo reviziju, eircom objavljuje revidirani skup razdvojenih računa na temelju HCA – FAC-a za godinu koja je završila s 31. ožujka 2000. ▪ Eircom također objavljuje revidirani računovodstveni dokument.
Prosinac 2000.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eircom objavljuje prvi skup razdvojenih računa na temelju CCA – FAC-a i LRIC-a za godinu koja je završila s 31. ožujka 2000. ▪ Ravnatelj ODTR-a objavljuje Odluku o računovodstvenom razdvajanju i objavi financijskih informacija za telekomunikacijske operatore. ▪ Odlukom je eircomu odobreno produljenje za objavu prvoga skupa razdvojenih računa.
Ožujak 2005.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ConDoc signalizira prijelaz od pristupa računovodstvenog razdvajanju po poslovnim jedinicama na računovodstveno razdvajanje po tržištima na osnovi novog regulatornog okvira EU-a.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 8.4.14 Napominjemo da je Eircomu trebalo 18 mjeseci (svibanj 1999. – studeni 2000.) da pripremi skup RFS-a na temelju HCA – FAC-a koje je ComReg prihvatio. Iako je riječ o istoj količini vremena kao u Konzultacijskom dokumentu, T-HT napominje da je Eircom trebao pripremiti RFS po poslovnim jedinicama, a ne po tržištima. Priprema RFS-a po tržištima znatno je složenija i zahtijeva više vremena nego priprema po poslovnim jedinicama.
- 8.4.15 Napominjemo da je Eircomu trebalo 6 godina (svibanj 1999. – ožujak 2005.) da objavi prvi skup razdvojenih računa po tržištima. To je 4 godine više nego što je Agencija odredila u Konzultacijskom dokumentu za T-HT.
- 8.4.16 Posebice, u ožujku 2005. ComReg je objavio Konzultacijski dokument o predloženim obvezama financijskog izvješćivanja za vladajuće operatore u nepokretnoj mreži koji imaju obveze računovodstvenog razdvajanja i/ili troškovnog računovodstva. Taj dokument signalizirao je prijelaz računovodstvenog razdvajanja po poslovnim jedinicama na računovodstveno razdvajanje po tržištima na temelju novog regulatornog okvira EU-a. Do danas ComReg više nije imao daljnjih odluka/objava u vezi s pristupom računovodstvenom razdvajanju po tržištima.
- 8.4.17 Do danas, RFS-i Eircoma još se uvijek pripremaju po poslovnim jedinicama.

Danska

- 8.4.18 Danska je po broju stanovnika vrlo slična Hrvatskoj i ima jedan od najnaprednijih telekomunikacijskih sektora u EU u smislu vodećih pokazatelja kao što su penetracija širokopojsnih usluga, kvaliteta usluge, tehnologija itd.
- 8.4.19 Međusobno povezivanje u Danskoj bilo je ranije regulirano Zakonom br. 467 od 12. lipnja 1996. o uvjetima tržišnog natjecanja i međusobnog povezivanja u telekomunikacijskom sektoru (Zakon). Uvjet da Tele Danmark odredi pristojbe međusobnog povezivanja na temelju LRIC-a bio je uveden kad je dansko Ministarstvo istraživanja i informacijskih tehnologije dopunilo i izmijenilo Zakon 10. lipnja 1997. Osobito, Zakon je pozvao davatelje usluga javnih telekomunikacijskih mreža sa znatnijom tržišnom snagom da osiguraju pristup međusobnom povezivanju po cijenama na temelju LRIC-a uz razumnu stopu povrata. U početku, određena je obveza da se samo komutirane usluge međusobnog povezivanja naplaćuju na temelju LRIC-a.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 8.4.20 Prvobitni rok za uvođenje naknada za međusobno povezivanje na temelju LRIC-a bio je 1. siječnja 1999. Tele Danmark započeo je razvoj (odozgo nadalje) LRIC modela u prosincu 1998. Prvobitni rok nikada nije ispoštovan. Novi rok odredilo je Ministarstvo istraživanja i informacijske tehnologije po vlastitom nađenju. Međutim, novi rok nije se mogao održati prije no što se Vlada konzultira s industrijom. Konzultacije s industrijom provedene su kroz Vijeće za telekomunikacije.
- 8.4.21 Ministarstvo je naknadno najavilo da bi naknade za međusobno povezivanje na temelju LRIC-a trebalo uvesti negdje između 1. siječnja 2000. i 1. srpnja 2000. No, naknade za međusobno povezivanje na temelju LRIC-a u Danskoj stupile su na snagu u siječnju 2003.
- 8.4.22 Kao što se može vidjeti, Danskoj je trebalo 49 mjeseci (ili četiri godine) da uvede naknade za međusobno povezivanje na temelju LRIC-a.
- 8.4.23 Uvođenje LRIC metodologije složen je proces koji zahtijeva multidisciplinarni pristup u brojnim unutarnjim sektorima (Regulativi, Financijama, Mreži itd.) i angažman niza stručnjaka s raznovrsnim vještinama na različitim stupnjevima razumijevanja. Složenost uvođenja LRIC-a znači da Agencija mora uvažiti realne i ostvarive vremenske okvire.
- 8.4.24 Ključna poruka iz iskustva Danske, Irske i UK-a je da priprema skupa RFS-a na temelju CCA i skupa jediničnih troškova na temelju LRIC-a traje bitno duže od vremenskog okvira kojeg je predložila Agencija.

8.5 Regulatorne računovodstvene mogućnosti T-HT-a

- 8.5.1 T-HT smatra da bilo koji rok koji predloži Agencija mora biti (i) realan, (ii) ostvariv i (iii) mora uzimati u obzir postojeće mogućnosti T-HT-a za provedbu računovodstvenog razdvajanja. Međutim, Agencija se nije konzultirala s T-HT-om o njegovim postojećim mogućnostima za uvođenje računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva. Zato T-HT sumnja u osnovu na kojoj je izrađen vremenski okvir naveden u Konzultacijskom dokumentu.
- 8.5.2 T-HT je poduzeo opsežan unutarnji pregled svojih postojećih mogućnosti naspram vještina/kompetencija/modela/podataka/sustava potrebnih za uvođenje računovodstvenog razdvajanja na temelju CCA – LRIC-a. Pregled se usredotočio na sljedećih osam (8) "funkcijskih" dimenzija:
- (1) AS/CCA/LRIC vještine i znanja
 - (2) Mogućnosti sustava
 - (3) Reinženjering poslovnih procesa
 - (4) Inventar fizičke imovine
 - (5) Registar dugotrajne imovine (FAR)
 - (6) Vrijednosti dugotrajne imovine

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- (7) Modeli inženjeringa
- (8) Računovodstveni sustav

(1) AS/CCA/LRIC vještine i znanja

- 8.5.3 Implementiranje mogućnosti računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva uključuje Sektor za financije, Sektor za mrežu, Sektor za nabavu, IT sektor itd., što zahtijeva niz raznovolikih vještina i kompetencija.
- 8.5.4 Povrh toga, pri razvoju mogućnosti LRIC-a često je potrebno posegnuti za visoko specijaliziranim i obučanim resursima. Primjerice, bit će potrebno izgraditi odnos između uzročnika troška i iznosa troška (CVR) za SDH prijenosne sustave. Za to će biti potreban inženjer za planiranje mreže koji je stručnjak za takve sustave. Međutim, možda će biti potrebno izgraditi i CVR za PDH prijenosne sustave, ovisno o tome kakva je odluka donesena glede modernog ekvivalenta zamjenske imovine. Vjerojatno će ista osoba biti određena kao stručnjak i za PDH sustave. Ta osoba onda postaje potencijalno usko grlo.

(2) Mogućnosti sustava

- 8.5.5 Mnoge sustave (softver, hardver, baze podataka, serveri itd.) trebat će ili implementirati ili nadograditi za računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo. Primjerice, razdvojeni računi pripremljeni po tržištima trebat će prikazati opsege prometa pojedinačne razine usluga, ali objedinjeno po svim pretplatnicima. Iako zapisi o podacima poziva (CDR-i) i T-HT-ovi sustavi naplate mogu biti izvor takvih opsega prometa, oni se nalaze u formatu za koji su bili namijenjeni (tj. pojedinačne mjesečne fakture/računi). Nadalje, pojedinačni CDR-i/mjesečne fakture morat će se analizirati i objediniti za pripremu prihoda po razini usluge.
- 8.5.6 Slično tome, razdvojeni računi pripremljeni po tržištima trebat će prikazivati objedinjeni prihod za bilo koje navedeno tržište. Opet, to ne odgovara načinu na koji T-HT u ovom trenutku obuhvaća, bilježi i prikazuje prihod.

(3) Reinženjering poslovnih procesa

- 8.5.7 Razvoj mogućnosti regulatornog računovodstva i izvješćivanja uključit će znatan reinženjering nekih T-HT-ovih poslovnih procesa (kao što su osnivanje novog sektora/mjesta troška, bilježenje vremena, novi procesi obuhvaćanja podataka, angažiranje vanjskog revizora/savjetnika itd.).

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 8.5.8 BT, na primjer, ima **75** stalno zaposlenih osoba odgovornih za godišnju izradu svojih regulatornih izvješća. Nije svih tih 75 osoba smješteno u istom sektoru ili pak istom uredu. BT ima hijerarhijski proces odobrenja koji uključuje potpis višeg izvršnog direktora (za financije i pravne poslove). Za sve to potreban je reinženjering poslovnih procesa u jednom ili drugom obliku.
- 8.5.9 BT tvrdi da troši **10 milijuna eura** godišnje na svoja regulatorna izvješća. Sam Ofcom ima grupu od **11** odgovornih osoba za korespondenciju/vezu s BT-om.
- 8.5.10 Tele Danmark ima grupu od šest (6) stalno zaposlenih osoba u svom Sektoru financija odgovornih za poslovna izvješća. Još troje (3) uključeno je u punom radnom vremenu u obračun naknada za međusobno povezivanje na temelju LRIC-a. To je navelo Tele Danmark da osnuje novi (pod) sektor odgovoran za regulatorno izvješćivanje. Ukupno je nekih 50 osoba uključeno u godišnju izradu Tele Danmarkovih regulatornih izvješća.

(4) Inventar fizičke imovine

- 8.5.11 Raspodjela mrežnih dijelova i opreme na različita tržišta često će zahtijevati ažurirani inventar fizičke (kao i logičke) imovine. U mnogim će se slučajevima razlikovati zapisi fizičkog i financijskog računovodstva, naročito kad se imovina ustupi, povuče ili otpiše.

(5) Registar dugotrajne imovine (FAR)

- 8.5.12 Precizna raspodjela troškova dugotrajne imovine kao i revalorizacija imovine na osnovi zamjenskog troška zahtijevaju detaljnu razradu imovine na razini registra dugotrajne imovine (FAR). To bi s druge strane moglo zahtijevati analizu pomoćnih knjiga kao što je glavna knjiga zaliha/inventara. To može dovesti do odstupanja kod provođenja tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) ako nisu dostupne tako razrađene informacije.

(6) Vrijednosti dugotrajne imovine

- 8.5.13 Revalorizacije materijalne i nematerijalne imovine potrebne su samo ako se regulatorna izvješća pripremaju na temelju tekućeg troškovnog računovodstva (CCA). Za vrstu imovine kao što su motorna vozila, mikrovalni radio tornjevi i stolna računala pribavljanje vrijednosti zamjenskih troškova prilično je jasan zadatak.
- 8.5.14 Za imovinu kao što su zgrade centrala i softver za upravljanje mrežom, situacija nije tako jasna. Na primjer, mnogi operatori razvijaju svoj vlastiti kućni softver. Revalorizacija takvog softvera zahtijeva detaljnu analizu bilo funkcijskih točki ili linija koda (LoC).

(7) Modeli inženjeringa

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 8.5.15 Svaki oblik računovodstvenog razdvajanja zahtijeva raspodjelu mrežnih dijelova i opreme, naročito kad dijelove i opremu dijele poslovne jedinice ili tržišta. Dobar su primjer STM-4/4 multipleksori s dodavanjem i ispuštanjem prijenosnih grupa. Multipleksori se koriste u prijenosnoj mreži i podržavaju govorne sklopove PSTN-a, sklopove iznajmljenih vodova, sklopove međusobnog povezivanja itd. Zato je trošak multipleksora zajednički nekolicini usluga ili tržišta.
- 8.5.16 Modeli inženjeringa obično se izgrađuju da se izračuna kako raspodijeliti zajedničke troškove na usluge ili tržišta. Primjerice, troškovi ekvivalentnih sklopova VC12 ili relativni troškovi linijske kartice mogli bi se koristiti za raspodjelu troškova STM-4/4.
- 8.5.17 Drugi primjer je oprema za napajanje i ventilaciju. Oprema za napajanje smještena u zgradama centrala osigurava električnu energiju telefonskim linijama, komutacijskoj opremi, prijenosnoj opremi, platformama za usluge s dodanom vrijednošću itd. Opet, često je potrebna detaljna analiza inženjeringa za raspodjelu troškova na razne usluge ili tržišta.

(8) Računovodstveni sustavi

- 8.5.18 **Tekst izostavljen u verziji komentara podobnih za objavu iz razloga povjerljivosti podataka.**
- 8.5.19 **Tekst izostavljen u verziji komentara podobnih za objavu iz razloga povjerljivosti podataka.**
- 8.5.20 **Tekst izostavljen u verziji komentara podobnih za objavu iz razloga povjerljivosti podataka.**
- 8.5.21 **Tekst izostavljen u verziji komentara podobnih za objavu iz razloga povjerljivosti podataka.**
- 8.5.22 **Tekst izostavljen u verziji komentara podobnih za objavu iz razloga povjerljivosti podataka.**

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

9 Informacije za objavljivanje

9.1 Račun dobiti i gubitka i izvješće o (prosječnom) angažiranom kapitalu

- 9.1.1 T-HT smatra da razina objavljivanja financijskih detalja određena u *prosječne forma* računima prikazanim u Konzultacijskom dokumentu daleko premašuje razinu mnogih drugih operatora u Europi, uključujući i BT.
- 9.1.2 BT mora objaviti vrlo detaljna regulatorna financijska izvješća. Ali Konzultacijski dokument traži da T-HT objavi više informacija nego BT. T-HT smatra nesrazmjernim da objavljuje više financijskih podataka od BT-a. BT je morao pripremati regulatorna financijska izvješća tijekom 10 godina. Povrh toga, telekomunikacijski sektor u UK je na naprednom stupnju s obzirom na fazu razvoja telekomunikacijskog sektora u Hrvatskoj.
- 9.1.3 Za razliku od toga, T-HT još nikad nije morao objaviti regulatorna financijska izvješća, a stupanj razvoja Hrvatske u području tržišnog natjecanja još je u ranoj fazi u odnosu na razvijene EU države.
- 9.1.4 T-HT vjeruje da su regulatorna financijska izvješća Eircoma (Irska) pogodnije mjerilo za Hrvatsku nego BT. T-HT napominje da Eircom ne mora, primjerice, dati detaljnu analizu operativnih troškova.

9.2 Objava regulatornih financijskih izvješća

- 9.2.1 Kako je predloženo u Konzultacijskom dokumentu, Agencija namjerava objaviti regulatorna financijska izvješća T-HT-a. Konkretno se navodi:

U skladu s osjetljivošću informacija raspoloživih u RFS, važno je zaštititi prava Proglašeni operatora na povjerljivost poslovnih podataka. Stoga je potrebno odijeliti podatke na one koji će biti javno objavljeni u svrhu nadgledanja poštenog tržišnog natjecanja od onih koji predstavljaju povjerljivu poslovnu informaciju. Javno dostupni dokumenti su: **računovodstvena dokumentacija** i dokument o metodologiji alokacije bez stvarnih iznosa; regulatorna financijska izvješća za relevantna tržišta, segmente i usluge; i službeno revizorsko mišljenje o financijskim izvješćima računovodstvenog razdvajanja te izvješća o jediničnim troškovima. Kako je navedeno u ovom poglavlju, Agencija predlaže objavljivanje RFS-a, **računovodstvene dokumentacije** i dokumenta o metodologiji alokacije. [Stranica 25.]

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 9.2.2 T-HT-u nije jasno koju računovodstvenu dokumentaciju Agencija predlaže da se objavi. Nekoliko računovodstvenih dokumenata navedeno je u tablici na stranici 24. (računovodstvena načela, metode revalorizacije, opis troškovnog modela itd.). Ako Agencija predlaže da se objavi svaki dokument naveden u tablici na stranici 24. Konzultacijskog dokumenta, nije jasno kako će to “zaštititi prava Proglašanih operatora na povjerljivost poslovnih podataka.” Ako Agencija predlaže da se objavi samo jedan računovodstveni dokument, onda T-HT traži objašnjenje koji.
- 9.2.3 T-HT je proveo istraživanje o tome zahtijevaju li druga nacionalna regulatorna tijela objavu regulatornih financijskih izvješća. T-HT napominje da Danska, Finska, Francuska, Grčka, Portugal, Španjolska, Švedska, Republika Češka, Estonija, Mađarska, Letonija i Litva ne zahtijevaju objavu regulatornih financijskih izvješća.
- 9.2.4 T-HT napominje da su u članku 15. Zakona o elektroničkim komunikacijama navedene obveze Agencije u vezi sa zaštitom poslovnih povjerljivih podataka. U članku 15. stavku 8. osobito se navodi:
- Klasificiranim podatkom ili poslovnom tajnom iz stavka 7. ovoga članka osobito se smatra sljedeće: svaki podatak koji je klasificiran ili određen poslovnom tajnom u skladu s posebnim zakonom ili drugim propisom, svaki podatak koji je klasificiran ili određen poslovnom tajnom u skladu s općim aktom ili drugim aktom vlasnika podatka, **svaki podatak koji je vlasnik podatka posebno označio klasificiranim podatkom ili poslovnom tajnom**, svaki podatak koji je klasificiran ili određen poslovnom tajnom u skladu s općim aktom Agencije.
- 9.2.5 T-HT smatra da razina detalja (osobito analiza operativnih troškova) predložena u *prosječne forma* računima prikazanima u Konzultacijskom dokumentu predstavlja poslovno povjerljive podatke. Svi takvi poslovno povjerljivi podaci morat će biti uklonjeni u svakoj objavljenoj inačici regulatornih financijskih izvješća.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Različita razina podataka od one koja se trenutno objavljuje

- 9.2.6 T-HT-ova dionica uvrštena je na dvije burze: Londonsku i Zagrebačku. Prema pravilima tih burza T-HT redovito objavljuje podatke o svom poslovanju. T-HT smatra da bi u *prosječne forma* izvješćima navedenim u Konzultacijskom dokumentu bilo iskazano više (i na drugačiji način) financijskih informacija (naročito marži po razdvojenim tržištima) nego u zakonskim financijskim izvješćima i godišnjem izvješću T-HT-a.
- 9.2.7 Shodno tome, objava regulatornih financijskih izvješća u predloženom obliku bit će zbunjujuća za tržište kapitala te stoga može imati štetan utjecaj na zahtjeve transparentnosti poslovanja koje je T-HT dužan primjenjivati.

Dodatne financijske informacije

- 9.2.8 Agencija predlaže da T-HT dostavi znatnu količinu “dodatnih financijskih informacija.” Konkretno:

Nadalje, Agencija također može zatražiti od Proglašenog operatora ostale detaljnije informacije koje neće biti objavljene. Agencija zahtijeva ove informacije kako bi učinkovitije pratila i osigurala provedbu obveza Proglašenog operatora, a koje se odnose na troškovnu usmjerenost, povrat troškova i kontrolu cijena. Agencija je formirala sažetu listu dodatnih informacija u prilogu 7.8 te će s Proglašenim operatorom dogovorno utvrditi točan format priloga koji će biti prezentirani Agenciji kao povjerljivi dokument. [Stranica 26.]

- 9.2.9 T-HT napominje da veliki dio dodatnih informacija navedenih u “Prilogu 7.8 ” ili nije definiran ili se može višestruko tumačiti. Na primjer, traže se dodatne informacije o “broju zaposlenika po tržištu/segmentu/usluzi.”
- 9.2.10 T-HT napominje da je izraz ‘broj zaposlenika’ nedefiniran i da se može krivo tumačiti. Odnosi li se broj zaposlenika na zaposlenike u punom radnom vremenu, zaposlenike u skraćenom radnom vremenu, zaposlenika s kratkoročnim ugovorom itd.? S obzirom da T-HT, kao i mnogi drugi operatori, izdvaja funkcijske poslove, bilo koji navedeni broj zaposlenika (i) ne bi uključivo ukupne resurse korištene pri pružanju usluga i (ii) doslovno bi onemogućio bilo kakvu usporedbu.
- 9.2.11 Povrh toga, T-HT napominje da Agencija traži reviziju svih predloženih dodatnih informacija prema revizijskom standardu PPIA (propisno pripremljeno u skladu s revizijskim standardom). T-HT smatra da revizor nikako ne može dati mišljenje o pitanjima kao što je broj zaposlenika operatora.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

9.2.12 T-HT je svjestan da druga NRT-a traže dodatne informacije od operatora. Ofcom, primjerice, u svom pregledu veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa u UK-u navodi popis dodatnih informacija koji je praktično identičan Prilogu 7.8 Konzultacijskog dokumenta²². Međutim, Ofcom ne traži reviziju takvih dodatnih informacija prema PPIA standardu.

9.2.13 T-HT traži od Agencije popis NRT-a koji zahtijevaju reviziju sličnih dodatnih informacija navedenih u Prilogu 7.8 Konzultacijskog dokumenta prema PPIA standardu.

²² Vidi Pregled veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa: Utvrđivanje i analiza tržišta, Obrazloženje i obavijest u vezi s određivanjem tržišne snage i uspostavljanjem za određivanje znatnije tržišne snage, Ofcom, 26. kolovoza 2004.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

10 Prijedlog uporabe RFS i dodatne informacije

10.1 Razlozi Agencije za računovodstveno razdvajanje

10.1.1 U Konzultacijskom je dokumentu Agencija dala sljedeće objašnjenje za određivanje računovodstvenog razdvajanja T-HT-u:

Proglašeni operator može narušavati tržište na više načina, kao što su previsoke cijene veleprodajnih usluga, diskriminacija pri određivanju cijena, međusobno subvencioniranje te predatorsko određivanje cijena. Navedene prakse obično za cilj imaju ograničiti konkurenciju i spriječiti ulazak novih operatora na tržište. Računovodstveno razdvajanje je najčešći instrument koji se koristi za utvrđivanje aktivnosti koje onemogućavaju tržišno natjecanje... Potrebno je također jednoznačno utvrditi naknade za transfere usluge između pojedinih segmenata poslovanja...a moguće je pratiti i profitabilnosti pojedinih tržišnih segmenata ili usluga, kako bi se olakšalo utvrđivanje međusobnog subvencioniranja. [Stranica 2.]

Računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo usko su povezane obveze, a obje imaju za svrhu provođenje odredbi o transparentnosti i nediskriminaciji. Prema tome, sve metode troškovnog računovodstva i računovodstvenog razdvajanja korištene kao temelj za odluke o kontroli cijena trebaju biti definirane na način da potiču učinkovito ulaganje, utvrđuju potencijalno netržišno ponašanje... [Stranica 10.]

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 10.1.2 T-HT izjavljuje da računovodstveno razdvajanje nije "najčešći instrument koji se koristi za utvrđivanje aktivnosti koje onemogućavaju tržišno natjecanje" (pri čemu T-HT njihovo značenje tumači kao "previsoke cijene veleprodajnih usluga, diskriminacija pri određivanju cijena, međusobno subvencioniranje te predatorsko određivanje cijena").
- 10.1.3 Računovodstveno razdvajanje nije mjera za utvrđene pogreške na tržištu. Moguće mjere za ispravljanje pogrešaka na tržištu koje koriste drugi regulatori uključuju kontrolu maloprodajnih cijena, obvezu objavljivanja standardne ponude za međusobno povezivanje/pristup (RIO/RAO) koju je odobrio regulator itd. Ali navedene mjere treba odvojiti od računovodstvenog razdvajanja i ne treba ih miješati s njime.
- 10.1.4 Predatorsko određivanje cijena i ponašanje kojim se ograničava/sprječava tržišno natjecanje zabranjeni su Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja.
- 10.1.5 T-HT vjeruje da su previsoke cijene, predatorsko određivanje cijena i ponašanje kojim se ograničava/sprječava tržišno natjecanje vrlo ozbiljna pitanja s potencijalno ozbiljnim posljedicama. Zbog tih posljedica standard za dokazivanje previsokih cijena, predatorskog određivanja cijena ili ponašanja kojim se ograničava/sprječava tržišno natjecanje treba biti "izvan svake razumne sumnje". Nije dovoljno imati 'indikativne' dokaze.
- 10.1.6 Dok računovodstveno razdvajanje može pružiti financijske podatke potrebne za utvrđivanje mogućih previsokih cijena ili ponašanja kojim se ograničava/sprječava tržišno natjecanje, RFS-i predloženi u Konzultacijskom dokumentu ne mogu pružiti nikakve značajne informacije u vezi s previsokim cijenama ili ponašanjem kojim se ograničava/sprječava tržišno natjecanje.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

10.2 Testiranje troškova izolirane platforme u vezi s previsokim cijenama

- 10.2.1 Uzmimo za primjer operatora koji pruža niz usluga. Troškovi izolirane platforme (SAC) za proizvodnju podskupa usluga jednostavno predstavljaju ukupne troškove proizišle iz vlastite proizvodnje toga podskupa.
- 10.2.2 Troškovi izolirane platforme predstavljaju sredstvo kojim se utvrđuje postoje li prepreke za ulazak na tržište. Ako podskup usluga ostvari prihode koji premašuju njegov SAC, to predstavlja, ako ne postoje prepreke za ulazak na tržište, poziv na konkurentski ulazak. Stoga prihodi iznad SAC-a predstavljaju dovoljan dokaz o postojanju prepreka za ulazak na tržište i dokaz o previsokim cijenama²³. **Kao što je T-HT pokazao u nastavku teksta, usporedba prihoda sa SAC-om jedini je valjani dostatan test previsokih cijena. Sve druge metodologije potrebne su kako bi se pokazalo da su cijene previsoke, međutim one nisu dovoljne²⁴.**
- 10.2.3 Ako operator trenutno proizvodi niz usluga, vrlo je teško izračunati SAC za proizvodnju podskupa usluga, jer se podskup usluga u stvari ne proizvodi. Iako je ova tvrdnja očita, ona postaje važna pri izračunavanju inkrementalnih troškova podskupa usluga.
- 10.2.4 Budući da se u Konzultacijskom dokumentu ne zahtijeva izračun SAC-a, RFS nije dostatan da bi se pokazalo kako je bilo koja od cijena T-HT-a previsoka. Štoviše, budući da će se LRIC izračunavati samo za veleprodajne usluge, SAC se neće moći izračunati za usluge koje nisu veleprodajne. Isto tako možda neće biti moguće izračunati SAC za veleprodajne usluge.

²³ U ovom kontekstu SAC uključuje razumnu stopu povrata.

²⁴ Pod "potrebni" mislimo da je jedan od preduvjeta za dokazivanje predatorskih cijena polaganje testa, ali samo polaganje testa nije dokaz previsokih cijena. Potrebna su daljnja testiranja.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzultacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Povrat na angažirani kapital (RoCE)

- 10.2.5 U Konzultacijskom se dokumentu ne zahtijeva izračun SAC-a. Umjesto toga, u njemu se predlaže primjena neprikladnog pristupa (blunt instrument) za mjerenje potencijalno previsokih cijena izračunatih kao povrat na angažirani kapital (RoCE). T-HT napominje da je RoCE računovodstveni pokazatelj dobiti/povrata.
- 10.2.6 Dobit je, bez obzira koristi li se računovodstveni ili ekonomski pokazatelj, definirana jednostavno kao prihod umanjen za troškove²⁵. Dobit je varijabla tijekom i mjeri se tijekom određenog vremenskog razdoblja (obično na tromjesečnoj i godišnjoj razini).
- 10.2.7 T-HT napominje da se Konzultacijski dokument poziva samo na izračun računovodstvene, a ne i ekonomske dobiti.
- 10.2.8 Ekonomska dobit definirana je jednostavno kao prihodi umanjeni za troškove. Razlika u definiciji računovodstvene i ekonomske dobiti je u (i) primijenjenom pokazatelju troškova i (ii) korištenoj vrsti troškova. Ekonomska se dobit osobito mjeri *nakon* priznavanja troškova kapitala iskazanih kao troškovi najma kapitala. To znači da se pri mjerenju ekonomske dobiti troškovi svih čimbenika proizvodnje (uključujući kapitalna dobra) odbijaju od prihoda²⁶. To nije slučaj kod računovodstvene dobiti. Stoga, dio usklađivanja računovodstvene i ekonomske dobiti je odbijanje troškova kapitala od prihoda.
- 10.2.9 U načelu je moguće uskladiti ekonomsku i računovodstvenu dobit. U praksi, ograničenja podataka znače da nijedno usklađivanje nije savršeno te da može biti neobjektivno.
- 10.2.10 RoCE operatora mjeri se kao omjer dobiti operatora i njegovog prosječnog angažiranog kapitala:

$$(10.1.) \text{RoCE} = \frac{\text{Dobit}}{\text{Angažirani kapital}}$$

²⁵ Dobit se ponekad naziva i "zarada" ili "neto prihodi iz redovnog poslovanja". Tehnički gledano, neto prihodi iz redovnog poslovanja definirani su kao (računovodstvena) dobit plus uobičajena dobit/gubitak. Neto prihodi definirani su kao neto prihodi iz redovnog poslovanja plus jednokratna dobit/gubitak.

²⁶ Postoje i druge razlike koje su razrađene u nastavku teksta.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

10.2.11 I brojnik i nazivnik iz jednadžbe (10.1.) uvelike ovise o pretpostavkama korištenim pri njihovom izračunu. Ako se angažirani kapital izračunava kao dugoročni dug plus dionički kapital, manjinski interesi i dugoročna rezerviranja, tada je riječ o **metodi neto imovine** za izračun RoCE-a. U slučaju druge metode, nazvane **metodom neto financija**, obrađuju se sva financiranja nakon odbijanja novca i kratkoročnih ulaganja kao dio dugoročnog angažiranog kapitala.

Razlike između WACC-a i RoCE-a

10.2.12 Prosječna ponderirana cijena kapitala (WACC) i RoCE operatora mogu se bitno razlikovati. Utjecaj toga koja se definicija angažiranog kapitala koristi za izračun računovodstvenog RoCE-a prikazan je u tablici 10.1. u nastavku teksta koja je preuzeta iz Konzultacijskog dokumenta Oftela iz 1992. u vezi s WACC-om/RoCE-om BT-a.

Tablica 10.1 RoCE BT-a

RoCE	1988./1989.	1989./1990.	1990./1991.
Pokazatelj BT-a	20,8%	18,8%	22,6%
Neto imovina	22,4%	22,4%	23,1%
Neto financije	23,1%	22,4%	23,7%

Izvor: Oftel.

10.2.13 Podaci u vezi s RoCE-om iskazani u tablici 10.1. očito su vrlo zastarjeli, međutim oni su navedeni kako bismo ilustrirali tri stvari.

10.2.14 Prvo, primijenjeni pokazatelj angažiranog kapitala može imati bitan utjecaj na izračunati RoCE. T-HT napominje da obrazac Izvješća o (prosječnom) angažiranom kapitalu naveden na stranici 110. Konzultacijskog dokumenta ne uključuje, odnosno ne prepoznaje važnost dugotrajne imovine koju T-HT koristi za pružanje usluga. Izostavljena imovina uključuje:

- a) brand (T-Com/T-Mobile);
- b) softver razvijen unutar Društva;
- c) telekomunikacijske dozvole;
- d) kapitalizirane troškove pridobivanja korisnika; i
- e) odgođeni porez.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

10.2.15 Stajalište T-HT-a je da popis kratkotrajne i dugotrajne imovine naveden u Konzultacijskom dokumentu ne odražava kombinaciju imovine koju T-HT koristi za pružanje telekomunikacijskih usluga.

10.2.16 Drugo opažanje u vezi s tablicom 10.1 jest da se RoCE razlikuje iz godine u godinu. To samo pokazuje opću tvrdnju da svaka procjena troškova kapitala predstavlja funkciju vremenskog intervala u kojem se procjenjuje.

10.2.17 Konačno, može postojati bitna razlika između RoCE-a i WACC-a (ili r_E) izračunatog prema cjenovnom modelu vrednovanja kapitalne imovine (CAPM). Na primjer, u razdoblju od 1988. do 1991. Oftel je izračunao, koristeći CAPM, da je WACC BT-a 15,0%.

10.2.18 U Konzultacijskom se dokumentu navodi računovodstveni pokazatelj dobiti iskazan kroz RoCE. Međutim, RoCE nije primjeren za izračun ekonomske dobiti ili ekonomske stope povrata. Bez odgovarajućeg usklađivanja računovodstvene i ekonomske dobiti, Agencija neće biti u mogućnosti izvesti valjane zaključke o tome ostvaruje li određena usluga previsoki povrat ili je on ispod normalnog.

10.3 Testovi predatorskog određivanja cijena

10.3.1 Predatorsko određivanje cijena općenito je definirano kao određivanje cijena nižih od troškova i odnosi se na koncept međusobnog subvencioniranja. Jasno je da je navedena definicija nedovoljno određena jer se njome ne definira (i) koje mjerilo cijene, (ii) mjerilo troškova i (iii) vremensko razdoblje treba koristiti.

10.3.2 Nekoliko je načina za definiranje međusobnog subvencioniranja. Za potrebe ovog odgovora koristit ćemo sljedeću definiciju:

Usluga koju je proizvela tvrtka koja nudi više proizvoda smatra se međusobno subvencioniranom ako su prosječni *neto* inkrementalni prihodi ostvareni uslugom manji od povezanih prosječnih inkrementalnih troškova. Prosječni su prihodi definirani kao prihodi podijeljeni količinom proizvoda ili usluga, pri čemu se smatra da je predmetni inkrement cjelokupni obujam količine usluga²⁷.

²⁷ Može se napraviti razlika između slučaja kada se jednom uslugom subvencionira druga i kada se jednom grupom potrošača subvencionira druga. Tako se, na primjer, nacionalnim i međunarodnim pozivima međusobno subvencioniraju lokalni pozivi i pristup, ali se kroz poslovne pretplatnike ne moraju nužno subvencionirati privatni pretplatnici.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 10.3.3 U ovom se kontekstu neto inkrementalni prihodi odnose na promjene u svim приходima, a ne samo u приходima od predmetne usluge. Zbog moguće komplementarnosti potražnje, uvođenje skupa usluga može povećati (ili smanjiti) kretanje prihoda od drugih usluga²⁸. U praksi je to vrlo teško izračunati jer drugi čimbenici također mogu doprinijeti rastu prihoda od ostalih usluga. To bi osobito zahtijevalo procjenu svake unakrsne cjenovne elastičnosti.
- 10.3.4 Gore navedena definicija u središte stavlja inkrementalne troškove, a ne marginalne. Ako su u središtu pozornosti marginalni troškovi, onda je moguće da "...ukupni приход može premašiti inkrementalne troškove cjelokupne količine tog predmeta, a ipak cijena predmeta može biti niža od njegovih marginalnih troškova" [Baumol 1986., str. 117.]. U tom slučaju ukidanje usluge dovest će do smanjenja cjelokupne dobiti.
- 10.3.5 Iz definicije slijedi da će do međusobnog subvencioniranja podskupa usluga koje je proizvela tvrtka koja nudi više proizvoda doći ako ukidanje tih usluga vodi do povećanja cjelokupne dobiti.
- 10.3.6 Gore navedena definicija međusobnog subvencioniranja ne uključuje razdoblje (kratkoročnost ili dugoročnost) u kojem se tvrtka nalazi. Shodno tome, definiciju je potrebno proširiti u kratkoročnu i dugoročnu inačicu. Slijedom toga, usluga koju proizvodi tvrtka koja nudi više proizvoda smatrat će se međusobno subvencioniranom u kratkoročnom (dugoročnom) smislu, ako su prosječni *neto* inkrementalni prihodi ostvareni od usluge manji od povezanih kratkoročnih (dugoročnih) prosječnih inkrementalnih troškova.
- 10.3.7 $SRAIC_Q$ uključuje izravne varijabilne troškove, sve fiksne troškove specifične za međusobno subvencioniranu uslugu, kao što su troškovi pokretanja, i sve inkrementalne zajedničke troškove, ali ne i združene. Ako u proizvodnji postoje rezervni kapaciteti, njihovi troškovi nisu uključeni u izračun $SRAIC_Q$ -a.
- 10.3.8 S druge pak strane, naknade za kapacitete uključene su u izračun $LRAIC_Q$ -a jer dugoročno gledano nema viška, odnosno manjka kapaciteta. Tvrtka će dugoročno prilagoditi svoje instalirane kapacitete za proizvodnju potrebne količine uz najmanji mogući trošak²⁹. Dugoročno će proizvodnja dodatne usluge zahtijevati povećanje kapaciteta te, stoga, troškovi kapaciteta čine dio $LRAIC$ -a. Međutim, odnos između $SRAIC$ -a i $LRAIC$ -a je nejasan. To znači da usluga može biti subvencionirana tijekom određenog razdoblja (recimo kratkoročno), ali ne i tijekom nekog drugog razdoblja (dugoročno).

²⁸ To znači da zadovoljena potražnja za jednim proizvodom može dovesti do dodatne potražnje za drugim proizvodima. Na primjer, prodavaonica cipela koja ponudi nove cipele može prodati više laštila za cipele.

²⁹ Jasno je da postoje mnoga pitanja u vezi sa stvarnim postizanjem dugoročnosti. Uporaba tijekom i izvan vršnog opterećenja, nalet potražnje, zahtjevi u vezi s razinom usluge i uvođenje novih tehnologija svi idu na ruku težem ostvarivanju dugoročnih troškova.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Obveza pružanja univerzalnih usluga

- 10.3.9 Kao što je Agenciji poznato, T-HT ima zakonsku obvezu pružanja univerzalnih usluga. Osnovna svrha obveze pružanja univerzalnih usluga (*Universal Service Obligation – USO*) u telekomunikacijama je osigurati mogućnost da svi članovi društva imaju određeni minimalni standard pristupa telefonskim uslugama koje su iz socijalnih razloga definirane kao osnovna potreba. K tome, pristup tim uslugama mora biti osiguran po *pristupačnoj* cijeni te mora ispunjavati najmanje prihvatljive norme kvalitete usluge.
- 10.3.10 Ako bi ukidanje propisanog skupa usluga po propisanom skupu cijena na određenom zemljopisnom području ili određenom pretplatniku dovelo do povećanja opće profitabilnosti operatora, onda takvo područje ili pretplatnik ne predstavlja komercijalni interes za operatora. S čisto komercijalnog stajališta, takve se usluge ne bi pružale. Ako je propisani skup usluga definiran u smislu USO-a, tada se neto trošak pružanja takvih usluga naziva neto opterećenjem od pružanja univerzalnih usluga (*Universal Service Burden – USB*).
- 10.3.11 Kada je poslovanje nacionalnih telekomunikacija potpuno u javnom vlasništvu, USB se obično financira međusobnim subvencioniranjem i/ili na način da se ne ostvaruje komercijalna stopa povrata na angažirani kapital.
- 10.3.12 Ako je telekomunikacijski sektor privatiziran (bilo djelomično ili u cijelosti), kao što je to slučaj s T-HT-om, privatizirani operator treba svojim dioničarima osigurati odgovarajući povrat kako bi privukao investicijski kapital. **U tom se slučaju financiranje USB-a (u slučaju postojanja istog) ostvaruje međusobnim subvencioniranjem.** Budući da u Hrvatskoj nije uspostavljen program financiranja univerzalnih usluga, T-HT bi eventualno postojanje USB-a bio prisiljen financirati interno kroz međusobno subvencioniranje.
- 10.3.13 T-HT napominje da se u Konzultacijskom dokumentu ne spominju T-HT-ova obveza pružanja univerzalnih usluga i USB. Stajalište T-HT-a je da s obzirom na tržišta definirana u Konzultacijskom dokumentu, mogući financijski gubitak ostvaren pružanjem univerzalnih usluga ne bi bio iskazan u regulatornim financijskim izvješćima. Mišljenje T-HT-a je da bi u slučaju postojanja USB-a isti trebao u potpunosti biti iskazan u regulatornim financijskim izvješćima. T-HT također napominje da bi moguća prisutnost USB-a po definiciji ukazivala na to da bi određene usluge ostvarivale prihode bitno iznad troškova te da bi se kroz te dodatne povrate u stvari financirao USB.
- 10.3.14 Kao rezultat, moguća prisutnost usluga čije bi cijene bile bitno iznad troškova pružanja usluge ne bi nužno bio dokaz previsokih cijena, nego potreba za financiranjem potencijalnog USB-a T-HT-a u nedostatku mehanizma financiranja kojeg određuje Agencija.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

10.4 Komplementarnosti potražnje

10.4.1 Prisutnost komplementarnosti potražnje može također značiti da je u ekonomskom smislu optimalno za određenu robu/usluge odrediti cijenu nižu od dugoročnog marginalnog troška (*Long Run Marginal Cost* – LRMC) ili dugoročnog inkrementalnog troška (LRIC). Drugim riječima, može biti optimalno za određene usluge odrediti cijenu nižu od troška, a da se pri tome ne radi o predatorskom određivanju cijena ili netržišnom ponašanju.

10.4.2 Mitchell i Vogelsang [1992.] izvode socijalno optimalne cijene po načelu Ramsey u okviru regulative za maksimalno povećanje ponderiranog viška. Kako bi se omogućile elastičnosti međusobnog subvencioniranja koje nisu jednake nuli (odnosno prisutnost zamjena i dopuna), elastičnost vlastite cijene u "pravilu obrnute elastičnosti" po načelu Ramsey zamjenjuje se "superelastičnošću":

10.4.3 Kao što su Mitchell i Vogelsang zapazili:

...zbog komplementarnosti potražnje između količina proizvoda ili usluga tvrtke, superelastičnost može biti pozitivna za određeni i [proizvod/usluga], tako da p_i može biti manji od marginalnog troška za određeni i. [Str. 48.]

10.4.4 U telekomunikacijama postoje snažne komplementarnosti potražnje. Osobito je potražnja za PSTN pristupom komplementarna potražnji za svim uslugama poziva. Kao rezultat, operator može smatrati optimalnim da za PSTN priključke i najam linije odredi cijenu ispod LRMC-a/LRIC-a.

Drugim riječima, prisutnost komplementarnosti potražnje može također dovesti do subvencioniranja usluga, a da pri tome nije motivirana predatorskim ili netržišnim ponašanjem.

10.5 Testovi međusobnog subvencioniranja

10.5.1 Ekonomisti su izradili nekoliko testova kojima se utvrđuje subvencionira li se određena usluga drugim uslugama. Ako predmetna tvrtka ostvaruje stopu povrata jednaku trošku kapitala, primjenjuju se dva ekvivalentna testa kojima se utvrđuje postojanje međusobnog subvencioniranja:

- Prihodi od usluge ne mogu premašivati troškove samostalne platforme usluge. Ovaj je test poznat kao **test troškova samostalne platforme**.
- Prosječni prihodi od bilo koje usluge ne mogu biti manji od inkrementalnih troškova pružanja te usluge. Ovaj je test poznat kao **test inkrementalnih troškova**.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

10.5.2 Ako tvrtka ostvaruje stopu povrata veću od troškova kapitala, važećim se smatra samo test inkrementalnih troškova, jer određena usluga može ostvarivati prihode veće od troškova samostalne platforme, a opća dobit može pri tome pasti kada se otklone sve ostale usluge jer prihodi od tih usluga i više negoli pokrivaju njihove inkrementalne troškove³⁰. Stoga bez saznanja o cjelokupnom povratu važeći je samo test inkrementalnih troškova.

10.5.3 Kao i kod definicije međusobnog subvencioniranja, test inkrementalnih troškova ne ukazuje na vremensko razdoblje u kojem se tvrtka nalazi – je li ono kratkoročno ili dugoročno. Dakle, test se može primjenjivati kako u slučaju kratkoročnosti, tako i u slučaju dugoročnosti. Međutim, zbog nejasnog odnosa između $SRAIC_Q$ -a i $LRAIC_Q$ -a, kada predmetni inkrement predstavlja cjelokupnu količinu proizvoda ili usluge, test je moguće položiti u određenom razdoblju i ne položiti u drugom.

10.5.4 Postoje četiri kombinacije testova kratkoročnih i dugoročnih inkrementalnih troškova koji se mogu primjenjivati pri testiranju prisutnosti međusobnog subvencioniranja. One su ilustrirane u tablici 10.2.

Tablica 10.2 Rezultati testiranja predatorskog određivanja cijena

Kratkoročnost	Dugoročnost	Predatorski motivi
Položen*	Položen	Ne
Položen	Nije položen	Ne
Nije položen	Položen	Da
Nije položen	Nije položen	Ne

*Polaganje je definirano kao usluga čiji prosječnih inkrementalni prihodi premašuju prosječne inkrementalne troškove definirane za cjelokupni obujam proizvoda ili usluge.

10.5.5 Na temelju gore navedenih argumenata, izostanak predatorskog motiva za međusobno subvencioniranje može se utvrditi za sve ishode osim nije položen/položen. Međutim, to zahtijeva izračunavanje $SRAIC_Q$, što se ne zahtijeva u Konzultacijskom dokumentu.

10.5.6 U nedostatku analize kratkoročnih troškova, svaka analiza temeljena na LRIC-u nedostatna je za dokazivanje predatorskog ili netržišnog određivanja cijena ili ponašanja. Kao rezultat, T-HT dovodi u pitanje potrebu za izračunom LRIC-a na temelju transfernih naknada ili jediničnih troškova budući da Agencija neće biti u mogućnosti provesti bilo koji od opće prihvaćenih testova predatorskog određivanja cijena.

30 Drugi test koji se predlaže u ekonomskoj literaturi je Areeda – Turner test [1974./1975.] predatorskog ponašanja. U središtu pozornosti Areeda-Turner testa nisu inkrementalni, već marginalni troškovi kao relevantno mjerilo troškova. Međutim, Areeda-Turner test zanemaruje stratešku prirodu predatorskog određivanja cijena jer je usredotočen na: "...kratkoročni odnos između cijene i marginalnih troškova. Privremeno određivanje cijena na temelju marginalnih troškova nije socijalno optimalno ako je dio strategije za predatorsko određivanje cijena, što znači da se takve cijene neće zadržati na trajnoj osnovi. Dakle, to možda nije primjereni standard kojim će se ocijeniti je li tržišno natjecanje u području cijena predatorsko ili nepoželjno." [Clarke 1985., str. 254.]

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

DODATAK GLAVI 10. - PREGLED TROŠKOVNIH KONCEPATA

Kratkoročnost

- 10.5.7 Uzmimo za primjer tvrtku koja proizvodi jednu uslugu ili proizvod na temelju unosa kao što su rad, materijali, pogon i strojevi. Kratkoročnost je definirana kao vremensko razdoblje u kojem je barem jedan unos u procesu proizvodnje fiksna na skali. Obično je taj fiksni unos pogon ili strojevi i obično se o njemu govori kao o kapacitetu. Ako, na primjer, tvrtka kroz pregovore sklopi sedmogodišnji sporazum o najmu zgrade, onda je pripadajuća kvadratura fiksna unos, a kratkoročnost je definirana kao sedam godina minus jedan dan. Dakle, druga karakteristika kratkoročnosti je da se kapacitet ne može promijeniti.
- 10.5.8 Unosi koji nisu fiksni u kratkom razdoblju nazivaju se varijablama. Primjer varijabilnog unosa je potrošnja električne energije. Rad, s druge strane, nije uvijek varijabilni unos. Rad se obično mjeri u radnim satima, a varijabilan je samo ukoliko su radni sati varijabilni. Stoga rad koji je ugovoren na godišnjoj osnovi može varirati jedino u inkrementima od 2.000 radnih sati. Iz navedenog slijedi da kratkoročne promjene u proizvodnji mogu proizlaziti samo iz promjena onih unosa koji su varijabilni te da je maksimalni mogući obujam proizvoda ili usluge određen kapacitetom fiksnih unosa.
- 10.5.9 Budući da su kratkoročno određeni unosi fiksni na skali, troškovi povezani s fiksnim unosima nazivaju se **fiksnim troškovima** (*Fixed Costs* – FC). Fiksni troškovi nastaju bez obzira na obujam proizvodnje; drugim riječima, fiksni troškovi ne variraju u proizvodnji.
- 10.5.10 S druge strane, troškovi povezani s varijabilnim unosima po definiciji variraju u proizvodnji. Troškovi (kratkoročnih) varijabilnih unosa nazivaju se **kratkoročnim varijabilnim troškovima** (*Short Run Variable Costs* – SRVC). **Kratkoročni prosječni varijabilni troškovi** (*Short Run Average Variable Costs* – SRAVC) cjelokupnog obujma proizvodnje dobivaju se kada se kratkoročni varijabilni troškovi podijele s cjelokupnim obujmom proizvodnje.
- 10.5.11 Nakon što smo definirali kratkoročne fiksne i varijabilne troškove, **kratkoročni ukupni troškovi** (*Short Run Total Costs* – SRTC) definirani su kao zbroj fiksnih troškova i kratkoročnih varijabilnih troškova³¹.

10.5.12 Sada možemo definirati:

- kratkoročne prosječne inkrementalne troškove (*Short Run Average Incremental Cost* – SRAIC);

³¹ Q označava proizvod ili uslugu, FC fiksne troškove, a VC(Q) varijabilne troškove nastale tijekom proizvodnje Q. Kratkoročni ukupni troškovi SRTC(Q) proizvodnje Q dobivaju se iz $SRTC(Q) = FC + SRVC(Q)$.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- kratkoročne marginalne troškove (*Short Run Marginal Cost* – SRMC); te
- kratkoročne prosječne troškove (*Short Run Average Cost* – SRAC).

Kratkoročni prosječni inkrementalni troškovi (SRAIC)

10.5.13 U smislu ovih Zahtjeva, **kratkoročne prosječne inkrementalne troškove (SRAIC)** inkrementalnog povećanja količine proizvoda ili usluga definiramo kao povećanje SRTC-a koje proizlazi iz inkrementalnog povećanja količine proizvoda ili usluga podijeljenog s tim istim inkrementom³². Navedeno označavamo kao $SRAIC_{\Delta Q}$. $SRAIC_{\Delta Q}$ označavamo kao $SRAIC_Q$ kada se predmetni inkrement odnosi na cjelokupni obujam proizvoda ili usluga. Budući da po definiciji fiksni troškovi ne variraju u proizvodnji, $SRAIC_{\Delta Q}$ se može jednako definirati kao povećanje SRVC-a koje proizlazi iz inkrementalnog povećanja količine proizvoda ili usluga podijeljenog s tim istim inkrementom.

10.5.14 **Kratkoročni marginalni troškovi (SRMC)** definirani su kao povećanje SRTC-a koje proizlazi iz jediničnog povećanja količine proizvoda ili usluga. Iz definicije SRAIC-a slijedi da su $SRAIC_{\Delta Q}$ i SRMC jednaki kada se količina proizvoda ili usluga poveća za jednu jediničnu količinu, tako da je $\Delta Q = 1$. Drugim riječima, $SRMC = SRAIC_1$.

10.5.15 I konačno, **kratkoročni prosječni troškovi (SRAC)** u proizvodnji cjelokupnog obujma proizvoda ili usluga definirani su kao SRTC podijeljen s obujmom proizvoda ili usluga³³. SRAC se razlikuje od $SRAIC_Q$ zbog prisutnosti fiksnih troškova³⁴. U stvari $SRAIC_Q$ je jednak SRVC-u podijeljenom cjelokupnim obujmom proizvoda ili usluga, odnosno $SRAIC_Q = SRAVC$. Budući da je SRAVC uvijek manji od SRAC-a, $SRAIC_Q$ je uvijek manji od SRAC-a ili jednak SRAC-u (jednak je jedino ako nema fiksnih troškova).

Dugoročnost

10.5.16 Dugoročnost je definirana kao određeno vremensko razdoblje u kojem su svi unosi varijabilni. Dakle, dugoročno nema fiksnih unosa. Dugoročno gledano, tvrtka mora donijeti dvije odluke vezane uz proizvodnju. Prva se odnosi na obujam proizvoda ili usluga koje će se proizvoditi, a druga na kapacitete koji će se instalirati.

³² Pretpostavimo da tvrtka u ovom trenutku proizvodi Q_0 i planira povećati obujam proizvodnje za inkrement ΔQ na Q_1 . U tom je slučaju $\Delta Q = Q_1 - Q_0$. Tada se

$SRAIC_{\Delta Q}$ dobiva iz $SRAIC_{\Delta Q} = (SRTC(Q_1) - SRTC(Q_0))/\Delta Q$.

³³ SRAC za Q dobiva se iz $SRTC(Q)/Q$.

³⁴ Kada je inkrement cjelokupni obujam proizvoda ili usluga, $SRAIC_Q$ se dobiva iz $SRAIC_Q = (SRTC(Q) - SRTC(0))/Q = VC(Q)/Q = SRAVC < SRAC(Q) = (FC + VC(Q))/Q$.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Dugoročni troškovi

10.5.17 Budući da dugoročno nema fiksnih unosa, nema niti fiksnih troškova: svi se troškovi smatraju varijabilnima. Dakle, dugoročni ukupni troškovi (LRTC) jednaki su dugoročnim varijabilnim troškovima (LRVC). Gore navedene definicije inkrementalnih, marginalnih i prosječnih troškova odnose se i na dugoročnost. Možemo razmatrati sljedeće troškove:

- dugoročne prosječne inkrementalne troškove (*Long Run Average Incremental Cost* – LRAIC);
- dugoročne marginalne troškove (*Long Run Marginal Cost* – LRMC); te
- dugoročne prosječne troškove (*Long Run Average Cost* – LRAC).

Dugoročni prosječni inkrementalni troškovi (LRAIC)

10.5.18 **Dugoročni prosječni inkrementalni troškovi (LRAIC)** definirani su slično kao i SRAIC. Drugim riječima, LRAIC je definiran kao povećanje LRTC-a koje proizlazi iz inkrementalnog povećanja količine proizvoda ili usluga podijeljenog s tim istim inkrementom. Navedeno označavamo kao $LRAIC_{\Delta Q}$. $LRAIC_{\Delta Q}$ označavamo kao $LRAIC_Q$ kada je predmetni inkrement cjelokupni obujam proizvoda ili usluga.

10.5.19 Slično tome, **dugoročni marginalni troškovi (LRMC)** definirani su kao povećanje LRTC-a koje proizlazi iz jediničnog povećanja količine proizvoda ili usluga. $LRAIC_{\Delta Q}$ jednak je LRMC-u ako je količina proizvoda ili usluga povećana za jednu jedinicu. Drugim riječima, $LRAIC_1 = LRMC$.

10.5.20 I konačno, **dugoročni prosječni troškovi (LRAC)** ukupnog obujma proizvoda ili usluga definirani su kao LRTC podijeljen obujmom proizvoda ili usluga. Za razliku od kratkoročnosti, LRAC je jednak $LRAIC_Q$ -u jer dugoročno nema fiksnih troškova.

10.5.21 Dugoročno može biti fiksnih troškova. Oni nastaju na vrlo niskim razinama proizvodnje (pretplatnici ili promet). Na primjer, u nepokretnoj se mreži mora osigurati nacionalna komutacijska i prijenosna mreža u svrhu prijenosa jedne minute prometa s jedne linije na drugu. Opet, troškovi takve mreže nastaju bez obzira na broj pretplatnika ili obujam prometa, te stoga predstavljaju (dugoročne) fiksne troškove.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

11 Ulaganja i povrat od ulaganja

Tekst iz poglavlja 11. izostavljen je u cijelosti u verziji komentara podobnih za objavu iz razloga povjerljivosti podataka.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

12 Zahtjevi revizije

- 12.1.1. U cilju da odgovori na dijelove Konzultacijskog dokumenta koji se tiču buduće obveze revizije, T-HT je zatražio mišljenje ugledne globalne revizorske tvrtke Deloitte & Touche.
- 12.1.2. Cjelovito mišljenje Deloitte & Touche o revizorskim zahtjevima iz Konzultacijskog dokumenta se nalazi u prilogu ovome dokumentu.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

13 Tekuće troškovno računovodstvo (CCA)

13.1 Obrazloženje Agencije za uporabu tekućeg troškavnog računovodstva

13.1.1 Agencija predlaže da T-HT priprema regulatorna financijska izvješća (račun dobiti i gubitka, izvješće o (prosječnom) angažiranom kapitalu i izvješće o jediničnim troškovima) na osnovi tekućeg troškavnog računovodstva (CCA), kao što slijedi:

Revidirana regulatorna izvješća za sva mjerodavna tržišta, tržišne segmente i usluge za 2009. godinu, dostavljena u lipnju 2010. godine, te za sve godine nakon toga, temelje se na tekućim troškovima kao troškovnoj osnovici te potpuno raspodijeljenim troškovima (FAC) kao računovodstvenoj metodologiji. [Stranica 37.]

Nadalje, za godinu koja završava 31. prosinca 2009., i godine nakon toga, Agencija predlaže da se: jedinični trošak maloprodajnih usluga izračuna primjenom povijesnog troškavnog računovodstva i tekućeg troškavnog računovodstva (CCA) kao troškovne osnovice, te potpuno raspodijeljenih troškova kao računovodstvene metodologije (FAC). Jedinični trošak veleprodajnih usluga izračunava se primjenom tekućeg troškavnog računovodstva kao troškovne osnovice, te dugoročnih inkrementalnih troškova kao računovodstvene metodologije; [Stranica 38.]

13.1.2 Razlozi Agencije za određivanje CCA T-HT-u izloženi su u Konzultacijskom dokumentu kako slijedi:

Mišljenje je Agencije da se, u konačnici, sva odvojena regulatorna izvješća Proglašenog operatora trebaju temeljiti na tekućim troškovima...Prilikom predlaganja troškovne osnovice i računovodstvene metodologije u slučaju maloprodajnih usluga, Agencija je odlučila slijediti praksu većine nacionalnih regulatornih tijela zemalja EU-a. Analize europskih telekomunikacijskih tržišta pokazuju da se, u slučaju maloprodajnih tržišta, najčešće koristi računovodstvena metodologija zasnovana na potpuno raspodijeljenim troškovima. Nadalje, povijesno troškovno računovodstvo i tekuće troškovno računovodstvo podjednako se koriste prilikom određivanja troškovne osnovice. [Stranice 37. – 38.]

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 13.1.3 T-HT je, a nesumnjivo i druge zainteresirane strane koje su pročitale Konzultacijski dokument, zbunjen razlozima zbog kojih Agencija predlaže uporabu CCA. S jedne strane Agencija tvrdi „mišljenje je Agencije da se, u konačnici, sva odvojena regulatorna izvješća trebaju temeljiti na tekućim troškovima“. S druge pak strane Agencija tvrdi da se „prilikom predlaganja troškovne osnovice i računovodstvene metodologije u slučaju maloprodajnih usluga, Agencija odlučila slijediti praksu većine nacionalnih regulatornih tijela zemalja EU-a. Analize europskih telekomunikacijskih tržišta pokazuju da se...povijesno troškovno računovodstvo i tekuće troškovno računovodstvo podjednako koriste prilikom određivanja troškovne osnovice“. [Stranice 38.-39.]
- 13.1.4 Kao što smo već napomenuli u poglavlju 4., sedam (7) od 30, odnosno 23% operatora ne mora pripremati regulatorna financijska izvješća na osnovi tekućeg troškovnog računovodstva.
- 13.1.5 Mišljenje je T-HT-a da u Konzultacijskom dokumentu Agencija nije navela dovoljno razloga zbog kojih smatra da je tekuće troškovno računovodstvo prikladno za T-HT. T-HT vjeruje kako 'slijeđenje prakse većine nacionalnih regulatornih tijela zemalja EU-a' samo po sebi nije valjan razlog. Osim toga, europske prakse su različite, pa kako onda predloženu uporabu tekućeg troškovnog računovodstva možemo nazvati slijeđenjem Europe?
- 13.1.6 T-HT konkretno traži da Agencija identificira i kvantificira koristi od uporabe CCA nasuprot uporabe povijesnog troškovnog računovodstva (HCA). Posebice, koja je korist od pripreme računa dobiti i gubitka te izvješća o (prosječnom) angažiranom kapitalu na osnovi CCA? T-HT napominje da Hrvatska burza, Državni ured za reviziju i Međunarodni standardi financijskog izvješćivanja ne zahtijevaju pripremu zakonskih financijskih izvješća na osnovi CCA. Stoga mora postojati jasan regulatorni razlog za primjenu CCA. Međutim, Agencija nije navela svoje regulatorne razloge za uporabu CCA.
- 13.1.7 Na primjer, Agencija tvrdi sljedeće:

Metoda tekućeg troškovnog računovodstva se koristi u svrhu financijskog izvještavanja u uvjetima promjenjivih cijena. Svrha računovodstva tekućih troškova je pružanje korisnih i pouzdanih informacija koje povijesno troškovno računovodstvo ne može pružiti budući da ne uzima u obzir promjene cijena, odnosno učinke inflacije. Nadalje, tekuće troškovno računovodstvo uzima u obzir sadašnje uvjete na tržištu u smislu cijena i tehnologije. U tom smislu, vrijednost imovine na bazi tekućeg troška odražava njenu vrijednost za ukupno poslovanje, što rezultira neto troškovnom osnovicom i razinom profitabilnosti koja bi se mogla očekivati u uvjetima potpunog tržišnog natjecanja.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

13.1.8 T-HT je mišljenja da CCA nije metodologija koja se koristi u svrhu „financijskog izvješćivanja“. T-HT traži od Agencije da navede primjere zemalja ili financijskih regulatornih tijela koja zahtijevaju od poduzeća (svih poduzeća) pripremu financijskih izvješća na osnovi CCA.

13.2 Opterećenje uslijed prelaska na CCA

13.2.1 Razvoj mogućnosti CCA predstavljao bi ogroman pothvat i teret za T-HT. BT, na primjer, zapošljava na puno radno vrijeme 75 ljudi koji pripremaju regulatorna financijska izvješća, a njihov godišnji trošak iznosi 71,6 milijuna kuna. Razumno je očekivati da bi godišnji trošak T-HT-a za angažiranje ljudskih resursa iznosio preko 7 milijuna kuna.

13.2.2 Ove brojke ne uključuju početni trošak revalorizacije, konstrukcije CVR-a i razvoja financijskog sustava.

13.2.3 Nadalje, T-HT izjavljuje da se izvješća o jediničnim troškovima na osnovi CCA, kao što je navedeno u tablici 5.1 Konzultacijskog dokumenta, mogu pripremiti nezavisno i bez potrebe za pripremom regulatornih izvješća na osnovi CCA. Odnosno, moguće je pripremiti izvješće o jediničnim troškovima na osnovi CCA i bez pripreme regulatornih izvješća na osnovi CCA (račun dobiti i gubitka, izvješće o (prosječnom) angažiranom kapitalu).

13.2.4 Kao zaključak, T-HT traži da Agencija navede razloge zbog kojih je uz izvješće o jediničnim troškovima na osnovi CCA potrebno pripremati i regulatorna izvješća na osnovi CCA.

13.3 MSFI smjernice u svezi CCA

13.3.1 T-HT napominje da Međunarodni odbor za računovodstvene standarde nije izdao nikakve smjernice niti međunarodne standarde financijskog izvješćivanja (MSFI) u svezi CCA. Stoga je T-HT zbunjen zahtjevom iz Konzultacijskog dokumenta koji glasi:

Ako nije izričito drugačije određeno, primjenjuju se međunarodni standardi financijskog izvješćivanja.[Stranica 13.]

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

13.3.2 T-HT traži objašnjenje primjene odnosno neprimjene MSFI-a u slučaju CCA.

13.3.3 T-HT također napominje da je opis usklađenja koja se traže u svezi očuvanja financijskog kapitala (FCM) zastario i nepotpun. Na primjer, nema nikakvih smjernica u svezi usklađenja prijave dobiti nastale kao rezultat otpisa dugotrajne materijalne imovine.

13.3.4 T-HT vjeruje da su FCM usklađenja opisana u Konzultacijskom dokumentu stara i više od 20 godina, a računovodstveni standardi i složenost bilance operatora u tom su se periodu značajno promijenili.

13.3.5 T-HT stoga traži potpuno i suvremeno objašnjenje svih usklađenja potrebnih u svezi FCM-a.

13.4 Uporaba nadoknadivog iznosa

Tekst iz poglavlja 13.4. izostavljen u cijelosti u verziji komentara podobnih za objavu iz razloga povjerljivosti podataka

13.5 Revalorizacija modernog ekvivalenta imovine

13.5.1 T-HT izjavljuje da je jedini opravdani razlog uporabe modernog ekvivalenta imovine (MEA) nedostupnost prvobitne imovine. Budući da imovina više nije dostupna, na raspolaganju nema ni cijene potrebne za revalorizaciju imovine. U tom se smislu T-HT ne slaže s Agencijom kada ona tvrdi da se „prilikom utvrđivanja tekućih troškova potrebno je uzeti u obzir i tehnološke promjene“. T-HT vjeruje da odluka o korištenju MEA valorizacije može biti opravdana samo ukoliko imovina više nije dostupna i stoga u tom trenutku ne postoji cijena koja bi se mogla koristiti za revalorizaciju te imovine. [Stranica 46.]

13.5.2 Nadalje, T-HT je mišljenja da CCA i MEA revalorizacije ne podrazumijevaju uporabu (ekvivalentne) imovine najniže cijene. Ovo se posebice odnosi na dobavljače elektroničke opreme. Na primjer, glavni T-HT-ov dobavljač telefonskih centrala je Ericsson, te stoga sve Ericssonove centrale moraju biti revalorizirane prema cijenama Ericssonovih uređaja, a ne, npr. cijenama Alcatelovih uređaja ukoliko su one niže od Ericssonovih.

13.5.3 T-HT izjavljuje da je teško izračunati izravno usporedive cijene uređaja različitih dobavljača. Svi proizvođači koriste različite (i složene) mehanizme određivanja cijena.

13.5.4 Agencija također tvrdi sljedeće:

Datum printanja 26/09/2008		Stranica 75 of 110
-------------------------------	---	-----------------------

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

U slučaju viška kapaciteta, tj. kapaciteta koji nije trenutno u upotrebi i ne očekuje se da bude u upotrebi u dogledno vrijeme, procijenjena vrijednost bi trebala biti manja u odnosu na vrijednost pri punoj iskorištenosti kapaciteta opreme. Na primjer, zgrade u kojima se nalaze centrale mogu potpasti pod gore navedenu definiciju, s obzirom na činjenicu da moderna oprema za centrale ne zauzima toliko prostora kao starija oprema. Način na koji je moguće ostvariti usklađenje u ovakvoj situaciji je da se kao moderni ekvivalent imovine uzme moderna zgrada s pripadajućim troškovima ali površine koja je potrebna za smještaj moderne opreme. [Stranica 46.]

- 13.5.5 T-HT se ne slaže s primjerom Agencije. Konkretno, taj primjer miješa dvije različite klase imovine i nepravilno pretpostavlja da MEA valorizacija primijenjena na jednu klasu može biti primijenjena i na drugu klasu. U primjeru koji je navela Agencija, činjenica da je stara analogna centrala zamijenjena digitalnom centralom koja zauzima manju površinu odnosi se isključivo na klasu imovine „centrale“, a ne na klasu imovine „zgrade za smještaj centrala“. Zgrade za smještaj centrala imaju svoju trenutnu (tržišnu) cijenu prema kojoj se mogu revalorizirati. U ovom slučaju zgrade za smještaj centrala treba revalorizirati zasebno budući da postoji valjana zamjenska cijena.

13.6 Potpuno amortizirana imovina

- 13.6.1 Agencija u Konzultacijskom dokumentu navodi sljedeće mišljenje o potpuno amortiziranoj imovini:

Stajalište je Agencije da se vrijednost potpuno amortizirane imovine ne bi trebala ponovno procjenjivati u okviru tekućeg troškovnog računovodstva, s obzirom da je vrijednost ove imovine već nadoknađena kroz prethodno obračunatu amortizaciju. Tretman potpuno amortizirane imovine potrebno je dokumentirati. Svaki drugačiji pristup od strane operatora potrebno je obrazložiti i na odgovarajući način dokumentirati.

- 13.6.2 T-HT je mišljenja da je ovo neuvjetovano izvješće zapravo uvjetovano. Konkretno, može se dogoditi da MEA određene klase imovine ima duži očekivani životni vijek od imovine koju zamjenjuje.

- 13.6.3 U tom slučaju potpuno amortizirana imovina može biti ponovno uvedena u bilancu. Naravno, to se odnosi samo na onu potpuno amortiziranu imovinu čiji se tekući trošak zamjene relativno povećao u odnosu na njenu prvobitnu nabavnu vrijednost, odnosno trošak.

13.7 Revalorizacija imovine

Tekst iz poglavlja 13.7. izostavljen u cijelosti u verziji komentara podobnih za objavu iz razloga povjerljivosti podataka.

Datum printanja 26/09/2008		Stranica 76 of 110
-------------------------------	---	-----------------------

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

14 Dugoročni inkrementalni trošak

14.1 Obrazloženje Agencije za dugoročni inkrementalni trošak

14.1.1 Agencija predlaže da T-HT pripremi regulatorna financijska izvješća (račun dobiti i gubitka, izvješće o (prosječnom) angažiranom kapitalu i izvješće o jediničnim troškovima) na temelju dugoročnog inkrementalnog troška (LRIC) kako slijedi:

Nadalje, za godinu koja završava 31. prosinca 2009., i godine nakon toga, Agencija predlaže da se: jedinični trošak maloprodajnih usluga izračuna primjenom povijesnog troškovnog računovodstva i tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) kao troškovne osnovice, te potpuno raspodijeljenih troškova kao računovodstvene metodologije (LRIC). Jedinični trošak veleprodajnih usluga izračunava se primjenom tekućeg troškovnog računovodstva kao troškovne osnovice te dugoročnih inkrementalnih troškova kao računovodstvene metodologije. [Stranica 38.]

14.1.2 Obrazloženje Agencije da T-HT-u nametne jedinične troškove na osnovi LRIC-a izneseno je u Konzultacijskom dokumentu kako slijedi:

...primjena računovodstvene metodologije zasnovane na dugoročnim inkrementalnim troškovima u većini zemalja Europske unije smatra se najprikladnijom za izračun jediničnih troškova veleprodajnih usluga. Pored toga, Agencija ukazuje na činjenicu da bi, prema ekonomskoj teoriji, cijene temeljene na dugoročnim inkrementalnim troškovima trebale odražavati cijene koje bi se postigle u slučaju okruženja savršene konkurencije. Nadalje, primjena metode dugoročnog inkrementalnog troška na veleprodajnim tržištima preporučena je od strane regulatornih organizacije kao što je IRG (eng. *Independent Regulators Group*). [Stranica 38.]

14.1.3 T-HT zbunjuje(u) razlog(zi) Agencije da predloži upotrebu LRIC-a. S jedne strane Agencija kaže "...primjena računovodstvene metodologije zasnovane na dugoročnim inkrementalnim troškovima u većini zemalja Europske unije smatra se najprikladnijom za izračun jediničnih troškova veleprodajnih usluga ". Ali to naprosto činjenično nije točno. Iz 4. poglavlja vidljivo je da je potpuno raspodijeljeni trošak (FAC) daleko najuobičajeniji pristup za obračun transfernih naknada. Samo četiri (4) od 30 operatora moraju obračunavati transferne naknade na temelju LRIC-a. Povrh toga, 15 operatora obračunava transferne naknade jedino na temelju FAC-a.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- 14.1.4 S druge strane Agencija kaže “ da bi, prema ekonomskoj teoriji, cijene temeljene na dugoročnim inkrementalnim troškovima trebale odražavati cijene koje bi se postigle u slučaju okruženja savršene konkurencije.” Međutim, to i ne mora biti slučaj, kako je niže razmotreno.
- 14.1.5 T-HT smatra da Agencija nije iznijela dovoljno razloga u Konzultacijskom dokumentu kojima bi obrazložila zašto vjeruje da je LRIC primjeren za T-HT. T-HT iznosi da ‘slijediti praksu drugih regulatora u Europi’ nije samo po sebi valjan razlog. Povrh toga, praksa u Europi je mješovita, pa kako onda predložena upotreba LRIC-a može pratiti Europu?
- 14.1.6 Konkretno, T-HT traži da Agencija navede i kvantificira koristi upotrebe LRIC-a naspram FAC-a, a osobito koja je korist pripreme izvješća o jediničnim troškovima na temelju LRIC-a. T-HT napominje da Hrvatska burza, Državni ured za reviziju i MSFI ne traže da se njihova zakonska financijska izvješća pripremaju na temelju LRIC-a. Dakle, razlog mora biti regulatoran, a ne zakonski. Međutim, Agencija nije iznijela svoje regulatorne razloge za LRIC.
- 14.1.7 T-HT također zbunjuje odnos između transfernih naknada i izvješća o jediničnim troškovima naveden u Konzultacijskom dokumentu. Konkretno, Agencija kaže:

Glavna pretpostavka kod izračuna naknada transfernih usluga je da moraju biti identične tržišnoj cijeni. Prema tome, u slučaju kada Proglašeni operator pruža određene usluge interno i na vanjskim veleprodajnim tržištima, cijena tih usluga bi trebala biti jednaka veleprodajnoj cijeni za vanjske klijente navedenoj u standardnoj ponudi međusobnog povezivanja (RIO) i standardnoj ponudi pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji (RUO). Posljedično, interni prihod veleprodajnog segmenta bit će jednak veleprodajnoj cijeni pomnoženoj s količinom usluga pruženih maloprodajnom segmentu.

U slučaju kada Proglašeni operator ne pruža transferne usluge ujedno i na internom i na vanjskom veleprodajnom tržištu, transferne naknade za usluge će biti jednake jediničnom trošku usluge obračunate kao što je prikazano u poglavlju 5. [Stranica 36.]

Povrh toga Agencija traži:

Za potrebe izračuna jediničnog troška usluga koje pruža Proglašeni operator na pojedinim tržištima/segmentima/uslugama, Agencija predlaže primjenu pristupa postupnog prijelaza na način da se prijelaz provodi kroz dvije faze, koje su već navedene za potrebe računovodstvenog razdvajanja. U tom smislu, za godinu koja završava 31. prosinca 2008. Agencija predlaže izračun jediničnog troška usluga upotrebom povijesnog troškovnog računovodstva kao troškovne osnove te potpuno raspodijeljenih troškova kao računovodstvene metodologije. Nadalje, za godinu koja završava 31. prosinca 2009., i godine nakon toga, Agencija predlaže da se: jedinični trošak maloprodajnih usluga izračuna primjenom povijesnog troškovnog

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

računovodstva i tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) kao troškovne osnovice, te potpuno raspodijeljenih troškova kao računovodstvene metodologije (LRIC). Jedinični trošak veleprodajnih usluga izračunava se primjenom tekućeg troškovnog računovodstva kao troškovne osnovice, te dugoročnih inkrementalnih troškova kao računovodstvene metodologije. [Stranice 37. – 38.]

- 14.1.8 Prva opaska je da će se tražena osnovica transfernih naknada za veleprodajne usluge na naknade odobrene T-HT-u utvrđene u njegovom RIO-u i RUO-u razlikovati od tražene osnovice jediničnih troškova bilo na temelju FAC-a ili LRIC-a ako RIO/RUO naknade same ne budu na temelju FAC-a ili LRIC-a. To će pak dovesti do razlika između izvješća o transfernim naknadama i izvješća o jediničnim troškovima.
- 14.1.9 T-HT iznosi da će te razlike stvoriti pomutnju kod trećih strana koje dobiju pristup RFS-ima.
- 14.1.10 Drugo, T-HT se nije mogao pozvati na nijednu referencu u poglavlju 5. Konzultacijskog dokumenta o tome kako izračunati jedinični trošak interno pruženih usluga. Zato T-HT traži objašnjenje o tome kako izračunati jedinični trošak interno pruženih usluga.

14.2 Zašto LRIC nije prikladan

- 14.2.1 Razlog koji je Agencija ponudila za upotrebu LRIC-a je ostvarivanje ekonomske učinkovitosti. Konkretno, "Agencija ukazuje na činjenicu da bi, prema ekonomskoj teoriji, cijene temeljene na dugoročnim inkrementalnim troškovima trebale odražavati cijene koje bi se postigle u slučaju okruženja savršene konkurencije.

Ekonomska učinkovitost

- 14.2.2 Ima puno ekonomske literature koja pokazuje da su cijene na temelju LRIC-a ekonomski učinkovite. Primjerice, prvi osnovni teorem ekonomike napretka (*First Fundamental Theorem of Welfare Economics* – FFTWE) navodi da je pod određenim uvjetima "pravilnosti", svaka ravnoteža između konkurentnog tržišta ekonomski učinkovita. Povrh toga, budući da konkurentna tržišta postavljaju cijene identične LRIC-u, cijene postavljene na temelju LRIC-a ekonomski su učinkovite.
- 14.2.3 Uzimajući u obzir navedeni FFTWE, analiza LRIC-a svodi se na određivanje uvjeta koji karakteriziraju konkurentno tržište.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Konkurentna tržišta

- 14.2.4 Ima puno uvjeta koji karakteriziraju konkurentno tržište. Ali najosnovniji je uvjet slobodnog/besplatnog ulaska i izlaska. To ima dvije važne implikacije. Prvo, da je u bilo koje vrijeme (ali po definiciji sadašnje) potencijalni konkurent spreman ući na tržište. Troškovi s kojima se suočava takav potencijalni sudionik su troškovi izgradnje infrastrukture danas. To će pak biti funkcija današnjih troškova nadnica i opreme (tj. tekućih (ili zamjenskih) troškova). Zato se LRIC čvrsto temelji na tekućim troškovima.
- 14.2.5 Drugo, svaki potencijalni sudionik koristit će najučinkovitije dostupne tehnologije. To je jednostavno u načelu, ali teško u praksi kad se radi o telekomunikacijskim mrežama budući da uključuje metodološka pitanja glede topologije i tehnologije mreže.
- 14.2.6 Kao rezultat, LRIC se temelji na cijenama današnje opreme i današnje tehnologije. Niže razmatramo današnju tehnologiju pod modernim ekvivalentima imovine (MEA).
- 14.2.7 Međutim, prvi uvjet koji karakterizira konkurentno tržište nije ispunjen u telekomunikacijama. Sa značajnim (i često izgubljenim) investicijama potrebnim za mrežne dijelove i opremu, pristup tržištu kao i izlazak s tržišta nije jednostavan u telekomunikacijskom sektoru.
- 14.2.8 Stoga, nema onda smisla izračunavati jedinične troškove na temelju LRIC-a. Naime, alternativni operatori moraju svoje poslovne odluke temeljiti na drugim čimbenicima a ne isključivo na LRIC-u.

Teorija drugog najboljeg

- 14.2.9 Teorija drugog najboljeg jednostavno kaže da ako se ne isprave sve tržišne pogreške, preostali uvjeti za ekonomsku učinkovitost, općenito, ne nude nikakve smjernice. Drugim riječima, dok je možda ekonomski učinkovito odrediti cijene završavanja (terminacije) poziva u pokretnoj mreži identične LRIC-u pod uvjetom da su zadovoljeni *svi* drugi uvjeti ekonomske učinkovitosti, to može, ali i ne mora biti učinkovito ako bilo koji od ostalih uvjeta nije zadovoljen.
- 14.2.10 Konkretno, Lipsey i Lancaster [1956.] tvrde da ako je jedan ekonomski učinkovit uvjet ostvariv, ostali, iako ostvarivi, više nisu učinkoviti.
- 14.2.11 Jasno je da ekonomija ima dokaze o postojanju tržišnih pogrešaka. Cestovno zagušenje je očit primjer. Ali ima primjera i u telekomunikacijama. Primjerice, postojanje popratnih troškova mreže i izostanak njihove internalizacije.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Komplementarnosti potražnje

14.2.12 Prisutnost komplementarnosti potražnje može značiti da je u socijalnom smislu optimalno za određenu robu/usluge odrediti cijenu nižu od dugoročnog marginalnog troška.

Mitchell i Vogelsang [1992.] izvode socijalno optimalne cijene po načelu Ramsey u okviru regulative za maksimalno povećanje ponderiranog viška. Kako bi se omogućile unakrsne cjenovne elastičnosti iznad nule (odnosno prisutnost zamjena i dopuna), elastičnost vlastite cijene u "pravilu obrnute elastičnosti" po načelu Ramsey zamjenjuje se "superelastičnošću"

$$(14.1) \frac{p_i - MC_i}{p_i} = - \frac{\gamma}{\Psi_i}$$

gdje je Ψ_i superelastičnost proizvoda/usluge, a MC marginalni trošak.

14.2.13 Kako Mitchell i Vogelsang primjećuju:

...zbog komplementarnosti potražnje između količina proizvoda ili usluga tvrtke, superelastičnosti mogu biti pozitivne za određeni i [proizvode/usluge], tako da p_i može biti manji od marginalnog troška za određeni i. [Str. 48.]

14.2.14 Ako uz navedeno tvrtka mora istovremeno ostati na pozitivnoj nuli, onda to podrazumijeva da cijene nekih roba/usluga moraju biti ne samo iznad dugoročnog marginalnog troška (kako bi se nadoknadili fiksni, zajednički ili združeni troškovi), nego *da moraju biti iznad dugoročnog marginalnog troška plus dodatak kako bi se nadoknadili svi fiksni, zajednički ili združeni troškovi.*

14.2.15 Štoviše, može se pokazati da u telekomunikacijama postoje jake komplementarnosti potražnje. Konkretno, potražnja za telefonskim uređajima komplementarna je potražnji za svim pozivnim uslugama.

14.2.16 Postojanje komplementarnosti potražnje implicira da je možda socijalno optimalno subvencionirati i odrediti cijenu telefonskih uređaja ispod marginalnog troška. To podrazumijeva da ostale usluge, kao što je završetak poziva, moraju doprinijeti ne samo fiksnim/zajedničkim i združenim troškovima, nego i gubitku ostvarenom na telefonskim uređajima. I sve će to socijalno ograničiti tvrtku da zaradi svoju normalnu dobit.

14.2.17 Postoji niz metodoloških pitanja koja su trebala biti obrađena u Konzultacijskom dokumentu, ali nisu. Primjeri tih metodoloških pitanja uključuju:

(a) Pristup odozgo prema dolje naspram odozdo prema gore;

(b) Naknade međusobnog povezivanja na temelju upotrebe naspram kapaciteta;

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

- (c) Topologiju mreže;
- (d) Revalorizacije modernog ekvivalenta imovine (MEA);
- (e) Izračun troškova kapitala;
- (f) Optimizaciju opreme; i
- (g) Pokrivanje zajedničkih troškova.

T-HT napominje da gornji popis nije ni potpun ni iscrpan.

Odozgo prema dolje u odnosu na odozdo prema gore

14.2.18 Općenito govoreći, postoje tri pristupa razvoju troškovnih modela za obračun jediničnih troškova:

- Pristup odozgo prema dolje (T-D);
- Pristup odozdo prema gore (B-U); i
- Hibridni pristup

14.2.19 T-D pristupi uzimaju za svoju polaznu točku stvarne troškove operatora kako su zabilježeni u njegovim računovodstvenim zapisima i mrežnim bazama podataka. U pravilu, primarni izvor podataka bit će glavna knjiga tvrtke, ali će uključivati i podsustave/pomoćne knjige kao što je registar dugotrajne imovine, knjiga trgovačkih dužnika itd. te operativne podatke kao što su tablice usmjeravanja poziva i minute prometa. T-D pristup obračunavanju jediničnih troškova bit će usklađen sa stvarnim skupom računa operatora.

14.2.20 Troškovi zabilježeni u knjigama operatora odražavat će stvarne troškove dijelova i opreme potrebnih za osiguranje nepokretnih pretplatničkih linija i prijenos stvarnih opsega prometa komutacijskim i prijenosnim mrežama. To znači da troškovi zabilježeni u računima operatora održavaju stvarne troškove osiguravanja i održavanja postojećih kapaciteta. T-D pristupi temelje se stoga na stvarnoj topologiji i arhitekturi mreže operatora.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

14.2.21 T-D modeli su složeni, njihov razvoj može potrajati i ne moraju biti transparentni. Povrh toga, mrežna imovina morat će se revalorizirati na osnovi tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) kako se ne bi iskrivile pretpostavke vezane uz odluku o izgradnji/kupnji. Napominjemo da precizan CCA zahtijeva revalorizaciju imovine na osnovi pojedinačne imovine. To pak zahtijeva (i) vrijeme, (ii) resurse i (iii) vrlo detaljan registar dugotrajne imovine (FAR).

14.2.22 Prema istraživanju koje je proveo T-HT, nijedna država članica Europske unije nije postigla T-D LRIC jedinične troškove za manje od 24 mjeseca. Zapravo, velika većina država članica doživjela je odgode svojih prvobitnih rokova za implementaciju LRIC-a.

14.2.23 Na primjer, u svojim preporukama za formiranje cijena međusobnog povezivanja, Europska komisija napominje:

„Iskustvo navodi da pozicioniranom operatoru može trebati dvije godine za implementaciju novog računovodstvenog sustava, iako se to razdoblje može skraćivati s dobivanjem sve većeg iskustva u dotičnom području”³⁵

14.2.24 Povrh toga, razborita procjena vremenskih okvira bila je godinama predmet učenja industrije, te osobito iz tog razloga ne treba podcjenjivati T-D LRIC modele. U vodiču za implementaciju međusobnog povezivanja na temelju troška kojeg su zajednički sastavili Ovum i Arthur Andersen autori su komentirali:

...zahtijeva, za uspostavu neophodnih sustava troškovnog računovodstva, znatna ulaganja unaprijed. Može potrajati dvije do tri godine da se realiziraju plodovi tih ulaganja. [Nakon ulaganja] računi će vjerojatno biti dostupni odmah ako je standard izračuna troška povijesni FDC. Međutim, ako je postojeći standard budući LRIC, može doći do odgode od nekoliko godina dok se ne dogode potrebne modifikacije računovodstvenih sustava i praksi.”³⁶

14.2.25 Alternativa T-D pristupu je B-U pristup. B-U pristupi temelje se na jednostavnim modelima inženjeringa mreže. Budući da B-U pristupi koriste modele inženjeringa, oni se ne temelje nužno na postojećoj topologiji mreže operatora.

14.2.26 Izbor između T-D-a ili B-U-a je važan jer je trošak razvoja B-U pristupa znatno manji od onog koji je potreban za T-D pristup.

³⁵ Preporuka Komisije o međusobnom povezivanju na liberaliziranom tržištu telekomunikacija (I. dio – Određivanje cijene međusobnog povezivanja), Europska komisija, siječanj 1998.

³⁶ Implementiranje međusobnog povezivanja na temelju troška, Ovum/Arthur Andersen, 1999.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

14.2.27 Za izračun LRIC-a potrebno je grupirati troškove u praktičniji skup kategorija homogenih troškova (*Homogeneous Cost Categories* – HCC). Telekomunikacijske mreže karakteriziraju tisuće komada određenog dijela. Stoga je poželjno grupirati troškove sličnih mrežnih dijelova u praktičniji broj HCC-a. Za određivanje stupnja homogenosti (ili zrnatosti) treba utvrditi:

- Pojedinačne pokretače troškova;
- Pojedinačne cjenovne trendove; i
- Pojedinačne odnose između uzročnika troška i iznosa troška (CVR-i).

Pojedinačni pokretači troškova

14.2.28 Troškove koji imaju različite osnovne pokretače treba grupirati zasebno. Primjerice, pokretač troška za glavne razdjelnike (MDF) u nepokretnoj mreži je broj kablinskih priključaka, koji pak proizlazi iz broja linija. S druge strane, pokretač za opremu za napajanje u zgradama centrala je količina snage u Watt-ima potrebna za opremu smještenu u centrali.

14.2.29 Druga napomena koju treba imati na umu je da svaki proizvođač komutacije nepokretnog/alternativnog operatora (npr. Ericsson ili Siemens) koristi različitu arhitekturu u svojim komutacijama (iako svaka arhitektura izvodi iste logičke funkcije). To podrazumijeva da svaka arhitektura može imati različitu troškovnu strukturu u smislu varijabilnih, fiksnih i zajedničkih troškova koje treba obuhvatiti u svakom T-D modelu.

Pojedinačni cjenovni trendovi

14.2.30 Ako se mrežna imovina mora revalorizirati na osnovi tekućeg troška u svrhu regulacije međusobnog povezivanja, a troškovi različite imovine su otišli u različitim smjerovima (ili po različitim iznosima), onda tu imovinu treba obračunati zasebno. Uzmimo za primjer prijenosnu opremu. Prijenosna oprema nepokretnog voda sastoji se od sljedećih općih grupa dijelova:

- sustavi multipleksora/voda;
- (digitalne) unakrsne veze;
- kanalizacija; i
- kabeli.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

14.2.31 Međutim, s vremenom je cjenovni trend svake od ovih grupa otišao u drugom smjeru. Glavni sastojak troška izgradnje kanalizacijske mreže su građevinski troškovi za kopanje rovova i polaganje opreme. Zbog opće inflacije nadnica, građevinski troškovi su se neprestano povećavali tijekom godina. S druge strane, troškovi optičkih kabela su uglavnom padali. Ako, u svojim računima, operator stavi zajedno kanalizaciju, kabele i sustave vodova u nepokretnu imovinu pod nazivom "prijenosni pogon", onda bi bilo vrlo teško revalorizirati imovinu na osnovi tekućeg zamjenskog troška. Stoga je neophodno izdvojiti trošak kanalizacije od troška kabela, multipleksora i sustava vodova i tako ga zabilježiti.

Odnosi između uzročnika troška i iznosa troška

14.2.32 Odnosi između uzročnika troška i iznosa troška (CVR-i) čine jezgru razvoja TD LRIC mogućnosti. To jest, LRIC u osnovi ovisi o CVR-ima zato što CVR-i:

- prepoznaju sve varijabilne troškove;
- prepoznaju sve fiksne troškove;
- prepoznaju sve zajedničke i združene troškove; i
- prate kako pojedinačni troškovi variraju prema osnovnim pokretačima troška.

14.2.33 Konkretno, CVR-i prate kako troškovi variraju prema opsegu osnovnih pokretača troška. S druge strane, opseg osnovnog pokretača troška pokreće ili potražnja za vodovima ili potražnja za pozivima. Primjerice, pokretač za troškovnu jedinicu "optički kabeli" je optika na kilometar. Što je više optičkih kabela potrebno između prijenosnih čvorova, to je veći pridruženi trošak. Ono što pokreće broj parica optičkog kabela između čvorova je broj sklopova, koji je pak funkcija količine prometa. Variranjem količine prometa te broja sklopova koje podržava mreža moguće je pratiti utjecaj na optiku na kilometar, a time i trošak optičkih kabela.

14.2.34 Ako bi trebalo odrediti (i) pojedinačne pokretače troškova, (ii) pojedinačne cjenovne trendove, (iii) pojedinačne CVR-e i (iv) uzevši u obzir složenost telekomunikacijskih mreža, T-HT procjenjuje da bi bilo 400-600 HCC-a u tipičnom LRIC modelu T-D nepokretnog voda. Pod pretpostavkom pristupa odozgo prema dolje, takve osnovne financijske informacije morat će se vaditi iz glavne knjige (G/L), registra dugotrajne imovine (FAR) i raznih mrežnih operativnih baza podataka (tj. opseg prometa, faktori trase, iskorištenost kapaciteta, pravila planiranja mreže itd.). Budući da ti informacijski upravljački sustavi (MIS)/sustavi planiranja resursa poduzeća (ERP) nisu bili dizajnirani iz te perspektive, T-HT pretpostavlja da je možda potreban i znatan reinženjering G/L-a i FAR-a kao i novi sustavi međusobnog povezivanja na temelju LRIC-a.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

14.2.35 Ako ima 400 – 600 HCC-a u tipičnom nepokretnom T-D LRIC modelu, T-HT očekuje da se ustroji po redu 250 – 400 CVR-a. Neke CVR-e je relativno jednostavno ustrojiti. Drugi uključuju razvoj dosta složenih modela inženjeringa, naročito u prijenosnoj i pristupnoj mreži. Opet, njihovo ustrojstvo može potrajati.

Optimizacija opreme

14.2.36 T-HT postojeća mrežna arhitektura i topologija su učinkovite. Kao rezultat, nema potrebe poduzimati analizu optimizacije mreža. Ukoliko se Agencija ne slaže sa T-HT-om, na Agenciji je da dokaže da je T-HT mreža neučinkovita.

14.2.37 Pitanje povezano s topologijom mreže je optimizacija opreme. Odluka o tome treba li zamijeniti lokalnu centralu (LX) s jedinicom udaljenog koncentratora (RCU) i pomaknuti procesni kapacitet dalje u mrežnoj hijerarhiji zahtijeva ugradnju algoritama za optimizaciju u svaki TLRIC model.

Ilustrativan primjer

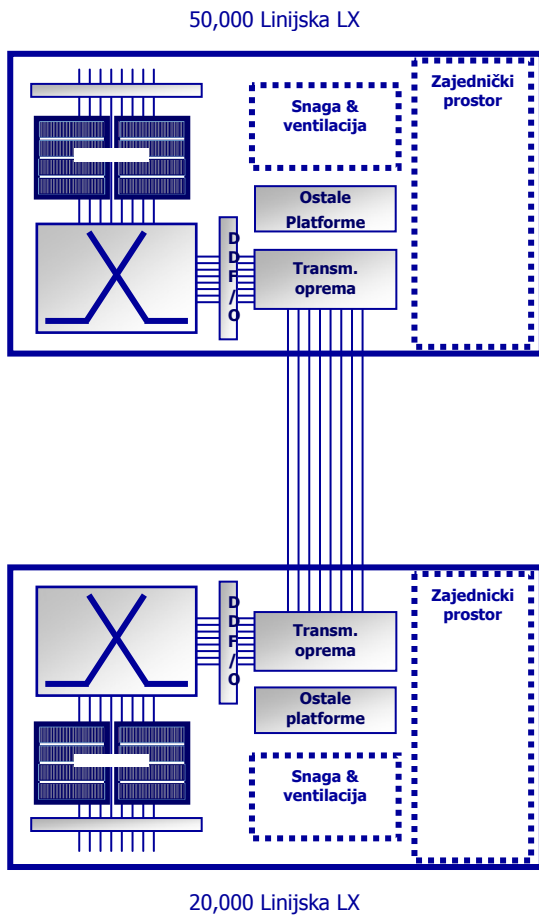
14.2.38 Da bi kvantificirao utjecaj optimizacije opreme, T-HT je izradio model lokalne centrale (*Local Exchange* – LX) od 20.000 PSTN linija na temelju Ericssonove AXE10 arhitekture koja je prijenosnom vezom spojena na LX od 50.000 PSTN linija. U prvom slučaju ne smije se mijenjati topologija mreže u smislu lokacije čvorova i vrste opreme smještene na čvorovima. Kao rezultat, LX od 20.000 revalorizira se kao LX. Oprema unutar LX-a optimalno je dimenzionirana da zadovolji opterećenja linija i prometa, ali sami čvorovi nisu. Pretpostavljamo da 10% poziva koji nastanu na komutaciji od 20.000 linija i završe na komutaciji. Kao rezultat, prijenosna veza između dvije komutacije dimenzionirana je da podržava 90% prometa koji nastane na komutaciji od 20.000 linija.

14.2.39 U drugom se slučaju smije mijenjati topologija mreže u smislu lokacije čvorova i vrste opreme smještene na čvorovima. Kao rezultat, LX od 20.000 zamjenjuje se RCU-ima s ekvivalentnim kapacitetom voda. To podrazumijeva da se komutacija s 50.000 linija revalorizira kao komutacija od 70.000 linija (što zahtijeva dodatni procesni, signalni i komutacijski kapacitet), a prijenosna veza je ponovno dimenzionirana da podržava 100% prometa koji nastane na RCU-ima.

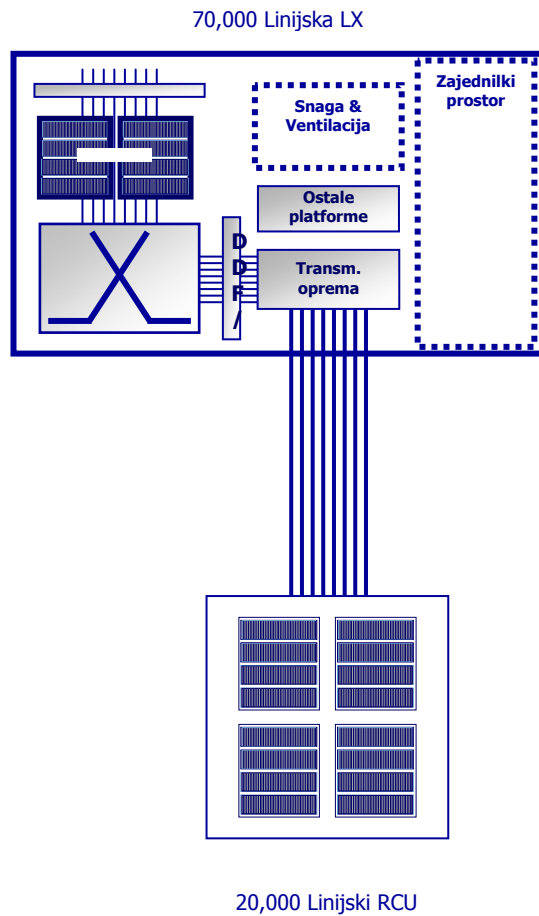
Slika 12.1: Optimizacija opreme

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

(a) Slučaj bez promjene topologije

(b) Slučaj sa optimizacijom

14.2.40 Međutim, ovaj jednostavan primjer ne obuhvaća složenosti koje se pojavljuju. Prva složenost tiče se nečega što se smatra MEA-om za komutaciju od 20.000 linija. MEA imovine je računovodstvena konvencija kojom se vrednuje imovina operatora po cijeni njezine zamjene modernim ekvivalentom imovine identične funkcionalnosti.

14.2.41 RCU-i koji zamjenjuju LX od 20.000 nisu ekvivalenti imovine. RCU-i ne mogu biti zamijenjeni udaljenim komutacijskim jedinicama (RSU-ima) jer iako svaki RSU može komutirati lokalne pozive koji na njemu i nastaju i završavaju, ne postoji komutacija među RSU-ima. Pozivi među RSU-ima moraju se prilagoditi koaksijalnom sekcijom u obliku slova U (*tromboned up to*) na komutaciju od 50.000 linija. Međutim, u kombinaciji RCU-i od 20.000 linija zajedno s komutacijom od 70.000 linija predstavljaju ekvivalent originalnoj lokalnoj centrali od 20.000 linija zajedno s lokalnom centralom od 50.000 linija.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Dodatni prijenosni kapacitet

14.2.42 Zamjena LX-a od 20.000 linija s RCU-ima identičnog kapaciteta zahtijeva više prijenosnog kapaciteta između RCU-a i nadograđene komutacije od 70.000 linija. To je zato što je prvobitno tek 80% prometa koji nastane na komutaciji od 20.000 linija bilo preusmjereno na komutaciju od 50.000 linija.

14.2.43 Ako je ispunjen kapacitet prijenosne veze između komutacije od 20.000 linija i komutacije od 50.000 linija, onda će se morati polagati novi kabeli koji će podržati dodatnih 20% kapaciteta³⁷. Budući da je glavni sastojak troška izgradnje kanalizacijske mreže građevinski trošak kopanja rovova i polaganja kabela, polaganje dodatnih kabela vrlo je skupo. Konkretno, dodatni troškovi nastali polaganjem dodatnih prijenosnih kabela mogu premašiti uštedu troškova proizišlu iz zamjene komutacije od 20.000 linija s RCU-ima identičnog kapaciteta.

14.2.44 Međutim, MEA za PDH prijenosnu opremu je SDH oprema koja koristi samo optičke kabele. U tom slučaju prijenosni kabeli između dvije komutacije su optički, a potrebno povećanje prijenosnog kapaciteta može se osigurati povećanjem kapaciteta osnovnih multipleksora.

³⁷ To se može dogoditi samo ako je prijenosna oprema PDH koji koristi bakrene (koaksijalne) prijenosne kabele. U tom se slučaju mogu koristiti PDH multipleksori s najvećim mogućim kapacitetom od 140 Mbit/s. To odgovara kapacitetu od 1.920 govornih kanala za omjer koncentracije 10:1. Dakle, omjer koncentracije 5:1 zahtijevao bi četiri koaksijalna prijenosna kabela (po dva za svaki smjer). Je li popunjen prijenosni kapacitet između komutacije od 20.000 linija i komutacije od 50.000 linija ovisilo bi o tome koliko je kabela prvobitno položeno između dvije komutacije.

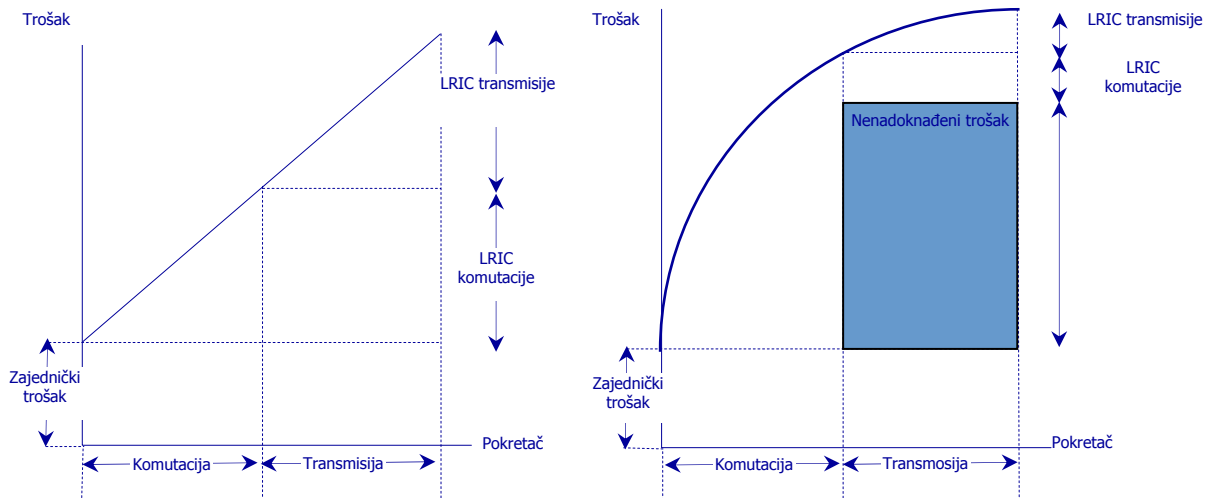
Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Pokrivanje zajedničkog troška

- 14.2.45 Izračun dugoročnog inkrementalnog troška ne obuhvaća sve troškove. Utvrđivanje naknade za usluge međusobnog povezivanja koja bi bila jednaka dugoročnom inkrementalnom trošku uzrokovat će kontinuirane gubitke s obzirom da iznos naknade ne bi pokrивao zajedničke troškove. Stoga je dugoročnom inkrementalnim trošku potrebno pribrojiti dodatak kako bi se obuhvatili i zajednički troškovi.
- 14.2.46 Prije razmatranja dostupnih metodologija za određivanje veličine i raspodjele dodatka, vrijedi napomenuti da LRIC plus puni dodatak ne mora u potpunosti pokriti cijeli trošak, ali će pokriti cijeli zajednički trošak.
- 14.2.47 Slika 14.2 pokazuje situaciju s dva inkrementa, za komutaciju i prijenos, te odnos između uzročnika troška i iznosa troška koji ne pokazuje nikakvu ekonomije obujma, raspon ili kupovnu moć u pokretačima varijabilnog troška. U tom slučaju, LRIC plus dodatak za cijeli zajednički trošak dovest će do pokrivanja cijelog ukupnog troška.
- 14.2.48 Međutim, ako su prisutne ekonomije obujma, kako je prikazano na slici 14.2, onda LRIC komutacije i prijenosa, kad se oduzme od ukupnog troška, neće dati zajednički trošak. Drugim riječima, LRIC plus dodatak zajedničkom trošku neće dovesti do pokrivanja cijelog ukupnog troška, budući da velik dio troškova neće biti pokriven, kako je prikazano osjenčanim poljem.
- 14.2.49 Oftel je navedeno uvažio i ponovno definirao fiksne, zajedničke i združene troškove kao "čep", odnosno kao razliku između samostalnog troška i zbroja inkrementalnih troškova.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

Slika 14.2 Pokrivanje zajedničkog troška

14.2.50 Ovdje je važno napomenuti da kad se dodatak primijeni na zajedničke i združene troškove koji su redefinirani kao samostalni trošak minus zbroj inkrementalnih troškova, LRIC plus dodatak u stvari postaje jednak potpuno raspodijeljenom trošku (FAC), doduše na temelju CCA, a ne HCA. Kao rezultat, LRIC plus dodatak u stvari postaje oblik FAC-a. Jedina je razlika što se LRIC temelji na CCA-u, a ne na HCA-u. Stoga su definicija i mjerenje zajedničkih i združenih troškova od ključnog značaja.

14.2.51 T-HT napominje da će opis CVR-a i zajedničkih i združenih troškova opisanih u Konzultacijskom dokumentu dovesti do nedostatnog pokrivanja zajedničkih i združenih troškova. T-HT od Agencije traži pojašnjenje izračuna zajedničkih i združenih troškova koje će obuhvatiti gore navedena razmatranja.

Projekt	Kratko ime	Verzija	Datum	Status
AS	Odgovor na konzulacijski dokument	Final	26/09/2008	Final

15 Reference

Areeda, P. and D. F. Turner, "Predatory Pricing and Related Practices under Section 2 of the Sherman Act", **1974/5**, *Harvard Law Review*, Vol 88.

Baumol, William J., *Superfairness*, **1986**, MIT Press, Cambridge, MA.

Clarke, Roger, **1985**, *Industrial Economics*, Basil Blackwell, Oxford.

Faulhaber, Gerald R., **1975**, "Cross-Subsidization: Pricing in Public Enterprises", *American Economic Review*, Vol 65, pp. 966-77.

Mitchell, Bridger M. and Ingo Vogelsang, **1991**, *Telecommunications Pricing; Theory and Practice*, Cambridge University Press, Cambridge.

16 Odgovor na konkretne zahtjeve

Zahtjevi	Prijedlog Agencije	Odgovornost	T-HT odgovor
Opći principi regulatornog računovodstva			
3.1 Principi regulatornog računovodstva	<p>Agencija predlaže da se Proglašeni operatori, prilikom pripremanja regulatornih računovodstvenih izvještaja, oslanjaju na navedene principe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • troškovna uzročnost, • objektivnost i nediskriminacije, • konzistentnost primjene, • korištenje IFRS-a, te • transparentnost. 	PROGLAŠENI OPERATOR	Računovodstveni principi bi trebali biti rezultat razgovora između T-HT-a, revizora regulatornih izvješća (RFS) i Agencije.
3.2.1 Vremenski tijek i dokumenti koje je potrebno pripremiti	<p>Agencija predlaže da se proces pripreme, revizije, odobravanja i objavljivanja regulatornih financijskih izvještaja odvija prema gore navedenim koracima.</p> <p>Agencija predlaže da, u slučajevima kada Proglašeni operatori mijenjaju računovodstvene politike i metodologije alokacije unaprijed obavijeste Agenciju o navedenim promjenama u odnosu na prošlu godinu u slučajevima kada oni imaju materijalni utjecaj na regulatorne financijske izvještaje. Agencija predlaže da se izradi zaseban izvještaj koji detaljno prezentira nastale promjene kako bi se omogućila efikasna procjena utjecaja na RFS. Agencija također predlaže da se tekuća i prošla godina u regulatornim financijskim izvještajima prikazuju na temelj istih računovodstvenih principa i metodologije alokacije kako bi bile usporedive. U ovom slučaju iznimka su regulatorni financijski izvještaji za prvu godinu kada nisu potrebne usporedne informacije</p>	PROGLAŠENI OPERATOR	Vremenski tijek naveden u Konzultacijskom dokumentu je nerealističan i nedostižan. Vremenski tijek od tri mjeseca (travanj 2009-lipanj 2009) za pripremu "nacrt" skupa HCA-FAC Računa je u potpunosti nerealističan. Nadalje, vremenski tijek od 16 mjeseci (travanj 2009-lipanj 2010) za pripremu skupa revidiranih računa CCA-LRIC je vrlo zahtjevan. T-HT je stajališta da vremenski okviri navedeni u Konzultacijskom dokumentu ne uzimaju u obzir (a) stvarno vrijeme koje je bilo potrebno za računovodstveno razdvajanje u drugim zemljama niti (b) postojeće mogućnosti T-HT-a. T-HT je stajališta da svaki vremenski okvir koji predlože Agencija mora biti (i) realističan, (ii) provediv i (iii) mora uzeti u obzir postojeće mogućnosti T-HT-a za

		<p>implementaciju računovodstvenog razdvajanja. Agencija predlaže da T-HT završi pripremu nacrt regulatornih financijskih izvješća najkasnije 30. lipnja 2009. Međutim, rok do kojega će Agencija odobriti računovodstvenu dokumentaciju i dokument o metodologiji alokacije T-HT-a je 31. ožujka 2009. T-HT je zabrinut u svezi tri pitanja glede vremenskog okvira za pripremu nacrt regulatornih financijskih izvješća. Prvo, ne bi bilo pravedno očekivati da T-HT počne s pripremanjem nacrt regulatornih financijskih izvješća prije nego što je Agencija službeno odobrila računovodstvenu dokumentaciju i dokument o metodologiji alokacije T-HT-a. Zbog izostanka detaljnog konačnog odobrenja računovodstvene dokumentacije i dokumenta o metodologiji alokacije, T-HT bi morao donositi odluke ex ante, a Agencija se s navedenim odlukama može ne slagati ex post. To bi predstavljalo rasipanje resursa i značajno utjecalo na ostale aktivnosti T-HT-a. Razvijanje mogućnosti regulatornog računovodstva složeni je proces koji zahtijeva multidisciplinarni pristup brojnih unutarnjih sektora (Regulative, Financija, Mreže itd.) i angažman stručnjaka s raznim znanjima i vještinama na različitim razinama razumijevanja. T-HT je korisnički orijentirana, komercijalna tvrtka posvećena izvrsnosti u pružanju usluga i ostvarivanju vrijednosti za dioničare. Postojeći stručni resursi u T-HT-u su opterećeni zahtjevnim vremenskim rokovima. Naprosto nije opravdano angažirati značajne resurse prije nego što Agencija odobri računovodstvenu dokumentaciju i dokument o</p>
--	--	--

			<p>metodologiji alokacije. Prema tome, T-HT-u bi tada preostalo samo tri (3) mjeseca za pripremu regulatornih financijskih izvješća. To ne bi bilo razumno očekivati i ne bi zadovoljilo "razumno" testiranje. Kao drugo, iz Konzultacijskog dokumenta ne može se jasno vidjeti treba li nacrt RFS-a biti odobren od strane vanjskog revizora. Stoga T-HT zahtijeva pojašnjenje ovog specifičnog pitanja. Ukoliko Agencija zahtijeva reviziju nacrt RFS-a, tada to nije moguće učiniti u roku od tri (3) mjeseca. Normalan (regulatorni) proces revizije bio bi da T-HT prvo pripremi RFS te da ga zatim revizor revidira. Ovakav vremenski slijed procesa također je uvaženi u Konzultacijskom dokumentu. 8.3.5 Uobičajeno je da regulatorna revizija traje i po tri (3) mjeseca. Stoga nije moguće da nacrt RFS-a bude i pripremljen i revidiran u tri (3) mjeseca. Na koncu, kako bi se pripremio nacrt RFS-a i nacrt izvješća o jediničnim troškovima potrebno je primijeniti troškovni model. U ovom trenutku T-HT nema mogućnost dokazivanja troškova kao što se predlaže u Konzultacijskom dokumentu.</p>
3.2.2 Revizija regulatornih financijskih izvještaja	Agencija predlaže da se prilikom procesa revizije, imenovanja revizora, zamjene revizora, ograničenja revizora, obveze regulatornog revizora prema Proglašenom operatoru i Agenciji te dodatnog angažmana regulatornog revizora usvoje prijedlozi navedeni u ovom poglavlju.	PROGLAŠENI OPERATOR	Zahtjevi revizije nadilaze zahtjeve BT-a. Mnogi zahtjevi za reviziju se ne mogu provesti ili postoji mogućnost da ne budu prihvatljivi potencijalnom revizoru RFS-a.

3.2.2.2 Obveze ovlaštenog revizora u procesu regulatorne revizije	Agencija predlaže da ovlašteni revizor u predviđenom roku Agenciji dostavi plan obavljanja revizije te da Proglašenom operatoru čije poslovanje revidira dostavi podatke o visini ukupnih prihoda ostvarenih u prošloj godini i prihoda ostvarenih obavljanjem revizije navedenog operatora u prošloj godini. Navedene podatke Proglašeni operator dostavit će Agenciji.	PROGLASENI OPERATOR	Detaljni komentar dan je u priloženom dokumentu neovisnog revizora.
3.2.2.3 Uloga Agencije u procesu regulatorne revizije	Agencija će prihvatiti ili ne prihvatiti regulatorne financijske izvještaje odgovarajućim aktom. Agencija ima pravo zatražiti dodatna obrazloženja u tijeku ocjene procesa revizije i/ili financijskih izvještaja.	AGENCIJA	Detaljni komentar dan je u priloženom dokumentu neovisnog revizora.
3.2.3 Zahtjevi za razinom kvalitete i granulacije računovodstvenih zapisa	<p>Prema razmatranjima u poglavlju 3.2.2., Agencija smatra da bi Proglašeni operator svoje računovodstvene sustave trebao prilagoditi na način da mogu pružiti informacije o troškovima na temelju povijesnog troškovnog računovodstva (HCA) i/ili ako je propisano na temelju tekućeg troškovnog računovodstva (CCA)/dugoročnog inkrementalnog troška (LRIC), prema tome kako je određeno ovim dokumentom. Također, obveza računovodstvenog odvajanja zahtijeva da se identificiraju svi troškovi, prihodi, imovina i obveze svake pojedine usluge, segmenta i/ili tržišta na koja se primjenjuju regulatorne obveze.</p> <p>Agencija smatra da bi postojeći sustav troškovnog računovodstva/kontrolinga Proglašenog operatora trebao podržavati zahtjeve za podacima o prihodima, rashodima, imovini i obvezama na razinama definiranim u ovom dokumentu.</p>	PROGLASENI OPERATOR	Potrebno je detaljno objašnjenje pojma "Dovoljno pribavljanje informacija".
3.2.4 Sadržaj	Agencija predlaže da Proglašeni operator Agenciji dostavi	PROGLAŠENI OPERATOR	THT je mišljenja da, s obzirom na definirana tržišta u Konzultacijskom dokumentu, potencijalni financijski

regulatornih financijskih izvještaja, računovodstvenih dokumenata i dokumenta o metodologiji alokacije	financijske informacije navedene u tablici u poglavlju 3.2.3		gubitak izazvan pružanjem USO usluga treba biti prikazan u RFS.
3.2.5 Objavljivanje regulatornih financijskih izvještaja	Agencija predlaže objavljivanje RFI-a, računovodstvene dokumentacije i dokumenta o metodologiji alokacije kao što je navedeno u poglavlju 3.2.4 ovog dokumenta.	AGENCIJA	T-HT smatra da zatraženi financijski izvještaji, Računovodstveni dokument i Dokument o metodologiji alokacije, kako su navedeni u Konzultacijskom dokumentu, će otkriti poslovno osjetljive/povjerljive informacije o troškovima i njihovoj strukturi i politici cijena. Objava takovih izvještaja može ugroziti položaj T-HT-a na tržištu.
3.3.1 Pohrana računovodstvenih evidencija	Kako bi se omogućile kasnije provjere dokumentacije, Agencija predlaže da Proglašeni operator arhivira podatke na temelju kojih se pripremaju regulatorni financijski izvještaji sedam godina od zadnjeg dana poslovne godine na koju se odnosi pojedini regulatorni financijski izvještaj.	PROGLAŠENI OPERATOR	S obzirom na opsega podataka koje je potrebno arhivirati predloženo razdoblje nije prikladno pa predlažemo arhiviranje podataka maksimalno na period od pet godina.
3.3.2 Dostupnost računovodstvenih zapisa za ad-hoc izvješća	Stav je Agencije da bi Proglašeni operator, osim redovitih regulatornih financijskih izvještaja, Agenciji treba davati na uvid i tražene računovodstvene podatke na temelju kojih ce se raditi „ad hoc“ istrage.	PROGLASENI OPERATOR	T-HT smatra da svi upiti i zahtjevi vezano za računovodstveno razdvajanje koji će biti traženi od Agencije trebaju biti navedeni, definirani i izlistani unaprijed u Konzultacijskom dokumentu kako bi se izbjegla potencijalna nerazumijevanja. Također smatramo da je za pripremu ad-hoc zahtjeva potrebno mnogo vremena i internih ljudskih resursa budući da većina navedenih zahtjeva nisu jednostavna izvješća koja su već dostupna unutar T-HT-a. Također nije jasno koliko će T-HT imati

			vremena za pripremu traženih zahtjeva.
Principi računovodstvenog razdvajanja			
4.2 Račun dobiti i gubitka	Agencija predlaže da se troškovi prikazani u računu dobitka i gubitka iskazuju prema relevantnim tržištima / segmentima / uslugama, prikazano u odlomku 7.3 i 7.6 priloga.	PROGLAŠENI OPERATOR	Objavljivanje RFS-ova u formatu koji je predložen od strane Agencije će otkriti detaljne i poslovno osjetljive informacije o troškovima T-HT-a i njihovoj strukturi. U konzultacijskom dokumentu, odlomak 3.2.4. Agencija predlaže da se objave regulatorni financijski izvještaji.
4.5 Mišljenje revizora (revizijsko izvješće)	<p>Agencija predlaže korištenje metode prema kojoj bi se osigurala vjerodostojnost da je pružena informacija važeća, pouzdana i od visoke kvalitete te osigurava nepristrane podatke sukladno sa (FPIA) revizorskim mišljenjem.</p> <p>Revizorsko mišljenje bi minimalno moralo uključivati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaključke revizora - sve identificirane nepravilnosti - preporuke izvedene od strane revizora (s opisom pratećih efekata) - potpuni opis korištene metodologije provjere 	PROGLAŠENI OPERATOR	Detaljni komentar dan je u priloženom dokumentu neovisnog revizora.
4.7 Minimalni zahtjevi za računovodstveno odvajanje	Agencija preporuča da odvojeni računi trebaju biti pripremljeni za svaku maloprodajnu uslugu, za svaku uslugu unutar veleprodajnog segmenta 3 (veleprodajni (fizički) pristup mrežnoj infrastrukturi uključujući potpuni ili zajednički pristup), te za svaki segment na ostalim veleprodajnim tržištima koja su subjekt regulacije. Agencija je mišljenja da nije dostupno implementirati takve obaveze na razini tržišta, jer je važno obeshrabrati moguće netransparentno međusobno subvencioniranje cijena. Detaljna lista potrebnih odvojenih računa, prikazana je u poglavlju 7.9. priloga. Agencija predlaže da pripremi	PROGLAŠENI OPERATOR	Sukladno važećem zakonskom okviru i EU propisima veleprodajni pristup i usluge međusobnog povezivanja su predmet računovodstvenog razdvajanja. T-HT predlaže da se pripreme odvojeni računi samo za usluge pristupa i međusobnog povezivanja. Predatorske cijene se definiraju kao određivanje cijene ispod troška i time povezanim konceptom međusobnog subvencioniranja. Definicija nije u potpunosti određena, zato što ne definira (i) koje cjenovne mjere se trebaju koristiti, (ii)

	listu svih unutrašnjih i vanjskih veleprodajnih i maloprodajnih usluga koje se podudaraju sa odgovarajućim tržištima, segmentima i uslugama prikazanog u odlomku 7.9. priloga.		koje troškovne mjere se trebaju koristiti, i (iii) koje vremensko razdoblje.
Prijedlog obveza Proglašenog operatora vezanim uz troškovno računovodstvo			
Osnovni principi i nuputci vezani uz sustave troškovnog računovodstva			
6.1.1 Osnovni principi tekućeg troškovnog računovodstva	Agencija predlaže da se pri izračunu tekućeg troška imovine zanemari nadoknadivi iznos osim kada je neto trošak zamjene viši od 150% pripadajuće povijesne vrijednosti. Dodatno, Agencija smatra da se u slučaju nekretnina koje operator posjeduje za određivanje tekućeg troška treba koristiti metode izračuna ekonomske vrijednosti i neto prodajne vrijednosti.	PROGLAŠENI OPERATOR	T-HT napominje da Agencija ispravno opisuje proces stabla odluka (decision tree) pri izračunu procijenjene prodajne vrijednost ili tekućeg troška (str. 41-42). Rezultat revalorizacije tekućeg troska trebaju ostati kako jesu. Ako je imovina starija i preko 10 godina, njeni troškovi zamjene danas bit će značajno veći nego u trenutku njene kupnje. Ako Agencija predlaže trošak temeljen na transfernim naknadama / jediničnih troškova temeljenih na CCA, ona mora prihvatiti rezultate revalorizacije dugotrajne imovine ukoliko revizija RFS-a izrazi nekvalificirano mišljenje.
6.1.6.4 Potpuno amortizirana imovina	Stajalište Agencije je da se vrijednost potpuno amortizirane imovine ne bi trebala ponovno procjenjivati u okviru tekućeg troškovnog računovodstva, s obzirom da je vrijednost ove imovine već nadoknađena kroz prethodno obračunatu amortizaciju. Tretman potpuno amortizirane imovine potrebno je dokumentirati. Svaki drugačiji pristup od strane operatora potrebno je obrazložiti i na odgovarajući način dokumentirati.	PROGLAŠENI OPERATOR	U slučaju određenog imovinskog razreda MEA može imati duži očekivani životni period nego imovina koju zamjenjuje. U tom slučaju, potpuno amortizirana imovina će se ponovo uvrstiti na završni račun. Dakako, ovo se samo primjenjuje na potpuno amortiziranu imovinu čiji trenutni troškovi zamjene su se povećale u odnosu na izvorni akvizicijski trošak.

6.4.1.2 Pristup s pogledom u budućnost	Agencija smatra da sustav, odnosno model troškovnog računovodstva treba uzeti u obzir optimalnu mrežu kao da ona već postoji. To bi značilo da u model ne bi trebali biti uključeni bilo kakvi troškovi prelaska s postojeće na optimalnu telekomunikacijsku mrežu	PROGLAŠENI OPERATOR	T-HT postojeća mrežna arhitektura i topologija su učinkovite. Kao rezultat, nema potrebe poduzimati analizu optimizacije mreža. Ukoliko se Agencija ne slaže sa T-HT-om, na Agenciji je da dokaže da je T-HT mreža neučinkovita.
6.4.2.1 Model na temelju pristupa „odozgo prema dolje“	Agencija predlaže da bi se troškovni model razvijen od strane operatora trebao temeljiti na principu „odozgo prema dolje“ koji je temeljen na tekućem trošku i dugoročnim inkrementalnim troškovima kako bi se osigurala usklađenost troškova prikazanih u modelu s troškovima prikazanim u financijskim izvještajima operatora. Prilikom razvoja troškovnih modela operatori bi trebali slijediti pristup koji se sastoji od dva glavna koraka ilustrirana na slici 6.2. Posebice, Proglašeni operatori trebali bi definirati mrežne komponente i prvo izračunati dugoročni inkrementalni trošak pojedine komponente, te na temelju ovog izračuna odrediti dugoročni inkrementalni trošak pojedine usluge.	PROGLAŠENI OPERATOR	Zbog složenosti T-D modela T-HT smatra da je prihvatljiviji pristup odozdo prema gore.
6.4.6 Optimizacija opreme	Agencija smatra da je prilikom izrade troškovnih modela potrebno primjenjivati postupke optimizacije opreme u slučaju kada oni rezultiraju nižim troškovima.	PROGLAŠENI OPERATOR	T-HT postojeća mrežna arhitektura i topologija su učinkovite. Ukoliko se Agencija ne slaže sa T-HT-om, na Agenciji je da dokaže da je T-HT mreža neučinkovita.
6.4.6.1 Učinkovitost opreme	Agencija predlaže da neto prodajna vrijednost poslovnog prostora, koji je postao suvišan zbog uvođenja novih tehnologija, treba biti jednaka nuli, osim u slučaju kada se može pokazati da postoji ekonomska opravdanost zadržavanja ovakvog neiskorištenog prostora.	PROGLAŠENI OPERATOR	T-HT postojeća mrežna arhitektura i topologija su učinkovite. Ukoliko se Agencija ne slaže sa T-HT-om, na Agenciji je da dokaže da je T-HT mreža neučinkovita.
6.4.6.2 Kapacitet i iskorištenost opreme	Agencija bi trebala provjeriti razinu iskorištenja mrežne opreme i odlučiti je li je ta razina prikladna. U skladu s tim, Agencija smatra da bi Proglašeni operator trebao pružiti opravdanje za postignutu razinu iskorištenja mreže, te treba formirati usklađenja uzimajući u obzir slijedeće čimbenike:	PROGLAŠENI OPERATOR	T-HT postojeća mrežna arhitektura i topologija su učinkovite. Ukoliko se Agencija ne slaže sa T-HT-om, na Agenciji je da dokaže da je T-HT mreža neučinkovita.

	<ul style="list-style-type: none"> • utjecaj gubitka korisnika (posebice u slučaju razvoja konkurencije); • potrebu za rastom poslovanja, • potrebu za nadogradnjom opreme usporedo s razvojem tehnologije, • potrebu za pružanjem zadovoljavajuće razine usluge, te • distribuciju, odnosno gustoća korisnika na pojedinim lokacijama. 		
6.4.7.1 Troškovne krivulje - definicije	Agencija smatra da se, u slučaju operatora fiksne mreže, minimalna mreža definira kao mreža u kojoj je moguće uspostaviti poziv s bilo kojeg telefona trenutno priključenog na mrežu.	PROGLAŠENI OPERATOR	T-HT se ne slaže s Agencijom oko definicije minimalne mreže. T-HT mreža pruža više od govornih telefonskih usluga, i to češće preko integriranih platformi nego razdvojenih platformi. Na primjer, T-HT pristupna mreža pruža širokopojasno spajanje i iznajmljene linije. Predložena definicija od strane Agencije ne uzima u obzir druge negovorne usluge.
6.4.10 Dodatak za zajedničke troškove	Agencija predlaže da se zajednički troškovi raspodjeljuju primjenom metode jednako proporcionalnog dodatka.	PROGLAŠENI OPERATOR	Ukoliko CVR bude izložen ekonomiji obujma, EPMU neće dodati potpune zajedničke i združene troškove. Da bi se zajednički i združeni troškovi dodali, isti moraju biti (re)definirani kao Ukupan trošak umanjen za sumu Inkrementalnih troškova.
6.6.2 Zahtjevi vezani uz troškovne modele	Agencija smatra da bi trebala imati potpunu mogućnost pristupa troškovnim modelima Proglašenog operatora u operatorovim prostorijama. Nadalje, Proglašeni operator bi trebao omogućiti uvid u sve podatke vezane za modele koje Agencija zatraži. Agencija smatra da treba imati pristup i uvid u sve dijelove modela. Konačno, Agencija predlaže da bi troškovni modeli trebali biti revidirani u skladu sa okvirom za regulatorne izvještaje koji je objašnjen u poglavlju 3.2	PROGLAŠENI OPERATOR	Budući da će troškovni model biti provjeren od strane vanjskog revizora, T-HT smatra da će mišljenje vanjskog revizora biti dovoljna osnova za pouzdanost informacija. Također potpuni pristup troškovnom modelu je skup i oduzima puno vremena za obje strane.

6.7.2 Omjer zaduženosti	Uzimajući u obzir prednosti i nedostatke svake metode, Agencija predlaže korištenje metode optimalnog ili učinkovitog omjera zaduženosti.	PROGLAŠENI OPERATOR	Uobičajena je praksa za NRT-ove (kao što je Ofcom UK) da koriste stvarni pokazatelj zaduženosti a ne optimalni. Optimalni pokazatelj zaduženosti je teoretski koncept koji je vrlo teško ostvariti u praksi. Iz Konzultacijskog dokumenta nije jasno što je osnova za preporuku Agencije za korištenje optimalnog pokazatelja zaduženosti te nije provedena ni analiza da li je T-HT u mogućnosti to i ostvariti. Mišljenja smo da T-HT sa postojećom strukturom duga i kapitala ne može praktički ostvariti optimalni pokazatelj zaduženosti a da znatnije negativno ne utječe na tržište kapitala u Hrvatskoj.
6.7.3 Cijena dioničarskog kapitala	Agencija smatra da je CAPM metoda trenutno najprikladnija metoda za izračun cijene dioničarskog kapitala na temelju njene teoretske vrijednosti, dugogodišnje prakse korištenja te dostupnosti podataka potrebnih za implementaciju. Pored toga, Agencija je svjesna da postoji potreba za manjim prilagodbama CAPM metode s obzirom da Hrvatska ipak spada u kategoriju zemalja sa tržištem u razvoju.	PROGLAŠENI OPERATOR	Kod definiranja metode za izračun troška kapitala Agencija treba razmotriti moguće rizike. Prije svega, to je regulatorni rizik s kojim će se T-HT suočiti zbog činjenice da će Agencija formirati cijene za regulirane usluge. Ovaj rizik ne postoji za kompanije koje nisu regulirane. Također smatramo da Agencija treba uzeti u obzir podatke specifične za tržište u Hrvatskoj kao razvoj tržišta kapitala, premiju za rizik tržišta specifičnu za Hrvatsku, beta koeficijent, stopu inflacije, itd.
6.7.3.2 Dijelovi CAPM jednadžbe koje je potrebno odrediti	S obzirom na dostupne informacije, Agencija predlaže korištenje Metode 2, prema kojoj se državne obveznice denominirane u stranoj valuti usklađuju s obzirom na rizik države, te učinke promjene tečaja i rok dospijeca obveznica. Agencija smatra da bi odgovarajući rok dospijeca državnih obveznica na temelju kojih se određuje prinos na bezrizično ulaganje trebao biti 10 godina. Pored toga, ovaj period smatra se odgovarajućim i od strane drugih europskih regulatornih tijela. Pri definiranju prinosa na bezrizično ulaganje potrebno je uzeti u	PROGLAŠENI OPERATOR	Korištenje obveznica sa dospijecom od 10 godina može rezultirati sa većim troškom duga. Neupotrebljavanje podataka specifičnih za tržište Hrvatske može rezultirati neodgovarajućim troškom kapitala.

	<p>obzir na kojoj troškovnoj osnovici se temelji troškovni model. U slučaju povijesnog troška, Agencija predlaže da se u obzir uzmu prosječni prinosi na bezrizična ulaganja tijekom promatranog povijesnog razdoblja.</p> <p>Agencija smatra da Hrvatsko tržište dionica nije dovoljno veliko i likvidno i da je premlado za suvislu procjenu premije za rizik tržišta. Agencija stoga predlaže da se za potrebe određivanja premije za rizik tržišta koriste međunarodne usporedbene vrijednosti dobivene iz priznatih međunarodnih financijskih izvještaja kao što su studija autora Dimson, Marsh i Staunton .</p> <p>Agencija smatra da bi bilo prikladno koristiti “odozdo prema gore” metodologiju putem korištenja usporedbenih vrijednosti. Međunarodne usporedbene vrijednosti mogu se koristiti za izračun približne vrijednosti Beta koeficijenta. Agencija želi pritom staviti naglasak na pažljivu selekciju kompanija koje će se koristiti za usporedbene vrijednosti kako bi se osiguralo da takve kompanije odražavaju odgovarajuću razinu rizika.</p>		
Dodatni podaci koje agencija može tražiti			
Broj zaposlenika po tržištu/ segmentu/ usluzi	Omogućava Agenciji razumijevanje strukture troškova i procjenu efikasnosti	PROGLAŠENI OPERATOR	<p>Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa (nestandardni izvještaji) .</p> <p>Potrebno je obrazložiti sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definicija zaposlenika (stalno zaposleni, dio vremena zaposleni, studenti, vanjski suradnici) • Vrijeme dostatno za pripremu i dostavu traženih informacija

Trošak zaposlenika po tržištu /segmentu /usluzi	Omogućava Agenciji razumijevanje strukture troškova i procjenu efikasnosti	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa (nestandardni izvještaji) . Potrebno je obrazložiti sljedeće: <ul style="list-style-type: none"> • Definicija zaposlenika (stalno zaposleni, dio vremena zaposleni, studenti, vanjski suradnici) • Vrijeme dostatno za pripremu i dostavu traženih informacija
Promjene u avansima/vremenskim razgraničenjima	Osigurava razumijevanje kretanja i stanja	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.
Podaci o kategorijama klijenata	Pruža podatke za kontrolu cijena	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Navedeni podaci bi otkrili detaljne i poslovno osjetljive informacije. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.
Svi podaci koji su potrebni za RIO. Dokumenti koji prate odvojene račune prema RIO cijenama za me povezivanje - FAC/LRIC izlazni podaci za izvješća o troškovima uključujući - količine komponenti, nositelje naplate i administracije, analizu vlastite upotrebe i zadržane	Omogućava Agenciji razumijevanje građe RIO-a i troškova	PROGLAŠENI OPERATOR	THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji .

dobiti i gubitke -Slični dokumenti će biti traženi za pristupnu mrežu.			
Podaci koji se odnose na ostatak RIO jezgrenih i pristupnih usluga	Omogućava Agenciji razumijevanje građe RIO-a i troškova	PROGLAŠENI OPERATOR	THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji.
Analiza i detalji različitih istraživanja (veličina uzorka, veličina populacije, statističkih značajni rezultati i metodologija itd.)	Omogućava Agenciji razumijevanje osnove za pripremanje regulatornih financijskih izvješća	PROGLAŠENI OPERATOR	THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji.
Analiza izvanrednih troškova	Omogućava Agenciji razumijevanje osnove za pripremanje regulatornih financijskih izvješća	PROGLAŠENI OPERATOR	THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji.
Analiza troškovnih kategorija (korištena unutar LRIC modela) za mrežne komponente, inkrement i relevantni dio zajedničkog troška	Omogućava razumijevanje izrade LRIC modela	PROGLAŠENI OPERATOR	Budući da će ove informacije biti dio dokumentacije o troškovnom modelu, T-HT-u je potrebno dodatno objašnjenje zašto je ovo navedeno kao dodatni zahtjev.

<p>Analiza zbirnih aktivnosti komponenti za mrežne aktivnosti, inkrement i relevantni udio zajedničkog troška (LRIC baza)</p>	<p>Kombinatorna test analiza, evaluacija pristupa izračuna dodatka na troškove (marža)</p>	<p>PROGLAŠENI OPERATOR</p>	<p>THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji.</p>
<p>Analiza troškovnih kategorija (korištenih unutar LRIC modela) za mrežne komponente i inkremente</p>	<p>Omogućava Agenciji razumijevanje izrade LRIC modela</p>	<p>PROGLAŠENI OPERATOR</p>	<p>THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji. Objašnjenje troškovnih kategorija bit će dio dokumentacije o troškovnom modelu.</p>
<p>Sumarna analiza aktivnosti za komponente mreže i inkremenata</p>	<p>Omogućava Agenciji razumijevanje i vrednovanje relativne važnosti i alokacije aktivnosti</p>	<p>PROGLAŠENI OPERATOR</p>	<p>THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji.</p>
<p>Analiza po kategorijama imovine i aktivnostima mreže, godišnje amortizacije te utjecaja CCA vrednovanja za trošak u godini kao npr. - HCA amortizacija, - CCA dodatna amortizacija, - Zadržana dobit, - Ostale CCA prilagodbe</p>	<p>Omogućava Agenciji razumijevanje važnosti imovine i transakcija vezanih uz imovinu</p>	<p>PROGLAŠENI OPERATOR</p>	<p>THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji. Objašnjenje troškovnih kategorija bit će dio dokumentacije o troškovnom modelu.</p>

<p>CCA izvještaj o promjeni dugotrajne imovine</p> <p>a) preneseni bruto zamjenski trošak, dodaci/otpisi/transferi, zadržana dobit/(gubitak), bruto zamjenski trošak za prijenos i</p> <p>b) prenesena bruto amortizacija, HCA amortizacija, CCA dodatna amortizacija, otpisi/transferi/druga kretanja, zadržana dobit/(gubitak), bruto amortizacija (za prenijeti) po kategorijama imovine za proglašenog operatora usklađenje s HCA izvješćem o kretanju dugotrajne imovine u financijskim izvješćima grupe</p>	<p>Omogućava Agenciji razumijevanje važnosti imovine i transakcija vezanih uz imovinu</p>	<p>PROGLAŠENI OPERATOR</p>	<p>THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji. Objašnjenje troškovnih kategorija bit će dio dokumentacije o troškovnom modelu.</p>
---	---	----------------------------	--

<p>Ukupni prosječni angažirani kapital i detaljna analiza aktivnosti za sve mrežne komponente</p>	<p>Omogućava Agenciji razumijevanje načina pripreme financijskih izvješća</p>	<p>PROGLAŠENI OPERATOR</p>	<p>THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji. Objašnjenje troškovnih kategorija bit će dio dokumentacije o troškovnom modelu.</p>
<p>Analiza po tipu grupe proizvoda i tipu troškova ostalih licenciranih operatora (OLO), prosječnog angažiranog kapitala i transfernih naknada na razdvojene aktivnosti (i povezanog obujma) u odnosu na plaćanje OLO-ima</p>	<p>Omogućava Agenciji razumijevanje distribucije plaćanja kako bi se razumjelo poslovanje</p>	<p>PROGLAŠENI OPERATOR</p>	<p>Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.</p>
<p>Detaljna analiza aktivnosti mrežne angažiranog kapitala za sve mrežne komponente</p>	<p>Omogućava Agenciji razumijevanje načina pripreme financijskih izvješća</p>	<p>PROGLAŠENI OPERATOR</p>	<p>Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.</p>

Bruto prihod od poziva, popusti i vrste naknada za tarifne modele za svaki segment	Omogućava Agenciji razumijevanje izračuna neto prodaje kako bi se lakše definiralo stiskanje marži (margin squeeze)	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.
Bruto prihod, popusti i vrste naknada za opcije klijenata za svaki zasebni segment	Omogućava Agenciji razumijevanje izračuna neto prodaje kako bi se lakše definiralo stiskanje marži (margin squeeze)	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.
Grafovi za različite indikatore, vagane indekse i mješovite indikatore korištene od strane proglašenog operatora kako bi se imovina vrednovala na trenutnoj troškovnoj bazi	Omogućava Agenciji razumijevanje, vrednovanje i transparentnost strukture i izrade TTR vrednovanja	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.

Procijenjeni ekonomski životni vijek, vrednovanje i amortizacijska osnova, primijenjena anketa/ uzorak/ indeks za vrednovanje, amortizacija na temelju povijesnog troškovnog računovodstva (HCA) i	Omogućava Agenciji razumijevanje, vrednovanje i transparentnost strukture i izrade CCA vrednovanja	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.
Trošak marketinga 10 najvećih kampanja u tijeku financijske godine, uključujući reklamiranje putem tiska, radija i televizije	Omogućava Agenciji evaluaciju i razumijevanje osnove za pridjeljivanje troškova marketinga	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.
Ukupni operativni trošak i trošak prosječnog angažiranog kapitala za svaku grupu postrojenja i njihove pojedinačne stope iskorištenosti, uključujući i relevantne faktore iskorištenosti za svaku mrežnu aktivnost	Omogućava Agenciji vrednovanje i razumijevanje strukture komponenti	PROGLAŠENI OPERATOR	THT je stajališta da je revizor RFS-a nadležan za pregled dokumenata. Pristupanje podacima od strane Agencije bez valjane pravne osnove moglo bi posljedično dovesti do regulacije područja koja nisu podložna <i>ex ante</i> regulaciji. Objašnjenje troškovnih kategorija bit će dio dokumentacije o troškovnom modelu.

Fiksni prihodi (uključujući zakup linija) po tarifnom paketu i pridruženi mrežni troškovi	Omogućava Agenciji razumijevanje i vrednovanje osnove za raspodjelu prihoda	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.
Analiza dobiti/ gubitaka na transferima imovine uz dodatnu analizu pojedinih transfera imovine	Omogućava Agenciji razumijevanje i vrednovanje osnove raspodjele i pridjeljivanja prodaje dugotrajne imovine	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.
Trošak uspostave CPS-a i njihov povrat tijekom vremena	Omogućava Agenciji razumijevanje CPS kalkulacije	PROGLAŠENI OPERATOR	Troškovi CPS-a pokriveni su T-HT-ovim RIO-m. Pošto su ove informacije ionako dio T-HT-ovog RIO-a, T-HT treba dodatna objašnjenja zašto je to navedeno kao dodatni zahtjev.
Inženjerske/projektne studije	Omogućava Agenciji vrednovanje učinkovitosti mreže i razumijevanje CCA vrednovanja	PROGLAŠENI OPERATOR	Agencija nije obrazložila svrhu traženih podataka. Prikupljanje i pripremanje ovih informacija bi zahtijevalo dodatno angažiranje resursa.